

Ekwo Awụfu

Mkpamehu ndu Ízurelu

1 1 Waa ẹpha ụnwu Ízurelu, tso Jiékopu laa alị ndu Ijiputu baa. Onye-monye dutaru ndibe iya lashia eka ono. ²Rúbenu; waa Simiyonu; waa Lívayi; waa Jiuda; ³waa Isaka; waa Zebulonu; waa Benjiaminu; ⁴waa Danu; waa Nafútali; waa Gadu; waa Asha. ⁵Oshilókpa Jiékopu tükoru dù ụkporo ụmadzu eto l'umadzu iri. Jiósəfu nohawaa anono l'alị ndu Ijiputu.

6 Töbudu iya bụ; Jiósəfu yee ụnwunna iya g'ephe ha; waa ogbo k'ono tükowa nwụshihukota. ⁷Ole ndu Ízurelu azushiele-a; bya abarahu. Ephe zúshiru kwatakpoa paa eka apaa; k'ophu ephe tukoerupho alị ono sweta.

8 Noo ya; onye eze ọphúú, bụ onye ta amadụ kę Jiósəfu amama ophu bya aburu eze le Ijiputu. ⁹Noo ya; ọ sụ ndu alị iya: “Unu lenu le ndu Ízurelu akaakwa anyi shii k'ophu ephe e-mechaa ka anyi ọkpehu. ¹⁰Unu byakwa g'anyi kwaburu phē enya. Odumeka bę ephe a-kabakwa evuvu. Ọ -buru l'a nonyaru; ogu daa bę ephe e-tsokwaru ndu ọhogu anyi bya etsoo anyi ogu; gbado eka-a lashia.”

11 Ọo ya bụ; ndu Ijiputu bya ahọta nemadzụ; mee phē udumalị; sụ g'ephe kebutajé ndu Ízurelu g'ephe je ozi mkponwu-ehu. Ephe bya akpua mkpükpu Pitomu; waa mkpükpu Ramesesu g'o bụru mkpükpu eka Fero e-dobeje iphe. ¹²A -ka phē akpa ehu; ephe agbę ka azushi ka l'otu dzuru ekameka. Ndu Ijiputu kabakpooro atsụ ndu Ízurelu ebvu; ¹³bya akaba-kpooro eme g'ephe jeje ozi mkponwu-ehu. ¹⁴Ephe kpabę phē ozi; gude mee ndzụ phē bụru phē aphụ; mee g'ephe yoshi ejá búloku. Teme ephe aghakwa phō ejá mini; mewaro ozi, nō-gbua l'egu phē. Iphe, bükota ozi, ndu Ijiputu kebutaru phē g'ephe je bükotaru ozi mkponwu-ehu.

15 Eze ndu Ijiputu sụ ụnwanyi, eswije ndu Hiburu ime, ẹpha phē bụ Shifura; waa Puwa: ¹⁶“Unu -nodu eswi ụnwanyi ndu Hiburu ime m'ephe nodu anwụ nwa; ephe -nwue ya pho; unu nyoe phē. Ọ -buru nwoke; unu gbuje iya; teke ọ bụ nwata nwanyi; unu hajékwa iya g'o nodu ndzụ!”

¹⁷Obenu lę ndu eswije ime ono atsü Chileke ebvu; ophu ephe emejeđu iphe ono, eze Ijiputu ziru phę ono. Ephe nođu ahaję nwa-nwoke; ephe anođu ndzü. ¹⁸Noo ya; Eze ndu Ijiputu bya ekukqo ndu eswije ime ono; bya asü phę: “?Bü gunu bę unu meru iphe, dę egube-a? ?Bü gunu kparu iphe unu ahaję unwegirima unwoke; ephe anođu ndzü?”

¹⁹Umwanyi eswije ime ono sụ Fero: “Tị madụ l'uwanyi Hiburu ta adu-du gę kę ndu Ijiputu. Okpehu dę phę. O nođu abujeru; ndu eswije ime -bya abyarwuta ęka ono; ephe ezedawaa.”

²⁰Oo ya bü; Chileke meeru ndu eswije ime ono iphe-oma. Ndu Izurelu nođu evu; bya akakporo aka l'otu. ²¹Chileke mekwapho g'uwu ndu eswije ime ono ka l'otu; kele ephe atsü iya ebvu.

²²Noo ya; Fero bya atşaru ndu nkiya g'ephe ha ekemu sụ: “O -büru lę ndu Hiburu nwüru nwa; o -büru nwoke; g'e jeje echie ya l'eniyimu Nayıl! Teke o bü nwanyi l'a haa ya g'o nođu ndzü!”

Anwunwu Mósisu

2 ¹Noo ya; nwoke, shi l'önülo Lívayi bya alüta nwanyi, shikwapho l'önülo Lívayi. ²Nwanyi ono bya atsüta ime; bya nwüa nwa nwoke. O hümäephö lę nwata ono manükaru mma; o hee ya l'edomi önüwa eto. ³O nonyaa; ophu o duedu ike domikota iya edomi. O bya egbuta ejì gude kpaarü iya nkata; bya echia ya ırwa mbekee. O bya ekuru nwata ono ye l'ime nkata ono; pata je edobe l'aguga eniyimu Nayıl ęka ejì zeru. ⁴Nwune iya nwanyi bya eje apfürü üzenza g'o maru iphe, l'e-eme nwata ono.

⁵Noo ya; nwa Fero kę nwanyi jeshia awü ęhu l'eniyimu Nayıl ono. Yele uwumgboko, ejeru iya ozi swiru tuko eje l'aguga eniyimu ono. O hümä nkata ono g'o no l'ime ejì ono; bya ezia ohu iya nwamgboko g'o je ewotae-duru iya ya. ⁶O kpuhaa ya; bya ahümä nwata ono. Nwata ono nođu ara ękwa; imemini iya dę iya. O sụ: “O kwa nwa onye Hiburu bę o bü!”

⁷Nwune nwata ono kę nwanyi sụ nwatibe Fero ono: “?Bü ge mu je ekuaru ngu nwanyi Hiburu, e-heru ngu nwata ono?”

⁸O sụ iya ngwa; g'o jenü. Nwamgboko ono tıgbua je ekua nene nwata ono. ⁹Nwada Fero sụ ne nwata ono g'o kuta nwata ono je ehefutaru iya; ge ya pfüa ya ęgwo. Noo ya; nwanyi ono bya ekuta nwata ono je eheaha. ¹⁰Nwata ono vutapho; o duta iya dulaaru nwatibe Fero ono; o büru nwa iya. O woru iya gúa Mósisu; kele o súru l'oo nwata, ya gütaru lę mini.

Mósisu agba ala Midianu

¹¹Noo ya; o rwua ujiku lanü ge Mósisu vutachaaru; o jeshia ahümä ndu nkiya l'ęka ono, ephe eje ozi mkponwu-ęhu ono. O hümä onye Ijiputu ęka oochi onye Hiburu iphe, bü onye lanü l'uwunna iya. ¹²O bya achika ęnya ibe k'ębo ębo; ophu o dudu onye o hümäru. O chigbua onye Ijiputu

ono bya egude ejia kpamia ya. ¹³O -rwua le nchitabohu iya; o t̄ugbukwa ozo je ahūma ndu Hiburu ȳmadzu labo ȳka ȳphe alwū ogu. O su onye ophu achō opfu: “?Denu g'o nwūru iichi onye Hiburu ibe ngu iphe?”

¹⁴Onye k'ono su iya: “?Bū onye meru ngu onye-ishi; waa onye-ikpe anyi? Tōo ?iimewaa g'i gbua mu g'i gburu onye Ijiputu pho?” Noo ya; ndzū ḡahaa Mōsisu; o ria su: “Iphe-a, mu meru-a bē a -gbē madzucha-waru nū.”

¹⁵Fero nūmaephō iphe ono bya emeahaa g'o gbua Mōsisu. Mōsisu ḡafu l'ibe Fero gbaru lashia ali ndu Midiyau je eburu. O jerwua bya anodu anoo lagūga wēlu. ¹⁶Noo ya; onye uke ndu Midiyau nweru ȳnwumgboko esaa. ȳphe bya le wēlu ono bya ekuta mini ye l'iphe, eeyejeru anu mini g'atūru ibe nna phē ngūa. ¹⁷O nweru ndu ozo, eche atūru, byaru bya achifu phē. Noo ya; Mōsisu gbalihu bya eyetaru phē ȳka; kuta mini doberu atūru phē.

¹⁸ȳnwumgboko ono lapfuephō nna phē, bū Ruwēlu; o su phē: “?Denu g'o nwūru unu lwaru egwegwa egube-a ntanu-a?”

¹⁹ȳphe su iya l'o nwekwārū nwoke Ijiputu, nafutaru phē ȳka ndu eche atūru ndu ophuu. Tēme o bya esetafūkwapho mini doberu atūru phē; o ngūa.

²⁰O su ȳnwada iya: “?Denuhunu nwoke obu? ?Bū gunu kparu iphe, unu paru iya haa? Unu je ekua ya g'o bya eria nri.”

²¹Mōsisu kweta; yē nwoke ono buru. Nwoke ono bya ekuru nwa iya nwanyi, bū Zipora kee Mōsisu; o luru. ²²Zipora bya eyeru iya nwa nwoke. Mōsisu ḡua ya Geshomu; noo kēle Mōsisu s̄ru: “Mu bū onye lwaru alwa-lwa l'ali ndu ophozo.”

²³A nonyakpoephō; eze ndu Ijiputu nwūhu. Ndu Ízurēlu nodu atsu pfupfupfu; echī mkpu; ara g'e yeru phē ȳka l'iphe-ehuka ono, ȳphe eje l'abubu ono, ȳphe bū ohu ono. ȳkwa ono, ȳphe ara ono rwua Chileke nchi. ²⁴Chileke nūma ude ono, ȳphe atsu ono; bya anyata ogbandzu ȳphe lē Ébirihamu; waa Áyizaku; waa Jiékopu. ²⁵Chileke bya aghaa enya; lee ndu Ízurēlu; bya ariahaa ȳriri Ȅhu phē.

Oku, l'enwu l'irwu oshi

3 ¹No iya; Mōsisu nodu eche atūru Jieturo, bū nna nyee ya; bya aburu onye uke ndu Midiyau. O -rwua ujiku lanu; o ch̄ita atūru ono gude jeshia ȳka du enya l'echiegu. O jee jas̄u o jerwua l'úbvú Horébu, bū iya bū úbvú Chileke. ²O buru l'ekā ono bē Ojozi Chipfu gude Ȅku, enwu l'irwu oshi hee ya l'atatiphu. Mōsisu h̄uma l'Ȅku ono enwu l'irwu oshi ono; obe-nu l'o to tsupyashidu iya. ³Oo ya bū; Mōsisu su: “Ḡe mu bya ejekubeekwa iphe Ȅwa-a ntse; mbū iphe Ȅwa-a, tufuru Ȅhu, anwū nū-a; ḡe mu maekwaru iphe, kparu iphe, Ȅku ono te etsupyashidu irwu ono.”

⁴Chipfu h̄umaephō l'Ȅo kpiritawaru ntse g'o lerweta enya; Chileke shi l'irwu ono kua ya oku su: “Mōsisu! Mōsisu!”

Mósisu za enu; su: "Wakwa mu no l'eka-a."

⁵ Chileke su iya: "Ta kpíritabaekwaru ntse զobaa! Yefu akpokpa ngu; noo kèle eka ono, i pfuru ono bu ali, du nso." ⁶ Su iya: "O kwa mbédua bu Chileke kę nna ngu; bürü Chileke kę Ébirihamu; bürü Chileke kę Áyizaku; bya abürü Chileke kę Jiékopu." Mósisu númae ya pho; o wohaa iphu; kele ndzú ele Chileke enya wataru iya agugu.

⁷To buđu iya bu; Chipfu su: "Mu húmawaru iphe-ehuka, ndibe mu eje l'alí ndu Ijiputu. Mu númawa mkpu, ephe echi su g'a dzota phé l'eka ndu udumali; tème iphe-ehuka, ephe eje rruwa mu l'ehu. ⁸O ya bu lę mu byawaru gé mu nafuta phé l'eka ndu Ijiputu; duru phé laa l'alí, du ree; bya adu shii; mbü ali mini era-eswi; waa manu-énwu jiru kę pyimu pyi-mu; mbü l'alí ndu Kénanu; waa ndu Hetu; waa kę ndu Amoru; waa kę ndu Pérezu; waa kę ndu Hevu; tème waa kę ndu Jiebusu. ⁹Nta-a bę mkpu, ndu Ízurélu echi rruwaru mu lę nchi; tème mu húmawaa gé ndu Ijiputu gude akpa phé éhu. ¹⁰O ya bu; lę nta-a bę mu ezi ngu g'i jepfu Fero je edufuta ndibe mu, bu ndu Ízurélu l'alí Ijiputu!"

¹¹ Mósisu su Chileke: "?Bu onye bę mu bu k'eje apfuru Fero l'iphu; je edufuta ndu Ízurélu l'alí Ijiputu?"

¹² Chileke su iya: "Mu e-swiru ngu eswiru. Tème waa iphe-ohubama, ii-gude maru l'oo mbédua ziru ngu ono baa: I -dufutaephó ndu ono lę Iji-putu bę unu a-baru mube Chileke ejá l'úbvú-a."

¹³ Mósisu su Chileke: "O -bükwanuru lę mu jepfuru ndu Ízurélu je asu phé: 'Chileke kę nna unu phé zikwaru mu gé mu byapfuta unu.' Ephe -ji-kwanua mu su: '?Epha ngu aza gunu?' ?Bu gunu bę mu e-yeru phé onu?"

¹⁴ Chileke su Mósisu: "Mu bu onye mu bu. Iphe, ii-pfurú ndu Ízurélu bu l'oo mbédua, bu Chipfu ziru ngu g'i byapfuta phé."

¹⁵ Chileke sükwapho gé Mósisu su ndu Ízurélu: "Oo Chipfu, bu Chileke kę nna unu phé; mbü onye bu Chileke kę Ébirihamu; bürü Chileke kę Áyizaku; bya abürü Chileke kę Jiékopu bę ziru ngu g'i byapfuta phé. Noo epha mu bu ono jasú lę tuutuutuu lę mímíimii. Ephá ono bę ogbo mę ogbo e-gude maru mu."

¹⁶ "Tugba je ekukqo ndu bu ogerenya lę Ízurélu; su phé lę Chipfu, bu Chileke kę nna unu phé; byapfutaru ngu; mbü onye ono, bu Chileke kę Ébirihamu; bürü Chileke kę Áyizaku; bya abürü Chileke kę Jiékopu. Waa iphe o pfuru baa: 'Mu lewaru unu enya; húma egube iphe, eeme unu lę Ijiputu. ¹⁷Mu kwewaa ukwe lę mu e-dufuta unu l'iphe-ehuka, unu eje lę Ijiputu; duru unu laa ali ndu Kénanu; waa kę ndu Hetu; waa kę ndu Amoru; waa kę ndu Pérezu; waa kę ndu Hevu; tème waa kę ndu Jiebusu; ali, mini era-eswi; waa manu-énwu aso gborogboro.'

¹⁸ "Ndu bu ogerenya Ízurélu bę a-ngabéri ngu-a nchi. Oo ya bu; gü-bedua unu lę ndu bu ogerenya atuko swiru jepfu eze ndu Ijiputu je asu iya: 'Chipfu, bu Chileke ndu Hiburu bę byapfutakwaru anyi. Hanaa anyi

g'anyi jee ije ujiku eto; lufu l'echiegú je agwaa Chipfu, bụ Chileke anyi.'
19 Ole mu makwaru-a l'eze ndu Ijiputu te ekwedu g'unu je; gbahaa l'e meru iya l'okpehu. **20** Qo ya bụ le mu a-machi eka mu; gude iphe, dù biribirí, mu e-me le Ijiputu nua phē chijipfuu. Iphe ono -mechaephō bē oo-kwechaa haa unu g'unu lashia.

21 "Mu e-me gē ndu Izurelu-a dù ndu Ijiputu l'obu; k'ophu bụ; unu -lashiépho; unu ta agbaduru eka. **22** Nwanyi, nonu a-sụ onye obutobu iya; ozoo nwanyi, bu l'ulo iya g'o nü iya iphe, e meru le mkpola-ochaa; waa ophu e meru le mkpola-ododo; waa uwe, unu e-ye ụnwegirima unu. Qo ya bụ unu eshi nno kwaa iphe ndu Ijiputu l'okwata gude lashia."

Iphe-ohumalenyá, Mósisu e-me

4 **1** Mósisu sụ: "?Q -bukwanuru l'ephe te kwetaduru iphe, mu pfuru; ozoo l'ephe te ekwedu ngabéru mu nchị; sụ l'oo ụka le Chipfu ta abyapfutaduru mu-e?"

2 Qo ya bụ; Chipfu jia ya; sụ: "?Bụ gunu bē i gude l'eka ono?"
 O sụ iya l'o kwa mgboro.

3 Chipfu sụ iya: "Togboedu iya l'alí!"

Q togbo iya. Q ghøqo agwo. O ye ọkpà l'oso. **4** Chipfu sụ iya: "Machia eka gude iya le mgbodzu!" Mósisu bya amachia eka; zụ agwo ono. Q nođu iya l'eka; ghø-zia bürü mgboro g'o shi bürü. **5** Chipfu sụ iya: "Mee iphe-a gude mee g'ephe kweta le Chipfu, bụ Chileke kę nna phē; mbụ onye ono, bụ Chileke kę Ébirihamu; bürü Chileke kę Áyizaku; bya abürü Chileke kę Jiékopu bē byapfutaru ngu nü."

6 Chipfu byakwa asụ Mósisu ọzo: "Nwua eka le mkputephō ngu!" Mósisu bya eworu eka ye le mkputephō. O wofutashia eka; ekpenta nmawa iya eka swökösökoko; eka chahwu iya roboo.

7 Chileke sụ iya: "Ngwa; yephu iya azu le mkputephō ngu!" Tøbudu iya bụ; Mósisu bya eyephu eka iya azu le mkputephō iya ono. O wofutashia ya; ekpenta ono mishihuwa; mbụ eka dükotawa iya g'ehu iya ibe iya ophuu dù.

8 Noo ya; Chipfu sụ: "O -buru l'ephe te ekwetadu nkengu; ozoo l'ephe ta angabéduru ngu nchị l'iphe-ohumalenyá kę mbụ pho bē ephe e-kweta-a k'ebó-a. **9** Obenu o -buru l'ephe te ekwetaduru; ozoo l'ephe ta angabéduru ngu nchị l'iphe-ohumalenyá labo-a; je ekuta mini l'enyimu Nayilu; bya awuhi l'alí ọkponku. Mini ono, i kutarú l'enyimu ono a-gho mee l'alí eka ono."

10 Mósisu sụ Chipfu; "Oowaa Nnajiuphu; mu ta amakwa g'aasajé opfu. Eshikpoo le mbụ bya adürü nta-a, iipfu eyeru mube onye-ozi ngu-a bē mu buepho onye epfu dñeshii bya abürü onye epfu l'ọnụ ọku."

11 Chipfu sụ iya: "?Bụ onye meru ọnụ nemadzụ? ?Bụ onye emeje nemadzụ l'odata nkuchi; ozo ọnụ kpurukudukuu? ?Bụ onye emeje nemadzụ

l'øophu uesto; ozoo g'o tsua ishi? ?Tobudu mbedula, bu Chipfu? ¹² Ngwa je! Mu e-yetarü ngu-a eka g'i pfua opfu; bya ezikwa ngu phø iphe, ii-pfu."

¹³ Obenu le Mósisu sürü: "Jiko Nnajuphu mu; zia ya rø onye ozo g'o jee."

¹⁴ Noo ya; Mósisu mee; éhu ghuahaa Chipfu eghu. O su Mósisu: "?Nwune ngu, bükwanu Erönü, bu oshilokpa Lívayi-e? Mu maru le yebedua maru g'eepfu opfu. O noakwa l'uzo eka qobbya ngu ndzuta. Ozo bu l'obu a-tsø iya utschii me ɔ -humma ngu. ¹⁵ Ii-pfuye yeru iya; karu iya iphe, oo-pfu. Mu a-nödua eyeru unu n'ebø eka l'epfu opfu; teme ɔ búru mbedula a-nödu eziye unu iphe, unu e-meje. ¹⁶ O Erönü bę e-pfuchitajeru ngu opfu l'atatiiphu ndu Ízurèlu. Mbü l'øo-duepho g'o bu yebedua bu ɔnu ngu. Temé l'i due ya pho g'i bu Chileke. ¹⁷ Ole ɔo g'i gude mgboro-a, i gude l'eka-a; k'øphu ii-gude iya meje iphe-øhumalenya-a."

Mósisu ala azu le Ijiputu

¹⁸ Oo ya bu; Mósisu bya ejepfu Jieturo, bu ɔgo iya bya asu iya g'o haa ya gę ya jepfu ndibe phę l'alı ndu Ijiputu je amaru ?ephe nö-dzukwaduru-a ndzü?

Jieturo kweta bya asu iya g'o tokwa éhu.

¹⁹ Teke ono bę Chipfu nohawa l'alı ndu Midiyau; su Mósisu: "Tügbua laphu azu l'alı ndu Ijiputu; noo kele iphe, bu ndu ono, shi achø ndzü ngu ono nwüshihuchawaru." ²⁰ Oo ya bu; Mósisu bya eduta nyee ya; waa ɔnwu iya; ɔphe nö-koru l'eli nkafu-igara. O bya ewota mgboro Chileke ono gude l'eka; ɔ búru phę ala alı Ijiputu.

²¹ Chipfu su Mósisu: "I -laephø Ijiputu; tükokwa iphe, du biribiri ono, mu yeru ngu l'eka g'i mee ono mekota l'iphø Fero. Ole mu a-kpochi iya okpoma akpo-chi; k'øphu o too kwedu aha ndu ono g'ephe la. ²² Iphe, ii-pfurø Fero bu lę mube Chipfu sürü l'øo Ízurèlu bu okpara mu. ²³ Mu pfuwaru ngu su g'i haa okpara mu ono g'o tügbua; k'øphu oo-je abaru mu ejø. I -jika l'i tii hadu iya g'o tügbua bę mu e-gbukwa okpara nkengu."

²⁴ Noo ya; o rwua l'uzo eka ephe kwaru; Chipfu byapfuta Mósisu bya emeaha g'o gbua ya. ²⁵ Zipora wota mfpuma, atsü nkø; bya ebuta akpapyi nwa iya bya edenyi Mósisu l'økpa su iya: "Nta-a bę anyi lüwari l'ehu mee." ²⁶ Oo ya bu; Chipfu haa ya. Teke ono, Zipora sürü l'ephe lüwari l'ehu mee bę iphe, qorwu eka bu k'ebu úbvü.

²⁷ Chipfu su Erönü g'o je l'echiegü je agba Mósisu ndzuta! Oo ya bu; Erönü gbapfu Mósisu l'úbvü Chileke; je anma iya akpa. ²⁸ Mósisu bya akokotaru Erönü iphemiphe, Chipfu ziru iya g'o je epfua; wakwaphø k'iphe-øhumalenya ono, Chileke sürü g'o meshia ono.

²⁹ Mósisu yęe Erönü bya ekukota ndu bu ɔgerenya Ízurèlu g'ephe ha. ³⁰ Erönü bya atuko iphemiphe, Chipfu pfushiru Mósisu pfukotaru phę. O bya emee iphe-øhumalenya ono l'iphø ndu Ízurèlu; ³¹ ɔphe kweta. Oo

ya bụ; ephe nūmaephō lę Chipfu akpa iṣhi phe; tēme waa l'o hūmawaru iphe-éhuka, ephe eje; ephe phozeta baarū Chileke eja.

5 ¹E mecha; Mōsisu yee Erōnu jepfū Fero bya asū iya: "Waa iphe, Chipfu, bụ Chileke kę Ízurēlu epfū baa: 'Haa ndibe mu g'ephe je abororū mu iphe l'echiegū!'"

²Fero sū: "?Bụ onye bụ Chipfu k'ophu mu a-ngaberu iya nchị; haa ndu Ízurēlu g'ephe tūgbua? Sū: Mu ta amakwa Chipfu; ophu mu ahakwa ndu Ízurēlu g'ephe tūgbua."

³Ephe sū iya: "Chileke ndu Hiburu byapfutakwaru anyi. Jiko hanaa g'anyi würü je l'echiegū jee ije ujiku eto je egweeru Chipfu, bụ Chileke anyi ngweja. Ọdumeka bę oo-gudekwa iphe-ememe; ọzoo ogu-echi gbu-shia anyi."

⁴Obenu l'eze ndu Ijiputu kuru Mōsisu yee Erōnu; sū phe: "?Bụ gụ-nu kparu iphe unu jeru je achifuta ndu ono l'ozi, ephe eje? Ngwa; unu tūgbua laphu azu l'ozi unu!" ⁵O sükwapho: "Unu lewaro ya! Nta-a bę ndu Ízurēlu hawaa igwerigwe; tēme unu gbe bya akposhiaha phe ozi, ephe eje!"

⁶Ọ bụru mboku ono kwapho bę Fero kuru ndu udumalị; waa ndu-ishi l'ozi ndu Ízurēlu; sū phe: "?Unu ta anujehe ndu Ízurēlu ęswa, ephe e-gude yoo eja! G'ephe jeje acho ęswa chita l'onwophe! ⁸Ole g'unu mekwaa phe g'ephe yotaje iya g'o dzua ole, ephe shiwaayotaje iya. Unu te egbubotakwa iphe l'ea ole, ephe shi ayotaje. Ephe bụ ndu enyiru; o bụru iphe ono meru g'o gude; ephe nōdu echimkpu sū g'a haa phe g'ephe je egweeru Chileke phe ngweja. ⁹Unu kabaa phe akpabę ozi; k'ophu ụzo k'eje angabę nchị l'asulasu ta adqeduru phe."

¹⁰Tobudu iya bụ; ndu udumalị; waa ndu-ishi l'ozi ono bya asū ndu Ízurēlu: "Waa iphe, Fero pfuru baa. O sūru g'a ta nujehe unu ęswa. ¹¹G'unu jeje achita iya l'onwunu l'eka unu hūmaru iya. Ole ozi unu bę e tee gbu-botakwa iphe mę nanu." ¹²O ya bụ; ndu Ízurēlu gbakashịhu tsoru alị ndu Ijiputu l'ophu cholaha ęswa, ephe e-vuta gude bya ayo eja ọbu.

¹³Ndu udumalị chiahaa phe kpabekpabe; sū phe: "Ngwa! Unu yota-dzua eja ole, unu shi ayotaje ujiku lanu teke pho, e shi evutajeru unu ęswa pho!" ¹⁴Ndu udumalị Fero bya echiahaa ndu-ishi l'ozi ndu Ízurēlu ono iphe; mbụ ndu ono, ephe hotaru dobe g'ephe letaję ndu Ízurēlu ęnya ono; sū phe: "?Bụ gụnu kparu iphe, unu ta ayo-dzuduru eja unu ụnyaphu waa ntanu-a; g'unu shi ayo-dzujehawa iya?"

¹⁵Ndu-ishi l'ozi ndu Ízurēlu ono bya awụru jepfū Fero; sū iya: "?Bụ gụnu bę iime anyi-be ndu-ozi ngu egube-a? ¹⁶Ndu ozi ngu bę e te vutajeeduru ęswa; tēme a sükwapho g'anyi yoo eja. A nōdu echimkpu bę oshi l'eka."

¹⁷Fero sū: "Oo kę mmanu ono, unu nō ono meru iphe; unu pfuaharu g'a haa unu g'unu je egweeru Chipfu ngweja. ¹⁸Ngwa! Unu tūgbua nta-a je

eje ozi, unu eje. E tee vutabaéduru unu ęswa. Ole mkpako bükwa g'unu yota-dzujee ejá ole, unu shi ayotaje!”

¹⁹Ndu-ishi l'ozí ndu Ízurélu gbé teke ono maru l'ęphe nmarú l'agaga g'ęphe númachaaru l'e tee gbubotaduru iphe l'eja ole, ęphe shi ayotaje ujiku ophu. ²⁰Ephe lufutaephø l'ibe Fero; ephe húma Mósisu; waa Erónu l'eka ephe pfürü echeru phé. ²¹Ephe sú: “Gé Chipfu lekwa enya l'iphe-a, unu meru-a; kpee unu ikpe iya! Kéle unu kpatarú; anyi dúchawanu Fero yee ndu-ozí iya ashí. Nta-a bé unu wowaru mma ye phé l'eka g'ęphe gbu-shia anyi.”

Chileke ekwe ukwe adzó ndu Ízurélu

²²Mósisu jepfu Chipfu bya asú iya: “Oowaa Nnajjuphu! ?Bü gunu kparú iphe, iime gé ndu-a jee ęgube iphe-ęhuka-a? ?Bü iphe, i zidoru mu baa?

²³Eshi teke mu jepfucharu Fero je egude ępha ngu pfuru yero iya bé o wotaru iphe-ęhuka, dù ęgube-a nmakobe phé l'ishi. Ophu ọ tó dùdu iphe, i meru mé nanú gude dzota ndu nkengu.”

6 ¹Noo ya; Chipfu sú Mósisu: “Nta-a bé ij-húmanu-a iphe, mu e-me Fero. Kéle ọq okpehu mu bé mu e-gude mee l'ọ haa phé; mbü l'ọ okpehu mu bé mu e-gude mee l'ọ chifu phé l'ali iya.”

²Chileke sukwaphø Mósisu: “Qo mbédua bú Chipfu. ³Mu heru l'iphu Ébirihamu; bya ehee l'iphu Áyizaku; hekwaaphø l'iphu Jiékópu; karú phé l'ępha mu bú Chileke, bú Okalibe-kangokötaru-nú. Obenu l'ępha mu ono, bú Chipfu bé mu te emeduru g'ęphe maru. ⁴Anyi l'ęphe bya agbaa ndzú lę mu a-nú phé alí ndu Kénanu éka ęphe shi buru gé ndu lwarú alwalwa. ⁵Ozo bú lę mu númawaru ude, ndu Ízurélu atsú; mbü ndu ono, ndu Ijipu-tu meru ohu ono. Mu nyata ogbandzu mu ono.

⁶“Qo ya bú; unu sú ndu Ízurélu lę-a: Qo mbédua bú Chipfu; oo mu a-na-fúta unu l'ozí mkpónwu-ęhu ono, ndu Ijiputu meru; unu nödu eje ono. Mu e-me g'unu nweru onwunu; g'unu ta abúheru ohu phé. Mu a-machí éka mu dzota unu; bya emeshia iphe, dù biribiri gude núa phé aphu. ⁷Mu e-me; unu abúru ndibe mu; mu abúru Chileke unu. Qo ya bú g'unu amaru l'oo mbédua, bú Chipfu bú Chileke unu; bya abúru onye nafútaru unu l'ozí mkpónwu-ęhu ono, ndu Ijiputu meru; unu nödu eje ono. ⁸Mu e-duta unu je l'ali ono, mu paliru éka mu imeli ria nte lę mu a-nú Ébirihamu; waa Áyizaku; waa Jiékó-pu ono. Mu a-nú iya unu g'ọ buru okiphe unu. Qo mbédua bú Chipfu.”

⁹Mósisu bya eje ezia ya ndu Ízurélu; obenu l'ęphe te eyeduru iya ọnú; noo kèle meji tofuwaru phé; tème ozi mkpónwu-ęhu, ęphe eje l'eka ono mewaru; ọ rĕfu phé l'ehu.

¹⁰Chipfu sú Mósisu: ¹¹“Je epfuaru Fero, eze ndu Ijiputu g'ọ haa ndu Ízurélu g'ęphe tüğbua lüfu l'ali iya.”

¹²Mósisu sú Chipfu: “Q -buru lę ndu Ízurélu ta angabéduru mu nchi; ?bü ishi gunu bé Fero e-gude ngabéru mu nchi gé mu bú onye epfu l'ọnú

oku-a?”¹³ Noo ya; Chipfu bya epfuaru Mósisu yee Erönü opfu éhu ndu Ízurélu; waa opfu éhu Fero, bu eze ndu Ijiputu; su phé g'ephe dufuta ndu Ízurélu l'alí ndu Ijiputu.

Oshilókpka Mósisu waa Erönü

¹⁴ Waa ndu-ishi l'enya-unuphu ibe nna phé.

Unwu kę Rúbenu, bu ıkpara Ízurélu bu Hanóku; waa Palu; waa Hezuronu; waa Kami. Ndu k'ono bükota ıkpa-ipfu Rúbenu.

¹⁵ Unwu kę Simiyonu bu Jiémelu; waa Jiaminu; waa Ohadu; waa Jia-kinu; waa Zoha; tème waa Shawulu, nwá, nwanyí shi Kénanu nwütaru. G'ephe ha bükota ıkpa-ipfu Simiyonu.

¹⁶ Ephá ınwu Lívayi le g'e deru phé l'ekwo bu: Geshonu; waa Kohatu; tème waa Merari. Lívayi noru ükporo apha ishii l'apha iri l'ësaa.

¹⁷ Unwu Geshonu l'enya-unuphu l'enya-unuphu phé bu Libuni; waa Shimeyi.

¹⁸ Unwu Kohatu bu Amúramu; waa Izuha; waa Héburonu; waa Uzelu. Kohatu noru ükporo apha ishii l'apha iri l'ëto.

¹⁹ Unwu Merari bu Mahuli; waa Mushi. Ono bu ıkpa-ipfu Lívayi le g'e deru iya l'ekwo.

²⁰ Amúramu bya alúa nwune nna iya, bu Jiokebèdu. O nwütaru iya Erönü; waa Mósisu. Amúramu noru ükporo apha ishii l'apha iri l'ësaa.

²¹ Unwu Izuha bu Kora; waa Nefegu; tème waa Zikiri.

²² Unwu Uzelu bu Mishelu; waa Eluzafanu; tème waa Sitiri.

²³ Erönü bya alúa Elisheba, bu nwatibe Amínadabu kę nwanyí; bükwarupho nwune Náshonu kę nwanyí. Elisheba ono nwütaru iya Nadabu; waa Abihu; waa Eleyaza; tème waa Itama.

²⁴ Unwu Kora bu Asiru; waa Elukana; tème waa Abiyasafu. Ndu k'ono bu oshilókpka Kora l'ipfu l'ipfu.

²⁵ Eleyaza nwa Erönü bya alúa onye lanú l'ime ınwiegirima ınwanyi ibe Putelu; o bya nwütaru iya Finehasu.

Ndu ono bükota ndu-ishi unuphu ibe Lívayi l'ipfu l'ipfu.

²⁶ Oo búru Erönü; yee Mósisu ono bé Chipfu suru g'ephe dufuta ndu Ízurélu g'ephe hakota l'alí Ijiputu!²⁷ O bükwaru phé phó bé bu ndu pfuru Fero, bu eze ndu Ijiputu k'edufuta ndu Ízurélu l'alí ndu Ijiputu. Oo kwa-phó Mósisu yee Erönü lanú ono bé o bu.

Erönü bu önü, epfuchiru Mósisu

²⁸ Noo ya; teke ono, Chipfu pfuru yeru Mósisu l'alí ndu Ijiputu ono ²⁹ bé o suru iya: “Oo mbédua bu Chipfu. Zikota Fero, bu eze ndu Ijiputu iphemiphe, mu ziru ngu.”

³⁰ Obenu le Mósisu suru Chipfu: “Eshi ophu mu epfu l'önü oku; ?denu ge Fero e-mekwanu ngabéru mu nchí?”

7 ¹O ya bụ; Chipfu sụ Mósisu: “Huma lẹ mu mewaru ngu; i dù Fe-ro gę Chileke. Nwune ngu Erönü bụ onye a-noduje epfuchiru ngu opfu. ²Pfukotakwa iphemiphe, mu pfuru ngu. Nwune ngu Erönü bụ iphe, oo-pfuru Fero bụ g'o haa ndu Ízurelu g'ephe lüfu l'alị iya. ³Obenu lẹ mu a-kpɔ-chi Fero ɔkpoma. Mu e-mee iphe-ɔhumalenyen; waa iphe-ɔhubama, dù igwerigwe l'alị Ijiputu; ⁴ole o to byadu angarụ unu nchi. O bürü teke ono bę mu e-byi ndu Ijiputu eka l'ehu; meshia iphe, dù biribiri gude nụa phę aphụ; dufuta ndibe mu, bụ ndu Ízurelu g'ephe hakota lę Ijiputu. ⁵Ndu Ijiputu bę a-maru l'ọ mbedua bụ Chipfu mę mu machiępho eka mu byia Ijiputu; bya edufuta ndu Ízurelu l'echilabọ phę.”

⁶Mósisu yee Erönü bya emee gę Chipfu ziru phę. ⁷Mósisu nōwaru ụkporo apha eno; Eronu nōwa ụkporo apha eno l'apha eto teke ẹphe jeru je epfuru opfu nụ Fero.

Mgboro Erönü ghori agwo

⁸Chipfu sụ Mósisu yee Eronu: ⁹“O -bürü lę Fero sụru unu g'unu mee iphe-ɔhumalenyen gude goshi iphe, unu epfu; l'i sụ Erönü g'o woru mgboro iya tögbo l'atatiphu Fero! O -tögboe ya pho; l'ọ ghọ agwo.”

¹⁰O ya bụ; Mósisu yee Erönü bya ejepfu Fero je emekota gę Chipfu ziru phę. Erönü tögbo mgboro iya ono l'iphu Fero; yee ndu-ozi iya; o ghọ agwo. ¹¹Fero bya ekukọ ndu mmamiphe; waa ndu emeje ɔmamanshi. Ndu jibya ndu Ijiputu ono shi l'ɔmamanshi ẹphe emeje mekwaapho nno. ¹²G'ephe ha byaru atögbochaa mgboro nkephé l'alị; o ghoshia agwo; ole kę Erönü bya atükö mgboro nkephé lwekota. ¹³Ole obu Fero kpo-chilera-a; ọphu o kwedu ngaberu phę nchi; gę Chipfu pfuru pho.

Mini ghori mee

¹⁴Noo ya; Chipfu sụ Mósisu: “Fero bę ɔkpoma kpoakwaru mkpolanu. O jikaakwaru lę ya ta ahadụ ndu Ízurelu g'ephe tüğbua. ¹⁵Jepfu Fero l'ütsu m'o jeje l'eniyimu. Nodu l'aguga Nayılụ kwaberu iya; l'i wota mgboro ono, shi ghọ agwo pho gude l'eka. ¹⁶L'i sụ iya lę Chipfu, bụ Chileke kę ndu Hiburu zikwaru ngu g'i bya asụ iya g'o haa ndibe iya g'ephe tüğbua; je a-baru iya ejia l'echięgu. Ọphu i kwedu byasụ nta-a. ¹⁷L'i sụ iya: ‘Wakwa iphe, Chipfu pfuru baa: “Shita l'iphe-a, bę ii-shi maru l'ọọ yebueda bụ Chipfu. Mübe Mósisu e-worù mgboro ono, mu gude l'eka ono chia lę mini Nayılụ. Mini ono agbanwee bürü mee. ¹⁸Ema, nökota lę Nayılụ a-nwụshi-hukota. Eniyimu ono eshihu kę swiswiswi. Ndu Ijiputu ta adudu ike angu mini, shi iya nụ.””

¹⁹Chipfu sụ Mósisu: “Pfuaru Erönü g'o wota mgboro ono, o gude l'eka machia lę mini, nökota l'alị ndu Ijiputu. G'o maa ya l'eniyimu eniyimu; waa lę nggele nggele; waa l'okpuru okpuru; waa l'iphe, bụ o-che-mini g'ephe tükochaa gbanwee bürü mee. Mee a-tükorus erekameka sweta l'alị Ijiputu;

mbụ lufuchaa l'iphe, bụ iphe, aadø mini; ndu ophu a pyiru apyipyi; mè ndu ophu a kpuru akpukpu.”

²⁰ Mósisu yee Erönü bya emeephō gē Chipfu ziru phē. O bya eworu mbgoro iya malia l'atatiophu Fero; yee ndu-ozi iya; bya echia ya l'eniyimu Nayılı. Mini, dù l'eniyimu ono tukoephō gbanwee buru mee. ²¹ Ema, nokota lę Nayılı nwushihukota. Mini ono shihuephō kę swiswiswi; k'ophu bụ lę ndu Ijiputu ta adudu ike ngua mini, shi iya nü. Mee ono tuko ekameka sweta l'alı ndu Ijiputu.

²² Ndu jibya ndu Ijiputu ono shi l'omamanshi ephe emeje mekwaaphō nno. O ya bụ; Fero kpo-chile-a obu iya g'o kpo-chiru iya. Ophu o tọ ngabeduru Mósisu yee Erönü nchi; mbụ egube ono, Chipfu pfuhawaru ono. ²³ O ghakobe bya alaphushia azu l'ibe iya. Ophu iphe ono erwukpodar u iya nü l'ehu. ²⁴ Ndu Ijiputu bya agwochia obvu laguga Nayılı; eka ephe acho mini, ephe a-ngu. Noo kele mini enyimu ono ta adudu k'angungu.

Mbara byaru ogu

²⁵ A noephō ujiku ęsaa e -shi teke Chipfu byiru eka l'eniyimu Nayılı;

8 ¹ Chipfu sụ Mósisu: “Jepfu Fero je asu iya: Wakwa iphe, Chipfu epfu baa: Haa ndibe mu g'ephe laa; k'ophu ephe a-baru mu eja. ² O -buru l'i jikaru g'ephe ta lashi; mu egude mbara bya ogu l'alı ngu l'ophu. ³ Mbara a-tuko enyimu Nayılı sweta; kposihu bya akuru l'ibe ngu; kuru l'ime eka ijkwaje; kuru l'oma iphe-azee ngu; kuru l'ulo ndu-ozi ngu; kuru l'ibe ndu alı ngu l'ophu; kuru l'önü epfu, eeshijeru ngu ite; waa l'ochi, eegudeje agwo iphe, e gude emeru ngu buredi. ⁴ Mbara ono a-nođuje apfū-kogbaa ngu l'ehu; waa l'ehu ndu alı ngu; mè l'ehu ndu-ozi ngu l'ophu.”

⁵ Chipfu sụ Mósisu: “Pfuaru Erönü g'o wolia mbgoro iya ono; maa l'eniyimu enyimu; waa lę nggele nggele; waa l'okpuru okpuru; mee ge mbara dzuru alı Ijiputu.”

⁶ No iya; Erönü bya amachia eka lę mini, nokota l'alı ndu Ijiputu. Mbara wufuta bya edzuru alı ndu Ijiputu. ⁷ Ndu jibya ono shi l'omamanshi ephe emeje mekwaaphō nno. Ephe mekwariopho; mbara wubata l'alı Ijiputu.

⁸ Fero kua Mósisu waa Erönü bya asu: “Unu pfuru yeru Chipfu g'o wofuru mu lę ndu alı mu l'ophu mbara-a; gę mu ahaa ndibe unu g'ephe je agwaa Chipfu.”

⁹ Mósisu sụ Fero: “Ùbvù, mu akwabę ngu bụ g'i pfua teke mu e-pfuru nru ngu Chileke; waa ndu-ozi ngu; waa ndu alı ngu; k'ophu mbara ta aduedu ngu l'ehu; mè l'ibe ngu; a -gufu ndu ophu nö l'eniyimu Nayılı.”

¹⁰ Fero sụ: “Oo echele.”

Mósisu sụ: “G'o dù g'i pfuru; o ya bụ; g'i shi nno maru l'o tọ dùdu onye dù gę Chipfu, bụ Chileke anyi. ¹¹ Mbara ono a-ha ngu; haa ibe ngu; haa ndu-ozi ngu; haa ndu alı ngu. Eka ephe a-phoduepho kpoloko bụ l'eniyimu Nayılı.”

¹²Qo ya bụ; Mósisu yee Erönü lufuepho l'iphu Fero; Mósisu bya araku Chipfu le kę mbara ono, o meru; o bya ogu l'alị-eze Fero ono. ¹³Chipfu bya emeeri Mósisu iphe, o rworu iya. Mbara ono nwuṣhihukota l'ulo; waa l'oma-unuphu; waa l'egu. ¹⁴A bya akua phę l'ikpo l'ikpo. Alị ono l'ophu shihu kę swiswiswi. ¹⁵Obenu le Fero humaerupho le mbara ono ta aduedu; o woru okpoma iya kpọ-chia. Ophu o to kweedu angabera Mósisu yee Erönü nchi ge Chipfu pfuru ono.

Mkpuruumkpu byaru ogu

¹⁶Qo ya bụ; Chipfu su Mósisu g'o pfuaru Erönü g'o machia mgboro iya chia l'urwuku, no l'alị; k'ophu urwuku ono a-gho mkpuruumkpu; dzuru alị Ijiputu l'ophu. ¹⁷Ephe mee nno. Erönü bya amachia mgboro ono chia l'urwuku, no l'alị. Mkpuruumkpu bya erikpute nemadzụ ehu; yee anụ. Urwuku, nökota l'alị Ijiputu ono mgburugburu bükotaru mkpuruumkpu. ¹⁸Ndu jibya bya emeaha g'ephe shi l'omamansi phę mekwaapho nno. Ophu ephe aduedu ike. Mkpurumkpu ono tuko ehu nemadzụ yee anụ ripyabé aata.

¹⁹Ndu jibya ono su Fero: "Iphe-a be eka Chileke dükwa." Obenu le Fero kpọ-chilerua obu iya. Ophu o to kwedu ngabę nchi ge Chipfu pfuru ono.

Ijiji byaru ogu

²⁰Qo ya bụ; Chipfu su Mósisu g'o tehu l'onmewa utsu; jepfu Fero me o -jejeephō l'eniyim; su iya l'owa-a iphe, mube Chipfu pfuru baa: "Haa ndibe mu g'ephe laa; je abaarụ mu eja. ²¹O -buru l'i tị hadụ ndibe mu g'ephe tüğbu be mu e-zikwa ijiji g'o tsuru duuduuduu; wu-pfuta ngu; wu-pfuta ndu-ozu ngu; wu-pfuta ndu alị ngu; mekwapho l'ulo ngu l'ophu. Ulo ndu Ijiputu be ijiji e-jikota; etsu duuduuduu; mbu mèchaa l'alị eka ephe azoje ıkpa.

²²"Obenu le mboku ono be mu e-me g'alị Goshenu du iche. Mbụ l'eka ndibe mu bu be o to dudu ijiji, e-tsü duuduuduu l'eka ono; k'ophu ji-maru le mbedua, bu Chipfu no l'alị-a. ²³Mu a-kpa oke l'eka ndibe mu yee ndibe ngu no. Iphe-ohumalanya-a e-me echele."

²⁴Chipfu bya eme iphe ono. Ijiji tsuru duuduuduu wubata l'ibe Fero; me l'ulo ndu-ozu iya; me l'alị Ijiputu l'ophu. Ijiji ono tukoephō alị Ijiputu l'ophu mebyishikota.

²⁵Fero bya ekua Mósisu yee Erönü bya asu phę: "Unu je agwaa Chileke unu obu l'alị eka-a!"

²⁶Obenu le Mósisu suru: "O to dudu ree nno; noo kele iphe, anyi egude-je agwa Chipfu, bu Chileke anyi bu ndu Ijiputu ębyi. O -buru l'anyi gude iphe, bu ębyi l'enya nkephę gwee ngweja; be ephe a-tu-gbukwa anyi le mkpuma! ²⁷Anyi e-jekwa ije ujiku eto jerwu l'echiegu je egweeru Chipfu, bu Chileke anyi ngweja l'eka ono; egube o túru ekemu su g'anyi mee."

²⁸Fero sụ: “Mu a-ha unu g'unu je egweeru Chipfu, bụ Chileke unu ngweja l'echiegu. Ole g'unu te ejenukakwa eka du enya. Ngwa; unu pfuru nru mu Chileke!”

²⁹Mósisu sụ iya: “Mu -lufuepho l'atatiphu ngu; mu epfuru nụ Chipfu; k'ophu ijiji ono, etsu gbiigbiigbi ono a-ha gube Fero; waa ndu-ozi ngu; teme waa ndu alị ngu. Ole gę gube Fero te egudenupho erekede ozo mee gę ndu Ízurelu te je abarụ Chipfu eja!”

³⁰Mósisu shi l'atatiphu Fero tüğbua; je epfuru nụ Chipfu. ³¹Chipfu bya emee iphe, Mósisu rworu iya. Ijiji ono parụ Fero; waa ndu-ozi iya; waa ndu alị iya haa. Ophu ọ to dudu mę ijiji lanu, ghuduru nụ. ³²Fero bya akpo-chikwapho obu iya ozobaa. Ophu o to kwedu gę ndu Ízurelu tüğbua.

Ọnwu iphe-edobe

9 ¹Noo ya; Chipfu sụ Mósisu: “Jepfu Fero je asụ iya: Waa iphe, Chipfu, bụ Chileke ndu Hiburu pfuru baa: ‘Haa ndibe mu g'ephe tüğbua; je abaarụ mu eja!’ ²O -bụru l'i jikaru g'ephe ta tüğbushi; bya esede phę ³bẹ Chipfu e-gudekwa eka iya zia ejo iphe-ememe; l'o bya atuko iphe-edobe unu gbushia. Mbụ l'oo-gbushi inya unu; waa nkapfụ-igara unu; waa inya-kamelu unu; teme waa eswi unu; waa aturu yee eghu unu. ⁴Ole Chipfu a-kpa oke l'eka iphe-edobe ndu Ízurelu; waa l'eka kę ndu Ijiputu nō; k'ophu bụ l'o to nwedu anụ kę ndu Ízurelu mę nanu a-nwuhu nụ.”

⁵Chipfu bya epfua teke oo-me iphe ono; sụ: “Echele be mịbe Chipfu e-me iphe ono l'alị-a.” ⁶O -rwua lę nchitabohu iya; Chipfu mee ya. Iphe-edobe ndu Ijiputu tuko nwuhihukota. Obenu l'o to nwedu kę ndu Ízurelu mę nanu, nwuhuru nụ. ⁷Fero zia ndu jeru je ahuma l'o to dudu iphe-edobe ndu Ízurelu mę nanu, nwuhuru nụ. Obenu lę Fero kpọ-chileru-a ọkpoma; ophu o to kwedu gę ndu Ízurelu tüğbua.

Ejo-onwo byaru ọgu

⁸Qo ya bụ; Chipfu sụ Mósisu waa Erönü: “Unu kpota ntụ, jiru mkpoji eka l'ovo-koķu; gę Mósisu phekashịa ntụ ono l'imeli l'atatiphu Fero. ⁹Oo-phekashịa dzuru alị Ijiputu l'ophu g'urwuku; l'o mee; ejo-onwo aphokashiaha nemadzụ l'ehu yee anụ, bu l'alị ono l'ophu. Ejo-onwo ono efushihu; baaha phę ónyá.”

¹⁰Ephe bya ekpota ntụ l'ovokoķu; bya apfuru l'atatiphu Fero. Mósisu woru ntụ ono phekashịa l'imeli. Ejo-onwo bya atuko nemadzụ; yee anụ wata aphokashi; baahaa phę ónyá. ¹¹Ophu ndu jibya adudu ike pfuru l'atatiphu Mósisu; kele ejo-onwo ono phoķwaru phę pho g'o phořu ndu Ijiputu ndu ophu g'ephe ha. ¹²Obenu lę Chipfu kpọ-chiru Fero obu; ophu ọ to ngabeduru Mósisu yee Erönü nchi; gę Chipfu pfuru Mósisu ono.

Akamini byaru ọgu

¹³Qo ya bụ; Chipfu sụ Mósisu: “Nmaa ewa l'utsu je apfuru l'atatiphu Fero; sụ iya: Waa iphe, Chipfu, bụ Chileke kę ndu Hiburu pfuru baa:

'Haa ndibe mu g'ephe tūgbua; je a-baru mu eja. ¹⁴ Odumeka bē ogiya bē mu e-me g'eojo iphe-ehuka, l'a-lo ngu eka lē meji byapfuta ngu; gū lē ndu-ozi ngu; yee ndu alī ngu. Oo ya bu g'i maru l'o tō dudu onye dū gē mbēdua lē mgboko l'ophu. ¹⁵ Noo kele mu gege amachihawa eka mu gude ejo iphe-ememe gbushia gū lē ndu alī ngu; unu achihu lē mgboko-a. ¹⁶ Obenu l'iphe, kparu iphe, mu gude haa ngu bu k'ophu mu e-goshi ngu g'okpehu mu habe shii. Oo ya bu g'eepfukashi-dzuru epha mu lē mgboko l'ophu. ¹⁷ Obenu l'iigude opfu ehu ndibe mu eku onwongu; jika l'i tii hadu phē g'ephe la. ¹⁸ Egube nta-a echele bē mu a-tu ejø akamini egube teke atu-swee l'alī Ijiputu e -shi teke o beberu dū byasú ntanu-a. ¹⁹ Zikwaa ozi nta-a g'e je achibata iphe-edobe ngu l'eka iphe e-gbobotu iya; noo kele akamini ono a-tu-gbushikota nemadzú; yee iphe-edobe, nō l'egu, a chibataduru unuphu; ephe anwushihukota.'

²⁰ Ndu-ozi Fero ndu ophu atsū Opfu Chipfu ebvu bya emee egwegwa chibata ohu phē; waa iphe-edobe phē l'ime ulo. ²¹ Obenu lē ndu agubeduru Opfu Chipfu iphe bē haru ohu phē; waa iphe-edobe phē l'egu.

²² Oo ya bu; Chipfu sū Mósisu g'o machia eka l'akpaminigwe g'akamini awata adashí l'alī ndu Ijiputu tu-gbushia nemadzú mē iphe-edobe; waa irwu, dukotakpo l'alī Ijiputu. ²³ Mósisu machiepho mgboro iya l'akpaminigwe; Chipfu zia egbigwe; yee akamini; o wata adada. Ebemu nōdu alo l'akpaminigwe. Chipfu dzee akamini l'alī Ijiputu. ²⁴ Akamini yee okuegbigwe tuko ghaa eghirigha nodu atu gbaagbaa. Ejø oke pherephere, ha shii; nōdu ezi. Mbū l'oo pherephere ono kakota shii lē pherephere, zije-kpooru l'alī ndu Ijiputu e -shi teke o beberu alī ndu Ijiputu dū. ²⁵ L'alī ndu Ijiputu mgburugburu bē akamini ono tu-gbushikotaru iphemiphe, nokota l'egu; nemadzú mē iphe-edobe. O tūpyashia iphemiphe, futaru l'egu; bya ezi jashicha iphe, bu oshi, dū l'egu ezi jashi. ²⁶ Eka o tūduru akamini ono kpoloko bu l'alī Goshenu, bu eka ndu Izurelu bu.

²⁷ Noo ya; Fero zia g'e je ekua Mósisu yee Erōnu; bya asu phē: "Mu merwaru iphe-eji. Oo Chipfu bē iswi dū maa; mbēdua, bu Fero; waa ndibe mu acho opfu. ²⁸ Pfuru nū Chipfu; noo kele egbigwe ono; yee akamini ono tutu-shiwaru. Mu je a-ha unu g'unu laa; o tō gbaeduru g'unu nōdukwadu."

²⁹ Mósisu sū: "Mu -lufuepho lē mkpukpu-a; mu achi-lia eka imeli; pfuru nū Chipfu. Egbigwe adabuhu; igwe atu-buhu akamini. Oo ya bu g'i maru lē mgboko-a bu kē Chipfu. ³⁰ Obenu lē mu maru-a lē gubedua waa ndu-ozi ngu ta atsūdāa Chipfu, bu Chileke ebvu."

³¹ Owu fulakusu; waa balí bē akamini ono mebyishichaaru; noo kē le balí eyeshiwa mebyi; owu fulakusu búkwaduru ige bē qotu. ³² Obenu lē wití; waa supélutu bē o to mebyishiduru; noo l'o tō būdu teke ono bē qomije.

³³ Mósisu paru Fero haa; shi lē mkpukpu ono tūgbua. O bya apalia-ru Chipfu eka imeli. Egbigwe; waa akamini tukorū būru kē nyoo; igwe

dzebuju mini l'alị ono. ³⁴Fero hūmaephō lē mini; waa akamini; waa egbigwe ono būwaa kē nyonyoronyo; o mekwaa iphe-eji ọzo. Yēbedua yē ndu-ozi iya kpō-chikwa obu phē ọzo. ³⁵Okpoma Fero bya akpō-chikwa; ọphu o kwedu aha ndu Ízurēlu g'ephe tūgbua, bū iya bū gē Chipfu shihawaa l'ọnū Mósisu pfua ya.

Igube byaru ọgu

10 ¹Noo ya; Chipfu sụ Mósisu: “Jepfu Fero; noo kēle mu kpō-chiru iya obu; kpo-chia kē ndu-ozi iya; k'ophu mu e-meshigbaa oke iphe-ohumalenya, dūgbaa biribiri l'echilabō phē; ²k'ophu unu a-koru ụnwu unu; mē ụnwu nwanwa unu gē mu gude kpaa ndu Ijiputu ẹhu; tēme waa gē mu gude mee oke iphe-ohubama nụ phē. Oo ya bū g'unu amaru l'qo mbēdúa bū Chipfu.”

³Oo ya bū; Mósisu yē Erōnu bya ejepfu Fero sụ iya: “Waa iphe, Chipfu, bū Chileke ndu Hiburu pfuru baa: ?Bū teke ole bē iijika-beru ewoze onwongu ali l'atatiphu mu? Haa ndibe mu g'ephe la; k'ophu ẹphe e-je abaarụ mu ejā! ⁴O -būru l'i jikaru g'ephe ta tūgbushi bē mu e-gude igube bata l'alị ngu echele. ⁵Oo-byá atukō ali unu nyinwua; k'ophu bū l'o tō dudu eka aahuma uzo l'alị ono. L'o tukō iphe, akamini mebyishiphodorus tapyashikota; mēchaa iphe, bū oshi, pfuru l'egu unu. ⁶Ephe abya atukō ulo ngu; mē ulo ndu-ozi ngu; mēkpo alí Ijiputu l'ophu sweta. Iphe ono bū iphe, nna ngu; mē nna ngu oche phē teke ahuma-swee l'alí-a; e -shi teke ẹphe lwaru eka-a byasụ nta-a.” Mósisu dakobé; paru Fero haa; o būru iya atukōbu.

⁷Ndu ozi Fero sụ Fero: “?Bū teke ole bē nwoke-a a-chi-beru anyi ọkpú akpohu? Haa ndu-a g'ephe tūgbua je abaarụ Chipfu, bū Chileke phē ejā. ?Tí madu l'alị ndu Ijiputu būwaa mkpurupyata?”

⁸Noo ya; a bya eduphuta Mósisu yē Erōnu azu l'iphu Fero. O sụ: “Unu je abaarụ Chileke unu ejā! Ole o bū; ?būlaje ndu ole e-je?”

⁹Mósisu sụ: “Anyi l'ünwegirimma anyi; waa ndu bū ogerenyia anyi; waa ụnwu anyi kē nwoke; waa kē nwanyi a-tukokwa swiru; anyi atukō aturu anyi; waa eswi anyi rwuta. Noo kēle anyi a-borū Chipfu anyi ọbo-iphe.”

¹⁰Fero sụ phē: “Gē Chipfu swikwaru unu eswiru ọme ọ kē gē mu haa unu g'unu l'ünwegirimma unu swiru tūgbua! Nta-a bē mu makpooru l'qo ejo-iphe bē unu arí k'ememe. ¹¹Waawakwa-o; g'o būru ndu k'unwoke kpoloko bē unu e-rwuta gude je abarụ Chipfu ejā; eshi ọphu o bū iphe ono bē unu shi teke-a rwota!” Noo ya; a chifū Mósisu yē Erōnu l'iphu Fero.

¹²Chipfu sụ Mósisu: “Machia eka maa l'alị Ijiputu; g'igube wübata l'alị ono bya atukō iphe, futaru l'egu l'alị ono tapyashikota; mbū iphe, akamini mebyishiphodorus.”

¹³Oo ya bū; Mósisu bya eworu mgboró iya maa l'alị ndu Ijiputu. Chipfu bya emee; phērephe shi l'uzo ẹnyanwu-awawa wata ezizi. Phērephe

ono zikota l'ali ono eswe l'enjashi. A fütashia l'utsu; pherephere ono vubatawa igube l'ali ono. ¹⁴Igube tuko Ijiputu sweta; bya anoeopho l'ekameka l'ali ono ke nyimunyimu. Igube teke ekpofutaswe egube ono; teme ophu o byadu awubataba l'otu egube ono ozo. ¹⁵Ephe nyinwuepho ali ono l'ophu; k'ophu bu l'ekameka jihukotaru ke kpakpalu. Ephre bya atuko iphe, phoduru nu g'akamini byachaaru tapyashikota; mbu iphe, rwutakporu irwu l'egu; mechaakpuru oshi. Ekwo oshi; me k'iphe, a koru l'egu te nwedu me nanu, phoduru nu l'ali Ijiputu l'ophu.

¹⁶Fero bya ekua Mosisu yee Eronu egwegwa; su phre: "Mu mesewaru Chipfu, bu Chileke; bya emeswee unu. ¹⁷Jiko gafuaru mu nvu ugbo lanu owa-a; je epfurru nu Chipfu, bu Chileke unu g'o wofuru mu ejo iphe-ehuka-a!"

¹⁸Mosisu paru Fero haa; lufu je epfurru nu Chipfu. ¹⁹Oo ya bu; Chipfu bya agbanwee pherephere ono; mee ya; o buru eze pherephere, ha shii, shi l'uzo enyanwu-ariba bya ezikotachaa igube ono g'o ha je achiru ye le Eze-enjimu Uswe-uswe. Ophu o to dudu me igube lanu, ghuduru l'ali ndu Ijiputu. ²⁰Ole Chipfu kpochilerua obu Fero; ophu o kwedu haa ndu Izurelu g'ephe tugbua.

Ochii byaru ogu

²¹Noo ya; Chipfu su Mosisu g'o machia eka maa l'akpaminigwe; g'ochii bya aso-kputre ekameka l'ali ndu Ijiputu. Ochii, e-me g'ekameka gbahu ke tsukiribaa. ²²Oo ya bu; Mosisu bya amachia eka maa l'akpaminigwe. Ali ndu Ijiputu l'ophu gbahukota tsurikitiki; no abal ieto. ²³Ophu o dudu onye humaru nwibe iya; teme ophu o dudu onye humaru uzo ke g'o shi l'eka o bu kpriburu; jasu abal ieto ono. Obenu le ndu Izurelu be iphoror du l'eka ephe bu.

²⁴Noo ya; Fero kua Mosisu bya asu: "Unu je abaar Chipfu eja! Unu dutachaa uwanyi me uwegirima unu g'unu swiru! Iphe, unu a-ha kpoloko bu aturu; waa eswi unu."

²⁵Obenu le Mosisu suru iya: "Ii-hafukwapho anyi g'anyi gude iphe, anyi e-gude nu Chipfu, bu Chileke anyi ngweja-akpo-oku; waa ngweja mmanu ozo. ²⁶Oo ya bu l'anyi e-rwuta iphe-edobe anyi. A taa hakwa g'o ka mma l'oo ichiripfu okpa eswi; k'ophu anyi a-harju iphe-edobe ono hata gude baar Chipfu, bu Chileke anyi eja. Anyi ejerwuduru eka ono be anyi ta amadu ndu ophu anyi e-gude baar Chileke eja."

²⁷Ole Chipfu kpochilerua obu Fero; ophu o kwedu haa ndu Izurelu g'ephe tugbua. ²⁸Fero su Mosisu: "Makwar onwongu! Gbeshi mu l'iphu! Ge mu ta ahumabaekwa ngu ozo l'atatiphu mu. Mbuchi, i byabaaru apfuru mu l'iphu be ii-nwuhukwa!"

²⁹Mosisu su iya: "G'o du nu g'i pfuru. Mu ta abyabaedu ngu apfuru l'iphu ozobaa."

Mgbu-ọnwu a-bya ọgu

11 ¹Noo ya; Chipfu sụ Mósisu: “Mu e-gudefụa oke iphe-ehuka lanụ byapfuta Fero; yele ndu Ijiputu. E -mechaephō bẹ oo-kwechaa g’unu wufu l’eka-a. Teme o -kweephō ono bẹ ọo-chifukota unu g’unu ha. ²Pfuaru ndu Ízurēlu; g’unwoke phe; waa ụnwanyi phe; jepfu ndu obutobu phe je asụ phe g’ephe nụ phe iphe, e meru lẹ mkpola-ochaa; waa ọphu e meru lẹ mkpola-ododo!” ³Chipfu bya emee; ndu Ízurēlu tuba ndu Ijiputu l’obu; mekwaapho gẹ ndu-ozи Fero; waa ndu Ijiputu l’ophu kwabẹ Mósisu l’oniwiya eze ùbvù, ha shii.

⁴Oo ya bụ; Mósisu sụ: “Wakwa iphe, Chipfu epfu baa. O sụru lẹ ya e-gude ụzo echị abalị jedzuru alị Ijiputu l’ophu. ⁵Iphe, bükota ndu bụ ọkpara lẹ nwoke l’alị Ijiputu bẹ a-nwụshihukota nụ; a -gbẹ l’okpara Fero, bụ onye nọ l’aba-eze; je akpaa l’okpara nwanyị, bụ ohu, bụ onye egwejeru iya iphe; mekwapho iphe-edobe, e vuru ụzo nwụa l’ephō ne iya. ⁶Oke ụzu-ekwa, parụ eka a-tụ l’alị Ijiputu l’ophu. Mbụ ụzu-ekwa, etu iya aduje-duru; ọphu ọ byadu l’a-dubaa. ⁷Obenu l’eka ndu Ízurēlu bu bẹ ọ to dudu g’o ka mma l’o nku ta bya agbọ ire kpua nemadzụ; ozoo anụ. Oo ya bụ g’unu amaru lẹ Chipfu kparụ oke; dokaha Ijiputu yee Ízurēlu. ⁸No teke ndu-ozи ngu-a a-wụ-pfuta mu bya ephozeru mu bya asụ mu: ‘Unu tüğbu-warо-o! Tükokpoo ndu ndu-unu l’ophu rwuta tüğbua-o!’ O -nwụchaephō nno; mu atüğbua.” No iya; Mósisu gude ęhu-eghu lụfụ-shia l’iphu Fero.

⁹Töbüdu iya bụ; Chipfu bya asụ Mósisu: “Fero te ekwekwa angaberu ngu nchị; gẹ mu eshi nno meshia igwerigwe iphe-ohumalenyā l’alị Ijiputu.” ¹⁰Noo ya; Mósisu yee Eronu bya emeshikötä iphe-ohumalenyā ono l’iphu Fero. Obenu lẹ Chipfu kpọ-chileru-a Fero obu; ọphu o to kwedu haa ndu Ízurēlu g’ephe shi l’alị iya wufu lashia.

Obo Ojeghata

12 ¹Chipfu sụ Mósisu yee Eronu l’alị ndu Ijiputu: ²“Onwa-a, a nọ-a; a-bujeru unu onwa mbụ l’apha. ³Pfuaru ndu Ízurēlu g’ephe ha l’o -rwua mbóku, onwa-a a-dụ l’abali iri gẹ nwoke, nonu kputa nwatürü lanụ dobe kẹ yee ndibe iya. ⁴O -buru lẹ ndibe onye ọbu hanükaru nwanshị; k’ophu bụ lẹ nwatürü ophu parụ phe eka; ephe ejepfu ndu kachaa phe ebukube ntse; g’ephe gbarụ mgba lẹ nwatürü lanụ; m’ephe guchaa onwo-phé maru ole, ephe dụ. Unu lee enya lẹ g’onyemonye a-taberu. ⁵Anụ, unu a-họta l’aburu anụ, gbaru apha; buru okee ya; bya aburu ọphu adudu eka iphe mebyiru iya. Unu -eshidu l’atürü họta iya; unu ahọta iya l’eghu mmanụ. ⁶Unu leta iya enya gbiriri jasụ mbóku, onwa-a l’abali iri l’eno. Noo mbóku, ndu Ízurēlu l’ophu e-gbushikötä iya g’o ha l’uzenyashi iya. ⁷Ephe aharu mee ya nata techaa l’agugá mgbo; waa l’eli oshi-mgbo, nökota l’ulo, ephe nọ ata anụ nwatürü ono. ⁸Enyashi ono bẹ ephe a-ta

anụ nwatüru, a huru ahụhu l'oku; yee ẹkwo oshi, atso ilu; waa buredi, e yedüru iphe, ekoje buredi. ⁹Unu te eshikwa anụ ono eshishi; ebe unu atakwa iya l'oyii. Qo ẹpho g'unu hushia ya l'oku; mbụ ishi iya; me ọkpa iya; mèchaa iphe-ephø iya. ¹⁰G'o to nwekwa ophu unu a-ha g'o bøo nchi. O -bürü l'o nweru ophu a haru; o noo futa ụtsu; unu akpøo ya oku. ¹¹Waa g'unu e-gude taa ya baa: Unu gude akpøo tubuta uwe unu; unu eye akpøkpa unu l'okpa; bya ewota mgborø unu paru l'eka. Unu ataa ya wo-buwobuwobu; kèle oo obo Ojeghata kę Chipfu.

¹²"Enyashi ono kwapho bę mu e-jedzuru ali Ijiputu; gbushigbia iphe, bu ọkpara nemadzụ me iphe-edobe. Iphe, bükpo agwa ndu Ijiputu l'ophu bę mu a-nükota chijpfuu. Q kwa mbédúa bu Chipfu. ¹³Mee ono a-bürü iphe-ohubama, e-goshije ulo ophu unu no. Qo ya bu; mu -humaephø mee ono; mu aghata unu. O to nwedu ejø iphe-ememe, e-byi unu eka teke mu a-nodu egbushi ndu Ijiputu ono.

¹⁴"Mboku ono l'a-bürü unu mbøku obo-iphe, unu e-gudeje nyata iphe-a. E shi l'ogbo sweru ogbo bę unu a-boje iya g'o bürü obo-iphe kę Chipfu. Ekemu ono a-dụ jasụ lę tuutuutuu lę mijimiimii. ¹⁵Ujiku ęsaa bę unu a-ta buredi, e yedüru iphe, ekoje buredi. Mbøku mbụ bę unu e-wofukota iphe, ekoje buredi l'ulo unu. Noo kèle iphe, bükpo onye taru iphe, e yeru iphe, ekoje buredi; a -gbę lę mbøku mbụ ono jasụ lę mbøku k'ęsaa ono bę ee-bufu lę Ízurelu. ¹⁶Mbøku kę mbụ bę unu e-nweru ndzukö, dù nsø; bya enwekwarupho ozo mbøku k'ęsaa. G'o tø dükwa iphe, unu e-je l'ujiku labø ono; gbahaephø nri, unu e-ri bę unu e-shije. Noo iphe, unu e-meje bu ono kpoloko.

¹⁷"Unu bø obo-iphe buredi, ekoduru ekoko; noo kèle oo mbøku ono gedegede bę mu dufutaru unu g'unu hakota l'alí Ijiputu. Unu boje mbøku ono obo-iphe; g'o bürü ekemu, a-no jasụ l'ojegoje; e -shi l'ogbo sweru ogbo. ¹⁸L'ọnwa mbụ pho bę unu a-taję buredi, e yedüru iphe, ekoje buredi; a -gbę l'uzenyashi mbøku, onwa ono dù l'abalı iri l'eno jasụ l'uzenyashi mbøku, o dù l'ukporo abalı l'abalı lanu. ¹⁹Ujiku ęsaa bę a ta abyadụ ahụma iphe, ekoje buredi l'ulo unu. Onye rikpooru iphe, e yeru iphe ekoje buredi bę ee-bufu lę ndu Ízurelu; m'onye ono bu nlwamulwa; ozoo onye a nwụru anwụnwu l'alí ono. ²⁰G'o tø dükwa iphe, e yeru iphe, ekoje buredi, unu e-de onu. Eka unu e-buhabę; unu taa buredi, ekoduru ekoko!"

²¹Tobudu iya bu; Mósisu bya ekukqo ndu bu ogerenya Ízurelu g'ephe ha; bya asụ phe: "Unu tıgbua nta-a nta-a; je ahọta anụ ophu unu lę ndibe unu e-gbu gude bøo obo Ojeghata k'unu. ²²Unu ewota ękwo ịsopu, dù jipfujipfu tsée lę mee anụ pho, a naköberu lę gbamugbampho tee l'eli oshi-mgbo ono; waa l'aguga iya ibe k'ebø ebo. G'o to nwekwa g'unu ha onye a-lufu etezi jasụ l'utsu. ²³Qo ya bu; Chipfu -jeshiephø egbushi ndu Ijiputu; l'ø hümä mee, e teru l'eli oshi-mgbo waa l'aguga iya ono; l'ø ghata onu mgbo k'ono. O too kwedu gę mgbugbümadzu ono bata l'ulo unu bya egbushia unu.

²⁴ “Unu mejekwa iphe-a g'o bụru nsø, a-dịrụ unu l'oshilokpa unu jasụ l'ojejoje. ²⁵ Unu -bahuepho l'alị ono, Chipfu a-nụ unu ono, bụ iya bụ iphe, o kweru ukwe iya ono; unu mejekwa omelalị ono. ²⁶ O -bụru l'ụnwụ unu jíru unu sụ: ‘?Bụ gụnu bẹ unu emedojeru omelalị ono?’ ²⁷ unu asụ phe: ‘Oo ngweja egbu anụ ọbo Ojeghata, eegweru Chipfu, bụ onye ghataru ụlo ndu Ízurelu l'alị ndu Ijiputu je egbushia ndu Ijiputu; mbụ onye harụ unu-phu ibe anyi; ọphu o gbuduru ndibe anyi.’” Ndu Ízurelu -nụmaephō iphe ono; ẹphe phozeta; baarụ Chipfu ejá. ²⁸ Ndu Ízurelu bya emee iphe ono; ẹ Chipfu tọrụ Mósisi yele Eronu ọkpa iya; ọ bụru ęgube ono bụ ęphe meru iya.

²⁹ O -rwua l'echi-abalị; Chipfu bya egbushia ọkpara ndu Ijiputu l'ophu; a -gbé l'okpara Fero, bụ onye nọ l'aba-eze; jasụ l'okpara onye mkporo, a tụ-chiru l'ọka-mkporo; wakwapho nwa ivuzo iphe-edobe. ³⁰ Fero; yee ndu-ozi iya g'ephe ha; waa ndu Ijiputu l'ophu tehu l'enyashi. Uzu-ekwa nödu atüwaa l'alị Ijiputu; noo kèle o to nwedu ụlo, nọ l'alị ono l'ophu, nemadzụ ata nwụhuduru.

Awufu ụnwụ Ízurelu le Ijiputu

³¹ Fero bya ekua Mósisi yee Eronu l'enyashi ono; sụ phe: “Unu gbeshi; unu le ndu Ízurelu; jeharo. Unu parụ ndu alị mu haa; tüğüwaro je abaa-rụ Chipfu ejá, bụ iya bụ iphe, unu epfukpoo. ³² Unu rwuta atụru unu; waa eswi unu gude tüğüba, bụ iphe, unu epfu. Ole unu gokwaaru mu onu-oma.”

³³ Ndu Ijiputu nödu alwụru ndu Ízurelu ụlwu g'ephe mee ęgwegwa lụfu l'alị eka ono; kèle ẹphe suru l'odumeka bẹ ẹphebe ndu Ijiputu a-nwụshi-hukotakwa. ³⁴ Ẹphe kpota iphe, eegudeje eghe buredi kpojia ochi buredi; gude uwe phẹ kechia ya; nmakobe iya l'ukuvu; ọphu ẹphe eyeduru iya iphe, ekoje buredi. ³⁵ Ndu Ízurelu mee gẹ Mósisi ziru phe; bya arwókoo ndu Ijiputu iphe, e meru le mkpola-ochaa; waa mkpola-ododo; waa uwe. ³⁶ Chipfu mee; ndu Ízurelu tuba ndu Ijiputu l'obu; k'ọphu ẹphe nṣuru phe iphemiphe, ẹphe rworū phe. Ẹphe shi nno kwaa iphe ndu Ijiputu l'okwata gude tüğüba.

³⁷ Ndu Ízurelu shi le mkpukpu Ramesesu jeshia mkpukpu Sukọtu. Unwoke ndu ọphu gude ọkpa eje rwuru ükporo ụnu mgbo ükporo eto; l'ükporo ụnu ugbo iri l'ise; a -gufukwa ụnwanyi waa ụnwegirima. ³⁸ Ndu ozo, dükwapho igwerigwe tsokwaru phẹ pho; wakwapho ikpoto iphe-edobe; mbụ atụru mè eswi. ³⁹ Iphe, eegheje buredi, ẹphe shi l'alị Ijiputu gude bẹ ẹphe gude ghee akara, e yeduru iphe, ekoje buredi. Iphe meru g'o gude ọphu iphe, ekoje buredi adụdu iya bụ l'a chifuru phẹ achifu l'alị Ijiputu; ọphu ụzo k'akwakobe kẹ nri, ẹphe e-ri aduduru phẹ.

⁴⁰ Iphe, ndu Ízurelu nörü l'alị Ijiputu bụ ụnu apha l'apha ükporo l'iri. ⁴¹ O -rwuepho le mbóku, ụnu apha l'apha ükporo l'iri ono bvürü

gедегеде; ndibe Chipfu g'ephe ha, bү iya bү ndu Ízurēlu; wüfukota l'alị ndu Ijiputu. ⁴²Eshi ophu Chipfu nwuru enya l'enyashi ono g'oo-me dufuta phę le Ijiputu bę ęphebe ndu Ízurēlu g'ephe ha a-nwujekwarupho Chipfu enya l'enyashi ono gude kwabę iya ùbvù; e shi l'ogbo sweru ogbo.

K'eme k'obo Ojeghata

⁴³Chipfu sụ Mósisu waa Eronu: "Waa g'unu e-meje k'obo Ojeghata baa:

"G'o to nwekwa nlwamulwa, l'a-taję anu obo-iphe ono. ⁴⁴Ohu, unu gbatarụ agbata bę unu e-bujeada úbvù; teme l'o taa ya. ⁴⁵Ole g'onye, byaru abyabya; ọzoo onye e beru ozi ba atajekwa iya.

⁴⁶"Aa-noduje l'ime ulo lanu taa ya. G'o to nwekwa anu obu; ophu ee-gude lufuta etezi. Ophu ọ dükwa ọkpu iya mę nanu, unu a-nyakwo anyakwo. ⁴⁷Ndu Ízurēlu g'ephe ha bę a-tukoje bę obo-iphe ono.

⁴⁸"O -bürü l'onye lwaru alwalwa, bu lę ndunu bę ọ dę gę ya yiru l'obø Ojeghata kę Chipfu ono; g'o bushikota ndibe iya ndu k'unwoke úbvù g'ephe ha. Ọ ya bү l'o yiwaruro boaha ya g'onye a nwuru l'alị ono. G'o to nwekwa nwoke, ebuduru úbvù, a-ta iya nụ. ⁴⁹Ọ ekemu lanu-a dürü onye a nwuru anwụnwu l'alị-a; bya adürü onye lwaru alwalwa; unu eya tuko buru."

⁵⁰Ndu Ízurēlu g'ephe ha bya emekota iphe, Chipfu pfuru Mósisu yee Eronu. ⁵¹O bürü lę mboku ono gедегеде bę Chipfu dufutaru ndu Ízurēlu g'ephe hakota l'alị Ijiputu.

Eye ndu bү ọkpara l'eka Chileke

13 ¹Chipfu sụ Mósisu: ²"Doberu mu ọkpara unu iche. Iphe-mbụ, vu-kpooru ụzo waa erekpa-nwa l'ephō ne iya lę Ízurēlu: mę nemadzụ mę iphe-edobe; bү nkemu."

³Noo ya; Mósisu sụ ndu Ízurēlu: "Unu nyata ntanu-a; mbụ mboku, unu wüfutaru lę Ijiputu, bү eka unu shi bürü ohu. Ntanu-a bү mboku, Chipfu gude ọkpereha iya dufuta unu. G'o tọ dükwa onye a-ta iphe, e yeru iphe, ekoje buredi. ⁴Ọ ntanu-a l'ime ọnwa Abibu-a bę unu atugbu. ⁵Teke Chipfu durwuérupho unu l'alị ndu Kénanu; waa kę ndu Hetu; waa kę ndu Amorū; waa kę ndu Hevu; teme waa kę ndu Jiebusu; alị ono, o riburu nna unu oche phę angu lę ya a-nụ unu; alị, mini era-eswi waa manu-ènzu jiru kę pyimü pyimü; unu dobejekwa omelalị-a l'onwa-a. ⁶Ujiku ęsaa bę unu a-takota buredi, e yedürü iphe, ekoje buredi. O -rwua lę mboku k'ęsaa; unu aboror Chipfu ọbo-iphe. ⁷Unu takotaje buredi, e yedürü iphe, ekoje buredi l'ime ujiku ęsaa ono. G'o to nwekwa iphe, e yeru iphe, ekoje buredi, aa-huma l'echilabø unu. Teme g'o tọ dükwa iphe, ekoje buredi, aa-huma l'alị unu. ⁸Mboku ono bę unu a-sụ ụnwu unu l'iphe, kparu iphe, unu gude eme iya bү iphe, Chipfu meru unu mboku, unu lüfutaru l'alị Ijiputu. ⁹G'omelalị ono bükwaru iphe-ohubama, e byiru unu gę mbo l'eka;

dee ya unu g'uri l'iphu; g'e gude nyatajero unu l'ekemu Chipfu bụ iphe, unu a-kpujeru l'ọnụ; kèle ọo Chipfu ono gude ọkpēhu iya dzota unu l'alị Ijiputu.¹⁰ Unu meje ekemu-a mè o -rwuepho teke emeje iya; apha g'apha.

¹¹ “Chipfu -durwuchaephō unu alị Kénanu ono; bya anụ ẹya pho unu g'o riburu iya unu lẹ nna unu oche phē lẹ nte;¹² bükwa g'unu nuje Chipfu iphe-mbụ, vukpooru ụzo waa ẹkpa-nwa l'ephō ne iya. Anụ mbụ, bụ okee ya, vuru ụzo waa ẹkpa-nwa l'ephō ne iya l'iphe-edobe unu a-buru kẹ Chipfu.¹³ Iphe, bụ nkapfụ-igara, vuru ụzo waa ẹkpa nwa l'ephō ne iya bẹ unu e-gudeje nwatürü gbata. O -buru l'unu ta agbatadu iya agbata; unu aswíkwoo ya olu aswíkwo. Iphe, bụ ọkpara unu lẹ nwoke bẹ unu a-gbata-jekwapho agbata.

¹⁴ “O -be l'atatiphū; ụnwu unu -jia unu sụ: ‘?Bụ gunu bẹ eemedojeru iphe-a?’ Unu sụ phe: ‘Chipfu gude ọkpēhu iya dufuta anyi l'alị ndu Ijiputu; mbụ dufuta anyi l'eka ono, anyi shi bürü ohu ono.¹⁵ Lẹ teke Fero kpọ-chiru obu jiaka lẹ ya ta ahadụ anyi g'anyi tüğbua bẹ Chipfu gbushiru ọkpara l'alị ndu Ijiputu; nemadzụ mè iphe-edobe. Noo iphe, meru g'o gude anyi nödu akpūtaje anụ, bụ okee ya, vuru ụzo waa ẹkpa-nwa l'ephō ne iya; gbuaru Chipfu; bya egude iphe gbata ndu bụ ọkpara l'ephō ne phē lẹ nemadzụ.’¹⁶ G'omelalị ono bükwaru iphe-ohubama, e byiru unu gẹ mbo l'eka; dee ya unu g'uri l'iphu; gude goshi lẹ Chipfu gude ọkpēhu iya dufuta unu l'alị Ijiputu.”

Ndu Ízuręlu l'awugha Eze-enyimu Uswe-uswe

¹⁷ Fero haephō ndu Ízuręlu; ephe tüğbua; ophu Chipfu eduduru phē shia ụzo alị ndu Filisitayinu; a makwaru-a l'ono bẹ ka ntse. Noo kèle Chipfu sụru: “?A maru ?ephe -vubaa ọgu bẹ ephe ta agbanwedu nụ egomunggo; lashia azụ l'alị Ijiputu?”¹⁸ Oo ya bụ; Chipfu duru ndu Ízuręlu gbaa mgburugburu; shia ụzo echięgu l'ibe iya k'uzo Eze-enyimu Uswe-uswe. Ndu Ízuręlu ono shi l'alị Ijiputu wuru tüğbua; kwakobe onwophē k'ogu.

¹⁹ Mósisi bya achịta ọkpú Jiósefū gude; noo kèle Jiósefū meru ụnwu Ízuręlu; ephe riaru iya nte l'ephe e-me nno. O sụru: “Mu maru lẹ Chileke be e-mechaa bya eyeru unu eka. Ole g'unu chitakwa ọkpú mu l'eka-a mè unu tüğbushia.”

²⁰ Ephe wufuta lẹ Sukotu; je akpobe ụlo-ekwa phē lẹ Etamu l'aguga echięgu.²¹ O -rwua l'eswe; Chipfu egude urwukpu, kpuru oronmono edu phē ụzo. O -rwua l'enyashi l'ọ nwüberu phē ọku, kpuru oronmono g'ephe gude hümä iphóró; k'ophu ephe a-nöduje eje ije: eswe l'enyashi.²² Urwukpu ono, kpuru oronmono ono, oogudeje edu phē l'eswe; waa ọku ono, kpuru oronmono ono, oogudeje edu phē l'enyashi ta alufujedu alufu l'ataphu ndu Ízuręlu.

14 ¹Oo ya bụ; Chipfu sụ Mósisi; ²“Pfuaru ndu Ízuręlu g'ephe laphu azụ je akpobe ụlo-ekwa phē lẹ mgboru mkpükpu Pi-Hahirötü, nọ

le mgbaka mkpukpu Migudolu yee eze-enyimu. Ephe akpobe ulo-ekwa phē ono l'aguga eze-enyimu; g'o gha iphu le mkpukpu Belu-Zefonu nhamunha.³ Oo ya bu le Fero a-su l'unubē ndu Ízurēlu nmawaru l'agaga; l'unu kwawaru l'echiegū.⁴ Mu a-kpo-chia Fero obu; l'o chipfuru phē. Obenū l'ee-shi l'iphe, a-nwū l'ehu Fero; yee ndu ojogu iya; kwabē mu ùbvū. Oo ya bu; ndu Ijiputu amaru l'oo mbēdua bu Chipfu.” Noo ya; ndu Ízurēlu mee nno.

⁵ A bya epfuaru eze ndu Ijiputu le ndu Ízurēlu gbalaakwaru; Fero yee ndu-ozu iya gbanwee obu phē l'eka ephe no; su: “?Bu gunu bē anyi meru egube-a? Anyi gbē haa ndu Ízurēlu g'ephe tugbua paru ozi, ephe eje haa?”⁶ Oo ya bu; a bya edoziaru Fero ugbo-inya iya ree; o duta ndu ojogu yeru onwiya.⁷ O chita ugbo-inya, kachaa ree ụnu l'ukporo iri; mewaro ugbo-inya Ijiputu g'o hakota. O byakwapho eworu ndu-ishu ojogu yegbachaa l'ugbo-inya ono.⁸ Chipfu kpō-chia obu Fero, bu eze ndu Ijiputu; o chipyabe ndu Ízurēlu g'ephe azo garamu garamu; awufu.⁹ Inya Fero l'ophu; waa ugbo-inya iya; waa ndu agba l'inya; waa ikpoto ndu ojogu iya; mbu ndu Ijiputu l'ophu chipyabe ndu Ízurēlu bya agbapfu phē l'eka ephe kpōberu ulo-ekwa phē l'agugu eze-enyimu; le mgboru Pi-Hahirotu, gharu iphu le Belu-Zefonu nhamunha.

¹⁰ Fero nōdu akpīritarū ntse; ndu Ízurēlu palia ẹnya imeli; o buwaru ndu Ijiputu bē etso phē nū. Ndzū rwuta phē; ephe bya araku Chipfu.

¹¹ Ephe su Mōsisu: “?Bu l'ilu ta adudu l'alí Ijiputu meru g'o gude i dufuta anyi g'anyi bya anwūshihu l'echiegū? ?Bunua gunu meru; g'o gude i dufuta anyi l'alí Ijiputu?¹² Anyi ta asuduru ngu l'alí Ijiputu g'i paru anyi haa; g'anyi jeruro ndu Ijiputu ozi? ?Togo kaduru anyi mma l'anyi ejeru ndu Ijiputu ozi; eme l'anyi nwūshihuru l'echiegū?”

¹³ Mōsisu su phē: “Gé ndzū ba agushi unu! Unu pfuru pfushia ike; g'unu ahūma iphe, Chipfu e-me gude dzota unu ntanu-a. Ndu Ijiputu ono, unu ele ẹnya ntanu-a bē unu ta ahūmabaekwa ozo.¹⁴ Unu nōdu ngguingguji; Le Chipfu a-lwū-chiru-a unu ogu!”

¹⁵ Oo ya bu; Chipfu su Mōsisu: “?Bu gunu bē jjiraku mu? Karu ndu Ízurēlu g'ephe tugbua jeshia iphe, ephe eje.¹⁶ Wolia mgboru ngu; maa l'eze-enyimu ono g'o kekaha mini ono ẹbo; k'ophu ndu Ízurēlu e-gude okpa phē jee ije l'alí okponku l'oma ẹnyimu ono; wūghaa.¹⁷ Mu akpo-chia obu ndu Ijiputu; k'ophu ephe e-tsopyabē phē. Oo ya bu; l'e shi l'iphe, a-nwūru Fero; yee ndu ojogu iya; waa ugbo-inya iya; mē ndu agba l'inya; kwabē mūbe Chipfu ùbvū.¹⁸ Oo ya bu gē ndu Ijiputu eshi nno maru lē mu bu Chipfu; mbu teke ee-shi l'iphe, a-nwūru Fero; yee ndu ojogu iya; waa ugbo-inya iya; mē ndu agba l'inya; kwabē mu ùbvū.”

¹⁹ Noo ya; Ojozi Chileke, shi vuru ụzo edu ndu Ízurēlu phō bya atsulaa azu bya etsoaha phē etsotsø. Urwukpu phō, kpuru oronmono phō bya eshikwapho l'atatiiphu laa l'azu; je anodu phē l'okotazu;²⁰ je anokaha ndu

ojogu ndu Ijiputu; waa ndu Ízurélu. L'enyaši ono mgburugburu bę urwu-kpu ono gbakotaru ochii l'eka lanu bya acha ɔku l'eka lanu. Iphe ono mee; ophu ɔ dudu ndu ophu jekuberu nwibe phę ntse l'enyaši ono l'ophu.

²¹ Töbudu iya bu; Mósisu bya amachia eka iya l'eli eze-ényimu ono. Enyaši ono l'ophu bę Chipfu gude oke pheraphere, shi l'uzo enyanwua awawa ziphu eze-ényimu ono azu; ɔ bya aghoo ali okponku. Mini ono kekaha ębo. ²² Ndu Ízurélu bya azo ɔkpa l'alı okponku gude wúghaa eze-ényimu ono. Mini eze-ényimu ono kpua g'igbulu; nodu phę l'ekutara; waa l'ekicha teke ephe awúgha.

²³ Ndu Ijiputu chipyabe phę. İnya Fero; waa ugbo-inya iya; waa ndu agba l'inya tuko tsoru phę wúba l'ime eze-ényimu ono. ²⁴ O -rwua l'uzo nchi-abohu; Chipfu shi l'oku; waa l'urwukpu ono, kpuru oronmono ono lee ndu ojogu ndu Ijiputu enya; bya atu phę eberebete. ²⁵ O mee; ɔkpa ugbo-inya phę wata agbaphe mgburugburu; k'ophu agbagba iya tsuahaa-ru phę l'ehu. Ndu Ijiputu su: "G'anyi halekwaa ndu-a; laphu azu; kele ɔ kwa Chipfu l'etso anyi ɔgu l'iswi ęhu phę."

²⁶ O ya bu; Chipfu su Mósisu g'ɔ machia eka maa l'eze-ényimu ono ge mini ono bya aso-kpute ndu Ijiputu; waa ugbo-inya phę; waa ndu agba l'inya phę. ²⁷ Mósisu bya amachia eka; maa l'eze-ényimu ono. O -rwua l'utsu; mini ono səahaa g'o shi aso. Ndu Ijiputu nodu agba g'ephe nahu mini ono; Chipfu zaru phę ye l'eze-ényimu ono. ²⁸ Mini ono bya asogbabé; rikota ugbo-inya ono; yęc ndu agba l'inya. Mbụ lę ndu ojogu Fero, chipyaberu ndu Ízurélu chia phę jasu l'eze-ényimu ono ta adudu g'ɔ ka mma l'oo onye lanu, lwaru nü.

²⁹ Obenu lę ndu Ízurélu jeru ije l'alı okponku ghaa eze-ényimu ono. Mini eze-ényimu ono kpua g'igbulu; nodu phę l'ekutara; mę l'ekicha. ³⁰ Mbóku ono bę Chipfu dzotaru ndu Ízurélu l'eka ndu Ijiputu. Ndu Ízurélu húma ndu Ijiputu g'ephe nwúshihuru dabyichaaru l'aguga mini. ³¹ Ndu Ízurélu húma ike-ókpu, Chipfu gude lwu-kpee ndu Ijiputu; ephe tsuahaa Chipfu ebvu; bya ekweta nkiya; waa k'onye-ozi iya, bu Mósisu.

Ebvu Mósisu

15 ¹Noo ya; Mósisu; waa ndu Ízurélu gúa ebvu-a nü Chipfu su:
Mu a-gü ebvu nü Chipfu;
kele o goshiwaru l'ɔ paru eka.

İnya mę ndu agba iya nü
bę o nwuru ye l'eze-ényimu.

² Chipfu bu ɔkpehu mu
bya aburu onye mu agu-ku l'ebvu.
O búru yębedua bu onye dzotaru mu nü.
O ya bu Chileke mu; mu a-nodu aja iya ajaja.
O búru iya bu Chileke nna mu;

- mu a-nodu ekutse ẹpha iya.
³ Chipfu bụ ojogu.
 Oo Chipfu bụ ẹpha iya.
⁴ Ugbo-inya Fero yee ndu ojogu iya
 bẹ o nwuru ye l'eze-enyimu.
 Ndu kachaa ree lẹ ndu-ishi ugbo-inya Fero
 bẹ mini riru lẹ Eze-enyimu Uswe-uswe
⁵ Ogbumini riru phẹ;
 ephe bürü tübukungu
 l'ohu-mini gẹ mkpuma.
⁶ Ekutara gube Chipfu
 bẹ okpehu,
 dù iya nụ dù biribiri.
 Ekutara gube Chipfu
 bẹ gweru ndu ọhogu ngu uji.
⁷ I gude ọdu-biribiri ngu,
 parụ eka kwatsushia ndu
 wụ-lihuru etso ngu opfu.
 I haa oke ẹhu-eghu ngu,
 enwu g'oku;
 ọ bya etsua phẹ g'oku,
 etsu ẹswa ọkponku.
⁸ Oo unme bẹ i ziru l'imi;
 eze-enyimu kọ obvudu.
 Utso ono pfuru rọ g'igbulọ.
 Ogbumini hükoo l'ohu eze-enyimu.
⁹ Ndu ọhogu sụrụ:
 “Anyi a-chị phẹ ọso gude.
 Anyi a-kwa iphe phẹ l'okwata; kee;
 gude phẹ mee iphe,
 agụ anyi egwu ememe.
 Anyi a-mịta ogu-echi anyi;
 tuko phẹ gbushia.”
¹⁰ Obenu l'i túru unme;
 eze-enyimu tuko phẹ rigbushikọta.
 Ephe bürü tübukungu
 l'eze-enyimu g'ọta-njele.
¹¹ ?Denu agwa,
 aturu gube Chipfu?
 ?Bụ onye dù gẹ ngu?
 Gị dù-be nsọ bẹ dù biribiri.
 Gị dù-be akpabiri dükwapho ebvu.

Iimeje iphe, d̄ugbaa biribiri.

¹² Ekutara ngu b̄e i machiru;
mboko bya atuko ndu ɔhogu
anyi lwee.

¹³ Ndu i gbafutaru
b̄e ii-gude n-yemobu ngu; dua.
O b̄uru eka ono, i bu, d̄u ns̄ ono
b̄e ii-gude ɔkpehu ngu durwua ph̄e.

¹⁴ Ohamoha, n̄umaru iya n̄u
b̄e ndz̄u e-rwuta
Ndz̄u e-rwuta ndu Filisitayinu.
¹⁵ Ndu-ishi ndu Ed̄omu
b̄e meji a-tofu.
Ehu anmaa ndu-ishi Mówabu
anmanma.

Ndu Kénanu erwushihu.
¹⁶ Ndz̄u-agugu; waa ɔhu-anmanma
e-gude ph̄e.
O b̄uru ɔkpehu, d̄u ngu l'ekutara
b̄e ii-gude mee
g'ephe dabyichaaru ḡe m̄kpuma;
gbiriri jas̄u ndibe ḡube Chipfu wughata;
mbu ndu ono, i gbafutaru l'ohu,
ephe shi b̄uru ono.

¹⁷ Ii-dubata ph̄e;
bya eye ph̄e l'eli úbvú nkengu;
mbu eka ḡube Chipfu hotaru
g'o b̄uru ibe ngu;
mbu ulo, d̄u ns̄ ophu i
gude eka ngu kp̄a.

¹⁸ Oo ḡube Chipfu a-b̄uru eze
jas̄u l̄e tuutuutuu l̄e mijimiimii.

¹⁹ Teke ìnya Fero; waa ugbo-inya iya; waa ndu agba l'inya bahuru
l'eze-enyimu ono b̄e Chipfu vutaru mini ono so-kpute ph̄e. Obenu l̄e ndu
Ízurélu jeru ije l'alí okponku ghaa eze-enyimu ono. ²⁰Noo ya; Miriyamu,
nwanyi, epfuchiru Chileke, bu nwune Er̄onu bya ewota nkwa; ụnwanyi
l'ophu wu-tsorù iya; ak̄u nkwa bya ete iya etete. ²¹Miriyamu n̄odu aḡuru
ph̄e ebv̄u ono; asuje:

Unu ḡua ebv̄u n̄u Chipfu;
noo k̄ele o goshiwaru l̄o paru eka.
Ìnya yee ndu agba iya n̄u
b̄e o nwuru ye l'echi eze-enyimu.

Mini Mara; waa Elimu.

²²Tobudu iya bụ; Mósisu dua ndu Ízurelu gbe le Eze-enyimu Uswe-uswe duru phē bahù l'echięgu Shuru. Ephe jee ije ujiku eto l'echięgu; ophu ephe ahümaduru mini. ²³Ephe rwua Mara; ophu ephe adudu ike ngua mini iya; noo kèle mini ono atsø ilu. Noo iphe ono, kparu iphe, a guru eka ono Mara. ²⁴Ephe guaharu Mósisu aphu; su: “?Bü gunu bē anyi a-ngu?”

²⁵Noo ya; Mósisu raku Chipfu. Chipfu bya egoshi iya mkipirikpu oshi. O wota iya chie le mini ono. Mini ono tsøahaa uteso mini.

Q kwa l'eka ono bē Chipfu tñru ekemu nñ phē; bya atɔoru phē ɔkpa iya. Q bükwarupho l'eka ono bē ɔ no hùa phē ama. ²⁶Chipfu su phē: “O -bñru l'unu ngabèru nchì l'opfu mñbe Chipfu, bù Chileke unu; bya eme iphe, pfuru oto l'enya mu; ɔ -bñru l'unu anga nchì l'iphe, mu sñru g'unu meje; bya etsoephø iphe, mu tñru ɔkpa su g'unu tsoje; bē ɔ tñ dñdu ejo iphe-ememe ono, mu gude byapfuta ndu Ijiputu ono, mu bya egude byapfuta unu. Noo kèle ɔo mbèdua bù Chipfu onye emeje unu g'unu ka mma l'iphe-ememe.”

²⁷E mechaas; ephe bya ejerwua Elimu; eka ogba-mini iri l'ebø no; waa upfu mpfù ükporo eto l'iri. Ephe bya akpøbe uto-ekwa phē le mgboru mi-ni ono.

Mana waa ɔkwà

16 ¹Ndu Ízurelu g'ephe ha wñfu le Elimu; bya erwua echięgu Sinu, no le mgbaka Elimu yee úbvú Sayinayi le mbóku, onwa k'ebø du l'abalì iri l'ise g'ephe shichaephø l'alì ndu Ijiputu futa. ²G'ephe ha guru aphu kpua Mósisu yee Erönü l'echięgu ono; ³sù phē: “Ome Chipfu gude eka iya gbushia anyi l'alì Ijiputu; m'ehu akakwa anyi guu! Eka ono, anyi shi anq-pheje ite-anu mgburugburu; eriji ɔpho. Obenu l'unu chifutaru anyi bya edobe l'echięgu l'eka-a g'unu kpø-gbushia anyibe igwe ɔha-a l'egu.”

⁴Chipfu su Mósisu: “Mu e-shi l'imigwe dzeeeru unu nri gë mini. Gë ndu Ízurelu lufutaje mbókumboku bya ekpota ophu a-sñru phē eriri kë mbóku ono. Gë mu eshi egube ono hùa phē ama; maru; ?ephe e-kweta-a meje iphe, mu tñru phē ekemu iya. ⁵O -rwua le mbóku k'ishii; ephe eshia nri ophu ephe kpotaru. Mbóku ono bē ephe e-kpota iya g'ø ha g'ophu ephe ekpotajehawa mbóku ɔzo ugbo labo.”

⁶Qo ya bụ; Mósisu yee Erönü su ndu Ízurelu g'ephe ha: “Uzenyashi-a bē unu a-hùma l'øo Chipfu bù onye dufutaru unu l'alì Ijiputu. ⁷O -rwua l'utesu bē unu a-hùma ɔdu-biribiri Chipfu; noo kèle ɔ numawaru aphu, unu agu ekpu iya. ?Bü onye bē anyibedua bù; ophu unu a-nodu aguru anyi aphu?” ⁸Mósisu sukwapho: “Unu a-maru l'ø bù Chipfu eviya. ɔo-nu unu anu, unu

a-ta l'uzenyashi-a; waa nri, a-suru unu eriri l'utsu; noo kele o numawaru aphu, unu guru kpua ya. ?Bü onye be anyi bü? Unu ta agukwaru anyi aphu; o kwa Chipfu be unu aguru iya!”

⁹Mosisu su Erönü: “Sü ndu Izurelu g'ephe ha; g'ephe tuko bya l'atati phu Chipfu. Kele o numawaru aphu, ephe agu.”

¹⁰Erönü nodukwadu epfu eyeru ndu Izurelu g'ephe ha; ephe ghaa enya l'echiegu; bya ahuma odu-biribiri Chipfu g'o nwuru ke phoo l'urwukpu ono, kpuru oronmono ono.

¹¹Chipfu su Mosisu: ¹²“Mu numawaru aphu, ndu Izurelu agu. Pfuaru phé l'ephe a-ta anu le nchi-ejihu. O -rwua l'utsu l'e gude nri zu-jia phé epho. Oo ya bü g'ephe amaru l'oo mbedula bü Chipfu, bü Chileke phé.”

¹³O -rwua l'uzenyashi ono; ökwà bya atuko eka ephe kpoberu ulo-ekwa phé dzuru. A futashia l'utsu; iji kwashiwaa ike; kwaphee eka ono, ephe kpoberu ulo-ekwa phé ono mgburugburu. ¹⁴Iji ono phosahuépho; o nweru nwa iphe, wúshiru l'alí l'echiegu ono, dugbaa yegeyege; bya adú g'iji, oyi meru; o huko ahuko. ¹⁵Ndu Izurelu humae ya pho; ephe su nwi-be phé: “?Bü gunu baa?” Noo kele ephe te eshidu maru iphe obu.

Mosisu su phé: “Oo nri, Chipfu nüru unu g'unu ria. ¹⁶Waa ekemu, Chipfu türu baa: ‘G'onyenonu kpotaje ophu a-suru iya eriri. Ndu bu l'ulo-ekwa unu be unu e-kpotajeru ogbongu lanu ogbongu lanu.’”

¹⁷Ndu Izurelu mee g'e pfuru phé. O nweru ndu ophu kpotaru shii; o nweru ndu ophu kpotaru nwanshii. ¹⁸E mecha; ephe gude ogbongu gbaa ya; ophu ndu kpotaru shii; ekpotanükaduru; ophu ndu kpotaru nwanshii; ekpopeteduru. Onyenonu kpotærupho ophu suru iya nü.

¹⁹Mosisu su phé: “G'o to nwekwa onye e-dobe nkiya g'o futa l'utsu.”

²⁰Ole o nweleru-a ndu ophu angabeduru Mosisu nchi, haphodoru nke-phé dobe; o nodu futa l'utsu. A futashia l'utsu; eka jiwa iya ejiji; teme o nodu eshiakwapho ishi. Ehu-eghu iphe ono, ephe meru ono ghuahaa Mosisu.

²¹Utsu mbokumboku; onyenonu ekpota ophu a-suru yee ndibe iya eriri. Teke anwu chishijeeru pho ike; ophu phoduru l'alí azashihu. ²²O -rwua mboku k'ishii; ephe kpota ophu ha g'ophu ephe ekpotaje mgbo labo. Ogbongu labo be ephe kpotaru onye lanu. Ndu-ishi ndu Izurelu bya epfuaru iya Mosisu. ²³O su phé: “Waa ekemu, Chipfu türu baa: ‘Echele bü eswe Sabatu; mbü eswe-atüta-unme, dù nsö ke Chipfu. Oo ya bü; unu ghee iphe, dù unu k'egheghe; shia, iphe dù unu k'eshishi ntanü-a. Unu edobe ophu ghuduru nü jasü l'utsu.’”

²⁴Ephe haa ya; o bœ nchi, bü iphe, Mosisu pfuru; ophu o shiduru ishi; ophu èkà aladuru iya. ²⁵Mosisu su phé: “Unu ria ono ntanü-a! Noo kele ntanü-a bü eswe-atüta-unme ke Chipfu; ophu o to dudu nri, unu a-humá l'etezi ntanü-a. ²⁶Unu e-kpotaje nri ono ujiku ishii; ole o -rwua mboku k'esaa, bü eswe-atüta-unme be o toqo dudu.”

²⁷Ole o nwelēru-a ndu tūgburu lę mbōchi k'esaas jeshia ekpota nri; obenu l'o to nwedu ophu ẹphe hūmaru. ²⁸Chipfu sụ Mósisu: “?Bụ teke ole bę unu a-jikaberu eme ekemu mu; waa opfu mu? ²⁹Nyatakwa l'ọ Chipfu bę nūru unu eswe-atūta-unme. Noo iphe, meru g'o gude o nōdu abujeru: o -rwua mbōku k'ishii; l'ọ nū unu nri, a-sürü unu ujiku ẹbo. O -rwua mbōku k'esaas; g'onyemonye nōdujeephō l'eka o nō. G'o to nwe-shiru onye a-lūfije alūfu.” ³⁰Ọ ya bụ; ndu ono dzua ike lę mbōku k'esaas.

³¹Ndu Ízurēlu kua nri ono mana. Ocha ụcha g'akpuru koriyanda; teme o nōdu atsoje g'echā mbekee, e gude manu-ēnwu mee. ³²Mósisu sụ: “Wakwa iphe, Chipfu epfu baa: ‘Unu kpota ogbongu mana lanu doberu ogbo ophu nō l'iphu. Ọ ya bụ g'ephe ahūma nri, mu nūru unu; unu ria lechiegu; teke mu dufutaru unu l'ali Ijiputu.’”

³³Ọ ya bụ; Mósisu sụ Eronu: “Wota ite; kporu ogbongu mana lanu ye iya. Dobe iya l'atativhu Chipfu; g'e doberu iya ogbo ophu nō l'iphu.”

³⁴Eronu woru iya dobe l'atativhu okpoko ono, e yeru ekwo ekemu Chipfu ono; k'ophu ee-dobe iya; g'e Chipfu pfuru Mósisu. ³⁵Ndu Ízurēlu ria mana ụkporo apha labo; gbiriri jasú ẹphe jerwua ali ẹka e bu ebubu. Mbụ l'ephe riru mana gbiriri jasú ẹphe rwua l'oke ali Kénanu.

³⁶Ogbongu lanu bụ oke-lanu-l'uzo-iri l'iphe, jiru nkwēka.

Mini, shi lę mkpuma

17 ¹Ndu Ízurēlu g'ephe ha bya wulihu lechiegu Sinu tūgbua; ẹphe -gbé l'ibe iya ophuu; ẹphe abahụ l'ibe iya ophuu; o buerupho ge Chipfu ziru phē bụ ge ẹphe eje iya. Ẹphe je akpobe ụlo-ekwa phē lę Refidim. Obenu lę mini, ẹphe a-nğu ta adudu l'eka ono. ²Ọ ya bụ; ẹphe baahary Mósisu mba sụ: “Nū anyi mini g'anyi ngua!”

Mósisu sụ: “?Bụ gunu bę unu abarụ mu mba? ?Bụ gunu kparu iphe unu ahụ Chipfu ama?”

³Obenu lę ndu Ízurēlu bę egwu mini agushi ike; ẹphe nōdu aguru Mósisu aphụ; sụ: “?Bunua gunu kparu iphe i dufutaru anyi; waa ụnwu anyi; waa iphe-edobe anyi l'ali Ijiputu bya edobe g'egwu mini gbushia?”

⁴Ọ ya bụ; Mósisu raku Chipfu sụ: “?Denu ge mu e-me ndu-a? Ẹphe abyakwa mu atu-gbu lę mkpuma.”

⁵Chipfu sụ Mósisu: “Vuta ụzo ge ndu Ízurēlu tso ngu l'azụ. Lị haru ndu bụ ogeranya Ízurēlu duta; l'i wota mgboró ono, i chiru l'eniyimu Nayilu ono gude jeshia. ⁶Mu a-pfuru ngu l'atativhu lę mkpuma Horębu. I -rwua ẹka ono; chia mgboró ngu lę mkpuma ono. Mini, ndu Ízurēlu a-nğu e-shi iya Iwashiju.” Mósisu bya emee nno l'atativhu ndu bụ ogeranya ndu Ízurēlu ono. ⁷O bya agua ẹka ono “Masa”; gukwaa ya pho “Meriba”; noo kele ndu Ízurēlu baru mba; bya ahụa Chipfu ama; sụ: “?Chipfu noa l'echilabo anyi tọo tọ nōdu iya?”

Aalwụ-kpee ndu Amaleku

⁸Ndu Amaleku bya etso ndu Ízuręlu oğu le Refidimu. ⁹Mósisu su Jio-shuwa: “Haru unwoke anyi høta g'unu je awota ndu Amaleku oğu. Echele bę mu e-gude mgboro Chipfu l'eka je apfuru l'eli úbvú.”

¹⁰Qo ya bụ; Jioshuwa bya awota ndu Amaleku oğu, dę ge Mósisu zi-ru iya. Mósisu; waa Eronu; waa Huru bya enyihu eli úbvú; je anodu le mkpapkponu iya. ¹¹Q nodu abujeru; Mósisu -chiliepho ęka imeli; ndu Ízu-reļu alwụ-kpeahaa. Teke o chizetaru ęka; ndu Amaleku alwụ-kpeahaa.

¹²A nonyaa; ęka tsuhi Mósisu męe; ephe pata mkpuma; bya edoberu iya; o nodu anoo. Eronu; waa Huru bya apalia ya ęka imeli; onye lanu l'eku-tara; onye ophuu l'ekicha. Qo ya bụ; ęka nödue ya pho l'imeli egube ono gbiriri jasụ nchi jihu. ¹³Qo ya bụ; Jioshuwa phę lwụ-kpee ndu Amaleku.

¹⁴Noo ya; Chipfu su Mósisu: “Dee iphe-a l'ekwo g'o bürü iphe, ee-gude-je nyata iya. Teme l'i mekwaapho ge Jioshuwa numa le mu e-me ge ndu Amaleku chihu le mgboko; g'a ta nyatabahę phę.”

¹⁵Mósisu bya akpua oru-ngwěja; bya agu ya “Q kwa Chipfu bụ onye emeje g'ęka mu kangoo l'ogu”. ¹⁶Q su: “Iphe, meru iphe, mu guru iya nno bụ l'a chj-liru ęka pfuru nü Chipfu l'aba-eze iya. Chipfu a-nöduepho etso ndu Amaleku oğu; e -shi l'ogbo sweru ogbo.”

Jieturo akpapfuta Mósisu

18 ¹Noo ya; Jieturo, onye uke ndu Midianu, bükwapho nna nyee Mósisu; bya anumakota iphemiphe, Chileke mekotaru Mósisu waa ndu nkiya, bụ Ízuręlu; teme waa ge Chipfu gude dufuta ndu Ízuręlu l'alị ndu Ijipitu.

²Teke Mósisu dutaru nyee ya, bụ Zipora dulaa ibe Jieturo, bụ nna nyee ya ono; bę Jieturo ono nabataru nyee Mósisu obu; ³waa ụnwu iya unwo-ke labo. Onye lanu bę epha iya bụ Geshomu; noo kele Mósisu suru: “Mu bụ onye lwaru alwalwa l'alị ndu oħozo.” ⁴Epha onye ophuu bürü Eliyéza; noo kele o suru: “Qo Chileke nna mu bụ onye yeru mu ęka. Q dzotaru mu ge Fero te egbu mu.”

⁵Jieturo, bụ nna nyee Mósisu duru ụnwu Mósisu; waa nyee Mósisu obu byapfuta iya l'echiegü l'ęka o kpóberu ulo-ékwa le mgboru úbvú Chileke.

⁶Jieturo zihawaru g'e je asụ iya: “Mube Jieturo, bụ nna nyee ngu bę du-kwa nyee ngu; waa ụnwiegirma ibe ngu abyा.”

⁷Qo ya bụ; Mósisu gba iya ndzuta bya ephozero iya ishi; bya anma iya akpa. Ephe kelecha; bya bahu l'ulo-ékwa Mósisu. ⁸Mósisu kókotaru nna nyee ya ono iphemiphe, Chipfu meru Fero waa ndu Ijipitu l'iswi ęhu ndu Ízuręlu; teme waa iphe-ęhuka, ephe jekotaru l'uzo; waa ge Chipfu gude dzota phę.

⁹Ęhu tsuo Jieturo ụtso g'o nümaru k'iphe, dę ree, Chipfu mekotaru Ízuręlu; dzota phę l'ęka ndu Ijipitu. ¹⁰Q su: “Gajaja bürü kę Chipfu, bụ

onye nafutaru ngu l'eka ndu Ijiputu; yele eka Fero; mbu onye nafutaru ndu Ízurēlu l'eka ndu Ijiputu. ¹¹Nta-a bē mu maru lē Chipfu bē kakota agwa lophu shii. Noo kele ōo ndu nmaru ndu Ízurēlu phulaphula bē ō meru iphe-a.” ¹²Noo ya; Jieturo, bū nna nyee Mósisu bya egweeru Chipfu ngweja-akpo-óku; gwekwaarú iya phō ngweja ozowaro. Erōnu duta ndu bū ogerenya Ízurēlu bya g'ephe lē Jieturo ria nri l'atativhu Chileke.

Aahota ndu l'e-doshijeru ndu Ízurēlu opfu

¹³O -rwua nchitabohu iya; Mósisu bya eje anodu l'eka ōonoduje; kpearharu ndu Ízurēlu ikpe. Ephe shi l'utsu nō-phee ya mgburugburu jasú l'uzenyashi. ¹⁴Nna nyee Mósisu bya ahuma iphe, Mósisu emeru ndu Ízurēlu; ō su: “?Bū gunu bē iimeru ndu Ízurēlu egube ono? ?Bū gunu kparu iphe, ō bū gubedua nwékinyi ngu a-noduje ekperu ndu ono ikpe; kē g'ephe shije l'utsu nō-phee ngu mgburugburu jasú l'uzenyashi?”

¹⁵Mósisu sū iya: “O kwa phē abyaje mu akpata ishi iphe, bū uche Chipfu. ¹⁶Teke ō bū l'oo opfu adaru phē; ephe ewotaru mu iya; mu edoshiaru phē iya; bya akaru phē iphe, Chipfu toru ɔ̄kpa sū g'e tsoje; waa ekemu iya.”

¹⁷Nna nyee Mósisu sū iya: “Iphe, iime ta adudu ree. ¹⁸Qō ebugbu bē gubedua; waa ndu ono, awū-pfutaje ngu nū ono egbu onwunu. Ozi ono kariru ngu eka; i tii jekotadu iya nwékinyi ngu. ¹⁹Ngabé nchi gē mu kpoziaru ngu uzo g'ii-meje iya. Gē Chipfu swikwaru ngu. Qō gubedua a-nōchi enya ndu-a l'atativhu Chileke. Ii-wotaje iphe, adaru phē nū dooru iya.

²⁰Zia phē iphe, Chipfu toru ɔ̄kpa sū g'e tsoje; waa ekemu iya; bya egoshi phē uzo, ephe e-tsoru; waa iphe, gbaru phē l'ememe. ²¹L'i bya eshi l'ime ndu Ízurēlu g'ephe ha hōta ndu ike dū; mbū ndu atsū Chileke evvu, bū ndu e gude ire phē eka; bya aburu ndu te eridu uphalazu. Hōta phē g'ephe bürü ndu-ishi unu umatuzu labō l'ukporo iri iri; waa ndu-ishi umatuzu ukporo ise ise; waa ndu-ishi umatuzu ukporo ebō l'iri iri; teme waa ndu-ishi umatuzu iri iri. ²²Hōta phē g'ephe doshikötajeru ndu Ízurēlu opfu tekenteke. Ole g'ephe wotajeru ngu opfu ophu shihuru ike. Ephe edoshije opfu ophu dū nphe nwéka phē. Ono e-me g'ivu ngu ka nphe; noo kele unu l'ephe tükorus evu iya. ²³I -mee ya nno; ō -bürü uche Chileke; bē ii-dükwa ike vua ivuerwa ono; teme ndu ono -nodu ala unuphu; ephe egude ehu-utso ala.”

²⁴Mósisu ngaberu nna nyee ya ono nchi; bya emekota iphemiphe, ō pfuru. ²⁵Ō bya ahota ndu ɔ̄kpēhu dū l'echilabø̄ Ízurēlu l'ophu; bya emee phē ndu-ishi ndu dū unu labō l'ukporo iri iri; waa ndu-ishi ndu dū ukporo ise ise; waa ndu-ishi ndu dū ukporo ebō l'iri iri; teme waa ndu-ishi ndu dū iri iri. ²⁶Ephe nodu anoduje edoshikötataru ndu Ízurēlu opfu. Opfu ophu shihuru ike bē ephe ewotajeru Mósisu. Opfu ophu dū nphe bē ephe edoshije nwéka phē.

²⁷Noo ya; Mósisu haa nna nyee ya ono; ō lashia ali iya.

Úbvú Sayınayı

19 ¹O be mbóku, kwe ndu Ízurélu ɔnwa ẹto gđedegede, ẹphe wufuru l'ali Ijiputu; ẹphe byarwuta echięgu Sayınayı. ²Ephe shi lę Refidimu bya erwua echięgu Sayınayı, bya akpobe ulo-ékwa phę l'eka ono l'okpa úbvú ono.

³Mósisu nyihu eli úbvú ono nyipfu Chileke. Chipfu bya agbę l'úbvú ono kua ya sụ: "Waa iphe, ii-zi ndu ɔnu-ulo Jiékopu baa; mbụ iphe, ii-pfuru ndu Ízurélu; ⁴'Unubedula l'onwunu húmaru iphe, mu meru ndu Ijiputu; waa gę mu gude hee unu g'ugo, he nwa iya; hepfta onwomu. ⁵Q -bürü l'unu ngabérü mu nchị; bya edobe ögbandzu mu bę unu a-bürü okiphe, dürü mu iche l'echilabö əhamoha. A makwaru-a lę mgboko l'ophu bù nkemu; ⁶'ole unu a-bürü mu ali-eze ndu-uke; waa əha, dụ nsø.' Noo iphe, ii-pfuru ndu Ízurélu bù ono."

⁷Qo ya bù: Mósisu bya alaphu azụ; bya ekukoo ndu bù ogerenya ndu Ízurélu; bya atuko iphemiphe ono, Chipfu ziru iya g'o pfua ono; pfukotaru phę. ⁸Ndu Ízurélu tuko zùa mgbede sụ: "Iphemiphe, Chipfu pfuru bę anyi e-mekötä." Qo ya bù; Mósisu bya egude ɔnu, ẹphe yeru jepfu Chipfu əzo.

⁹Chipfu sụ Mósisu: "Mu a-nodu l'urwukpu, jihuru kpakpalu byapfuta ngu; k'ophu ndu Ízurélu a-nodu anụ eka mu epfu eyeru ngu; g'ephe a-chịru ụpfu kwewaro l'eka i nọ." Qo ya bù; Mósisu bya epfuaru Chipfu ɔnu, ẹphe yeru.

Edobe ndu Ízurélu nsø

¹⁰Chipfu sụ Mósisu: "Jepfu ndu Ízurélu je edoo phę nsø ntanu-a; waa echele. G'i pfuaru phę g'ephe saa uwe phę asasa. ¹¹O -rwutashia mbóku k'eto; g'ephe kwakobé-ghewa; noo kele mbóku ono bę Chipfu e-nyizeta bya anodu l'úbvú Sayınayı; ndu Ízurélu ahümakota iya g'ephe ha. ¹²Kparu phę oke l'úbvú ono mgburugburu. Pfuaru phę g'ephe letakwa ənya g'okpa phę te jekubekwa mgboru úbvú ono ejekube; ophu ə buro k'enyihu iya enyihu. Onye əhu iya rwutaru l'úbvú ono bę ee-gbu ebugbugbu. ¹³G'a tugbua ya lę mkpuma; əzo gbagbua ya l'apfụ; g'le te denyikwa iya eka. Q -bụ nemadzụ; əzoo anụ; g'le te kwekwa g'o nodu ndzụ. Q buepho teke a nonyaru; e gbua opu bę ẹphe e-bebe jekube úbvú əbu."

¹⁴Mósisu shichaephō l'eli úbvú ono nyizeta byapfuta ndu Ízurélu. Q bya edoo phę nsø g'ephe dürü Chileke iche; ẹphe bya asashia uwe phę. ¹⁵Q sụ phę: "O -rwutashia mbóku k'eto; unu kwakobechaka onwunu! Unu ha-kwaa ejepfu nwanyi!"

Mósisu enyipfu Chileke l'úbvú Sayınayı

¹⁶O belepho l'utsu mbóku k'eto ono; ebemu-igwe wata akụ kę phoo-phooophoo; egbigwe nodu ada; tème urwukpu, jihuru kpakpalu sọ-kputa eli úbvú ono. Opu, adashị əda ike shi l'úbvú ono ada. Onyemonye, nọ

l'ulo-ékwa iya phəhu kē kpaakpaakpaa. ¹⁷Mósisu bya edufuta phē l'eka ẹphe kpōberu ulo-ékwa phē g'o duru phē byapfuta Chileke. Ẹphe bya tuko pfūru l'okpa úbvú ono. ¹⁸Enwuru-oku tuko úbvú Sayınayi sweta; noo kēle Chipfu gude oku nyizeta l'úbvú Sayınayi ono. Enwuru-oku ono nōdu akpū kē tütutuu zelihu g'enwuru shi l'oku, enwu phoophoophoo. Úbvú ono l'ophu nōdu anmakota jijijiji ehuka ehuka. ¹⁹Oda opu ono nōdu aka shii eje. Mósisu nōdu epfu opfu; a nōdu anukwapho olu Chileke ẹka oopfu eyeru Mósisu.

²⁰Ọ búru iya bù lẹ Chipfu enyizeta l'eli úbvú Sayınayi; bya ekua Mósisu g'o nyipfuta iya lẹ mkpakponu úbvú ono. Mósisu nyihu eli úbvú ono. ²¹Chipfu sụ iya: "Nyizeta l'alị je anmaaru ndu Ízurelu ọkwa g'ephe ta akpahé ụzo g'ephe huma Chipfu; odumeka bē ẹphe a-dükwa igwerigwe laa l'iyi. ²²Mbukponu ndu-uke, eme g'ephe byakube mube Chipfu ntse bē e-do onwophé nsø g'ephe dñru mu iche; odumeka mu anụa phē aphụ."

²³Mósisu sụ Chipfu: "Ndu Ízurelu te enyitakwa úbvú Sayınayi; noo kēle i tñru anyi ekemu sụ g'anyi dobe úbvú ono nsø; teme anyi akpaa ya oke gbaphee mgburugburu."

²⁴Chipfu sụ: "Nyizeta l'alị je eduta Erönü g'unu l'iya swiřu. Ole gę ndu-uke; waa ndu Ízurelu ophu ta akpaghatakwa oke ono byapfuta mube Chipfu; odumeka bē mu a-nükwa phē aphụ."

²⁵Mósisu nyizeta bya epfuaru ndu Ízurelu iphe, Chipfu pfuru.

Ekemu iri, shi l'eka Chileke

20 ¹Chipfu bya epfukota iphemiphe-a; sụ:
²"Oo mbédúa bù Chipfu, bù Chileke unu, bù onye dufutaru unu l'alị Ijipitu; mbù alị ẹka ono, unu shi búru ohu ono.

³"Unu ta adükwa iphe, unu a-bajeru eja; gbahaa mube Chileke kpurumu.

⁴"Unu te emetakwaru onwunu ntékpe, e meru; o yee iphe, no l'imigwe; ọzoo iphe, no lę mgboko-a; mè iphe, bu lę mini-ime-alị. ⁵Unu ta abajé-kwaru phē eja; ophu unu ejekwaru phē ozi. Noo kēle mube Chipfu, bù Chileke unu eko okophoo. Mu nōdu anuje ndu mu dù ashị aphụ k'iphe, dù eji, ẹphe meru mu; gude iya nña ụnwu phē aphụ; mè ụnwu nwawanwa phē; mè ụnwu nwawanwanwanwa phē. ⁶Obenu l'iphe, bükpo ndu yeru mu obu bya emeje iphe, mu pfuru bē mu emejekwanụ gę n-yemobu mu búru o-je-lé-nwanwa l'ehu phē.

⁷"Unu te ekujekwa ẹpha mube Chipfu, bù Chileke unu l'uzo, apfudu-ru-oto. Noo kēle mube Chipfu ta ahakwa ndu eme nno; gę mu ta nü phē aphụ.

⁸"Unu nyatajé mee mbóku Sabatù, bù eswe-atüta-unme g'o dù nsø.
⁹Qo ujiku ishii bē unu e-seje akanya; jekota ozi unu; ¹⁰Obenu lę mbóku k'ésaa bù eswe atüta-unme kē Chipfu, bù Chileke unu. G'o tọ dukwa ozi,

unu e-jeje mbóku onoya. Ophu unu ekwekwa ḡe nwa unu; m'onye unu gbaru ohu; m̄e iphe-edobe unu; m'onye lwaru alwalwa, bu l'ibe unu; jee ozi mbóku ono. ¹¹Noo k̄ele ọ ojiku ishii b̄e m̄ube Chipfu meru igwe; bya emee eliphe; yee eze-enyimu; m̄e iphemiphe, d̄ukota iya n̄u. O be l̄e mbóku k̄esaa; mu t̄uta unme. Ọ buru iphe ono kparu iphe, m̄ube Chipfu goru onu-oma n̄u eswe-at̄uta-unme; bya emee ya; ọ d̄u ns̄o.

¹²“Unu kwabejekwa ne unu m̄e nna unu ùbvù. Ọ ya b̄u ḡunu enweru ndz̄u ogologo; buru l'al̄i ono, Chipfu, b̄u Chileke unu abya unu an̄unu ono.

¹³“Unu te egbujekwa ochi.

¹⁴“Unu te erijekwa ogori.

¹⁵“Unu te ezijkekwa iphuru.

¹⁶“Unu ta adzujekwa ụka kpua nemadz̄u ibe unu.

¹⁷“Ḡulo nwibe unu; m̄e nyee ya; m̄e ohu, ọ gbataru agbata; m̄e iphe-edobe iya; m̄ekpoo iphe, o nweru enweru ḡo ha ta adujekwa unu ḡa s̄u l̄o unu nwe iya.”

¹⁸Ndu Ízurēlu h̄umaephō ebgigwe; waa ebemu; bya an̄uma opu; bya ahūma ḡíbvú ono akp̄ushi ẹnwuru-óku; ephe nmahū k̄e rwuurwuu l̄e ndz̄u-aguḡu. Ephe pfuru ụzenya; ¹⁹s̄u Mósisu: “Pfujeru yeru anyi ḡubedua; anyi a-ngabé-a nch̄i. Ḡe Chileke te epfuhékwa opfu yeru anyi l̄onwiya; odumeka b̄e anyi a-nw̄ushihukwa.”

²⁰Mósisu s̄u ndu Ízurēlu: “Ḡe ndz̄u ba aḡushi unu. Chileke byaru ḡo h̄ua unu ama; k̄ophu unu a-nođu atsuje iya ebv̄u; haa eme iphe-eji.”

²¹Ndu Ízurēlu pfuru ụzenya; Mósisu bya ejekube ochii ono ntse, b̄u ẹka Chileke no.

Aakp̄u oru-ngweja Chipfu

²²Chipfu s̄u Mósisu: “S̄u ndu Ízurēlu l̄e-a: Unu h̄umawaru l̄onwunu l̄e mu shi l̄imigwe pfuru yeru unu. ²³Ḡo t̄o d̄ukwa agwa, unu e-meta swikube mu. Unu te egudekwa mkpola-ochaa; ọzoo mkpola-ododo meta agwa doberu onwunu.

²⁴“O buru eja, shi l'al̄i b̄e ee-gudeje kp̄uaru mu oru-ngweja, b̄u ẹka ee-gbuje at̄uru; waa eghu; waa eswi; gude gweeru mu ngweja-akp̄o-óku; waa ngweja-ehu-guu. Ekameka mu meru ḡa nođuje; nyata epha mu b̄e mu a-byapfutaj̄e unu bya ekebe unu l̄oma. ²⁵O -buru l̄unu gude mkpuma akp̄uru mu oru-ngweja; unu te egudekwa mkpuma, a rwaru arwarwa. Noo k̄ele unu -k̄ua ya ọngu b̄e unu turwuwaru iya. ²⁶Ophu unu akp̄ukwa oru-ngweja ono ḡo d̄u l̄eli; t̄ua ya ocho k̄ophu ee-nyihuje iya enyihu; a n̄onyaa; unu jia onwunu uwele l̄oru-ngweja ono.”

Ndu Hiburu, a gbaru ohu

21 ¹“Waa ekemu, ii-zi ph̄e baa:

²“O -buru l̄i gbaru onye Hiburu ohu b̄e iphe, oo-jeru ngu ozi b̄u apha ishii. O -be lapha k̄esaa l̄o nweru onwiya; a taa pfudu ugwo l̄ishi iya. ³Teke ọ b̄u l̄o sw̄i nw̄ekinyi iya teke ọ byaru; l̄o laa nw̄ekinyi

iya. O -bukwanuru le yee nyee ya swi teke oobya; nyee ya ono etsoru iya me o lashia. ⁴Teke o bu le nnajuphu iya lutaru iya nwanyi; o nwutaru iya unwegirima; nyee ya ono me unwegirima iya ono a-tuko bürü ke nnajuphu iya. O buerupho nwoke a-la nwékinyi iya.

⁵“Obenu o -bürü l'ohu ono sru le ya yeru nnajuphu iya obu; bya eye nwanyi ono, oolu ono; waa unwegirima iya; ophu ya alufudu eje enweru onwiya; ⁶g'onye nwe iya nu duru iya je l'iphu ndu-ikpe. L'o duru iya je l'onu-mgbo; ozo l'okpa mgbo; je egude oji kpo-fua ya nchi. L'o bürü ohu iya jasú g'oo-no-beru.”

⁷“O -bürü le nwoke reru nwa iya nwanyi g'ó bürü ohu; a ta abyadu aha iya g'ó laa g'aahaje unwoke pho. ⁸Teke e reru iya onye arí ke g'ó luru iya; a nonyaa; ophu o duedu iya ree; g'ó hakwaa g'a gbata iya. O to gbakwaru ge nnajuphu iya ono ree ya ndu ophozo; noo kele o to meéduru ohu iya obu iphe, o kweru ukwe iya. ⁹O -bürü l'oo nwa iya nwoke be o zu-doru iya g'ó luru; g'o mejekwa nwamgboko obu ge nwa, o nwuru anwunwu. ¹⁰O -bürü le nwoke lutaru nwanyi ozo; g'ó nujekwa nyee ya ke mbu nri; nmajeru iya ekwa; emeru iya iphemiphe, eemejeru nwanyi, aalu alulu. ¹¹O -bürü l'o too meduru iya uto iphe eto ono; ge nwanyi ono lufu; ole g'ó to dukwa me afu, aa-pfụ nwoke ono.”

Emeka onye ozo iphe

¹²“Onye chiru nemadzü iphe chigbua ya; g'ó lakwaa l'ochi iya. ¹³Ole o -bürü l'o to lekebeduru enya chigbua ya; o -bürü l'oo Chileke haru iya g'ó nwua nno; be o nweru eka mu e-goshi unu g'onye du nno gbajeru laa. ¹⁴Obenu; o -bürü le nemadzü lekeberu enya; gude eregede gbua nemadzü ibiya; unu kputa onye obu kpuru lufu l'oru-ngweja mu; je egbua l'eka ozo.”

¹⁵“Onye tsoru ne iya; ozoo nna iya ogu be ee-gbu ebugbui.”

¹⁶“Onye paru nwibe iya je eree; ozoo l'o nokwadu iya l'eka teke e guderu iya; g'e gbua onye obu ebugbui.”

¹⁷“Onye phuru ne iya iphe; ozoo nna iya; g'e gbukwaa onye ono ebugbui.”

¹⁸“O -bürü l'unwoke labo be opfu adaru; onye lanu taa onye ophuu mfpuma; ozoo l'o pfupfuberu eka tsua ya; ophu onye ono anwuhudu anwuhu; o bürü iphe be o mekaru iya; o zeeru iya azee; g'ó to dukwa iphe, ee-me onye ono, mekaru iya iphe ono; ¹⁹m'o bürü l'onye ono mechaarua; o nodu aduje ike gude mgboro ejephe l'etezi. Ole onye ophu mekaru iya iphe, a-pfukwanu iya ugwo azee ono, o shi zee ke mmanu ono; bya aghakwaa ya pho jasú l'o kaebé mma ree.”

²⁰“O -bürü l'o nweru onye chiru ohu iya iphe; m'o bu ohu iya ke nwoke; ozo ke nwanyi; ohu ono shi l'iphe ono, e chiru iya ono nwuhu; g'a nukwaa onye ono, chigburu iya nu ono aphu. ²¹Obenu l'o -bürü l'ohu ono noru

ujiku ębo; ozoo ęto bya ewekorohu; g'o tọ dükwa iphe, ee-me onye chiru iya iphe; eshinu ohu ono bù ęku iya bę o bù.”

22 “O -bùru l'o nweru unwoke, alwù ǫgu; ęphe meka nwanyị, dù ime iphe; mee k'ophu epho lufuru iya; ɔphu ɔ dudu ęka a kwataru meka iya iphe ɔzo; g'e retakwaa onye ɔphu mekaru iya iphe ɔbu nre lę g'ɔodu ji nwanyị ono ree; waa ge ndu-ikpe kpeburu. 23 Obenu; o -bùru l'e mekaru iya iphe shii; g'e ndzù laaru ndzù; 24 g'enya laaru ęnya; eze alaaru eze; ęka alaaru ęka; ɔkpa alaaru ɔkpa. 25 O -bùru ɔku bę o hùru iya; l'a hùlata iya. Teke o mafuru iya ónyá l'ehu; l'e melata iya. Teke o tsuru mkpukpu-mee ye iya l'ehu; l'e tsukwarapho mkpukpu-mee ye yębedua l'ehu.”

26 “O -bùru l'o nweru onye chiru ohu iya iphe l'ęnya; k'ophu o chipyaru iya ęnya lanu; g'onye ono hakwaa ohu ono g'o laa; je enweru onwiya; g'o bùru ugwo ęnya ono, o chipyaru iya ono. 27 O -bùru l'o chikwofuru iya eze lanu; g'o hakwaa ohu ono g'o laa je enweru onwiya; g'o bùru ugwo eze iya ono.”

28 “O -bùru l'oke-eswi gude mpu dù-gbua nemadzụ; g'a tugbua eswi ono lę mkpuma; tème g'a ta takwa anu iya atata; ole g'o tọ dükwa iphe, ee-me onye nwe iya nụ. 29 Obenu; o -bùru l'oke-eswi ɔbu eme ęna; e pfuhawaru iya onye nwe iya nụ; ɔphu ɔ tọ kpọ-chiduru iya l'okpa; ɔo ya bù; o -bùru l'o dù-gburu nemadzụ; l'a tugbua eswi ono lę mkpuma; onye nwe iya nụ alaa l'ochi onye ɔ dù-gburu. 30 Ole o -bùru l'o dù ndu ono g'ęphe gbuaru onye nwe eswi ono nre; g'o pfukotakwa iphemiphe, e gbuburu iya; shi nno gbata onwiya. 31 Eke-mu ono bukwapho iphe lanu m'o -bùru l'oke eswi dù-gburu nwokoro; ozoo nwamgboko. 32 O -bùru l'oke-eswi ono bę dù-gburu ohu; g'onye nwe eswi ono pfua onye nwe ohu ono okpoga mkpola-ochaa, ęrwa iya rwuru ükporo shekelu lę shèkelu iri; tème l'a tu-gbukwaapho eswi ono lę mkpuma.”

33 “O -bùru lę nemadzụ kpufuru iphe lę nsụ; ozoo l'onye ono tñru nsụ; ghebe onu; oke-eswi; ozoo nkafu-igara je adalaḥu iya; nwñhu; 34 g'onye nwe nsụ ono pfukwaa ugwo anu ono. Mbụ-a; g'onye ono pfukwaa onye nwe anu pho dalahuru lę nsụ pho ugwo iya; patawaro ono, nwñhuru nụ ono.

35 “O -bùru lę nemadzụ bę oke-eswi iya dù-gburu oke-eswi onye ɔzo; g'umadzu labo ono gbaru mgba ree oke-eswi ɔphu dzù ndzụ; kee aswa iya ęnya-nhamunha. Ęphe ekekwaapho anu iya ɔphu nwñhuru anwñhu ęnya-nhamunha. 36 Ole o -bùru l'onye nwe oke-eswi ono maru l'oke-eswi iya eme ęna; ɔphu ɔ tọ kpọ-chiduru iya l'okpa; g'onye nwe oke-eswi ono kpée onye ɔphuu oke-eswi ɔzo; pata ɔphu nwñhuru nụ pho.”

Akwabèru ęku ęnya

22 1 “Teke o nweru onye kpuru eswi; ozoo atñru onye ɔzo l'oshi; gbua; ozoo l'o reru iya erere; g'o gude eswi ise pfua ugwo eswi ono. O -bùru atñru; l'o bùru atñru ęno.

2 “O -bùru l'a hñmaru iphuru l'eka ootsukpo ụlo onye ɔzo g'e ya bahü; e meka iya iphe; o shi nno nwñhu; bę onye ono, gburu iya nụ ono te

egbuduru ochi. ³Obenu; o -bṣru l'iphe ono nwṣru g'enyanwu wachaaru bẹ onye chigburu iya nụ gbukwaru ochi.

"Onye oshi pfufutaje ugwo iphe, o zitaru. Teke o bụ l'o to nwedu iphe, o nweru; l'e ree yębedua l'onwiya; gude aswa iya pfua ugwo iphe, o zitaru.

⁴"O -bṣru l'iphe ono, o zitaru ono bẹ a humaru iya l'eka; iphe ḥbu nodukwadua ndzụ; o bụ oke-eswi-o; ozoo nkafu-igara; mẹ aturu; g'onye ono pfua ugwo iya mpfukwase.

⁵"O -bṣru lẹ nemadzụ chīru iphe-edobe iya ye; o je ataa iphe e meberu l'opfu onye ozo; ozoo opfu-vayịnu onye ozo; ozoo l'ọ haru iya eka; o je ataa iphe e meberu l'opfu onye ozo; g'onye nwe iphe-edobe ono gude iphe, kachaa ree, shi l'opfu iya; ozoo opfu-vayịnu iya; gude pfua onye ophuu ugwo iphe iya.

⁶"O -bṣru l'oku nahṛu laa l'egbudu; k'ophu o tsuru ereshi, e gburu ebugbu; ozoo ophu pfuri apfuri; ozoo l'o tsugburu opfu ono l'ophu; g'onye tṣru ǫku ono pfua ugwo iya.

⁷"O -bṣru l'o nweru onye nṣru onye ozo okpoga; ozoo iphe ozo g'o doberu iya; a bya ezita iya l'ulo ibe onye ono; o -bṣru l'e guderu onye-oshi ono; l'ọ pfua ugwo iya mpfukwase. ⁸Teke o bükwanu l'e te egudeduru iphuru ḥbu; g'onye nwe ulo ono futa l'atativhu ndu-ikpe; bya egude epha Chipfu ẹwa g'a maru l'ọ to bṣdu iya kpamiru iya. ⁹O -bṣru l'o dṣru iphe, tuphahṛu etuphahṛu; a huma iya onye ozo l'eka; mbu iphe, du g'eswi; ozoo nkafu-igara; ozoo aturu; ozoo iphe eye l'ehu; mbu iphe, bükpoo iphe, eenwejeru enweru; l'e duta umatzu labo, adzo iphe ono bya l'atativhu ndu-ikpe. Onye ophu ikpe nmaru l'o pfua onye ophuu mpfukwase.

¹⁰"O -bṣru l'o nweru onye kpēru onye ozo nkafu-igara; ozoo oke-eswi; ozoo aturu; mewaro anu ozo g'o doberu iya; o nwṣru; ozoo l'e mekaru iya iphe; ozoo l'o tuphahṛu; ophu o dudu onye maru iphe, meru iya nụ; ¹¹g'eeshi doshia opfu ono bụ g'onye ono bya l'atativhu Chipfu je agu ẹwa l'ọ to makwa iphe, meru ẹku onye ophuu. G'onye nwe iya nụ kwetakwa nno; g'a ta pfukwa iya ugwo iya. ¹²Ole o -bükwanuru l'a kpuru iya k'iphuru l'ibe onye ono, e doberu iya ono; g'onye ono pfukwaa onye nwe iya nụ ugwo iya. ¹³O -bṣru l'oo anu-egbudu gburu iya; l'o wota anu iya ophu o taphodoru je ego-shi; g'a maru l'oo anu-egbudu gburu iya. G'a ta aşukwa g'o pfua ugwo iya.

¹⁴"O -bṣru l'o nweru onye rwotaru iphe-edobe onye ozo; iphe-ehuka meka iya; ozoo l'o nwṣhuru teke onye nwe iya nụ ta nođu l'eka ono; g'onye rwotaru iya nụ pfukwaa ugwo iya. ¹⁵Obenu; o -bṣru l'onye nwe iya nụ no l'eka ono teke ono; g'onye jeru arwotu iya nụ ta pfushi ugwo iya. Teke o bụ l'o pfuri ugwo; nguta eswi ono; g'okpoga ono, a pfuri ono no-chiwaro uburu ḥbu."

Iphe, gbaru l'ememe

¹⁶"O -bṣru l'o nweru onye kparu nwamgboko, nwoke teke ejepfuswee; ophu o dudu onye ejewa iya alulu; ẹphe l'iya kwaa; g'o kwaru aswa nụ

ndibe phę; duta iya je aluru. ¹⁷O -bürü lę nna nwamgboko ono jikaru sụ le ya te ekedu iya ya; g'ọ kwaakwapho aswa, aakwaje l'ishi nwamgboko, nwoke teke ejefuswee; nụ nna iya.

¹⁸“Unu ta ahajekwa nwanyi, eme ọmamanshi g'ọ nođu ndzụ.

¹⁹“Onye jepfuru anụ; ẹphe l'iya kwaa bę ee-gbuje ebugbugu.

²⁰“Onye gweru ngweja nụ iphe ozo, abụdu mbedula, bụ Chipfu nwéki-nyi mu bę ee-gbu ebugbugu.

²¹“Unu ta akpajekwa ndu lwaru alwalwa ęhu; ọphu unu emejekwa phę ewere; noo kélé unu shi bürü ndu lwaru alwalwa l'alị Ijiputu.

²²“Unu te emejekwa ụnwanyi, ji phę anqedu; waa ụnwu-ogbee ewere.

²³Teke unu meru phę ewere; ẹphe -wolia olu; raku mube Chipfu bę mu a-nümakwa olu phę. ²⁴Ehu a-watakwa mu eghushi eghu ike; mu egude ọgu bya atuko unu gbuębe. Unyomu unu abürü ụnwanyi, ji phę anqedu; ụnwegirimma unu abürü ndu enweedu nna.

²⁵“O -bürü l'unu jieru ndu kę mube Chipfu, mkpa byaru ụgwo l'echilabø unu; unu te emekwa gę ndu ejieje ụgwo-ntukwase. Unu ta asükwa g'ephe tukwase iya iphe. ²⁶O -bürü lę nwibe unu yeru unu uwe l'itumo; unu wolaaru iya ya təmanu ęnyanwu arıba. ²⁷Noo kélé ọo uwe ono bụ iphe, oogudeje gbobuta ęhu iya. ?Buhunu gunu bę oo-gude kuru mgbe-nya? O -raku mube Chipfu bę mu a-nümakwa olu iya. Noo kélé mu aphuje obu-imemini.

²⁸“Unu ta anmakwa Chileke phulaphula; ọphu unu ephukwa ndu bụ ndu-ishu alị unu iphu.

²⁹“Unu ta ahakwa egweru mube Chipfu ngweja, shi l'akpuru iphe, unu kpataru l'opfu; waa ọphu shi lę mée, unu pyiṭarụ apyiṭa.

“Unu kujeru ọkpara unu nwoke nụ mu. ³⁰Unu mekwaapho eswi unu; waa aturu unu nno. Unu haję phę g'ephe nođ l'ęhu ne phę ujiku ęsaa. O -rwua mbóku k'ęsato; unu akpụta iya wotaru mu.

³¹“Unu a-bürü ndu dürü mu nsọ. Unu ta atajekwa iphe, anụ-egbudu gburu. Unu tögbojeru iya nkụta.”

Ekemu, a türü swibe ikpe, pfuru ọto; waa k'obu-imemini

23 ¹“Ta asujekwa asulasu. Ta agbajekwa ejio ekebe gude eyeru ejio nemadzụ ęka.

²“Te etsojekwaru igwe-oha ye ęka l'eme iphe, adụdu ree. Teke i pfuru l'iphu ndu-ikpe; te egudekwa l'iime g'i pfua iphe l'a-dụ oha ree; woru ikpe nma onye iswi dụ mma. ³Te egudekwa lę nemadzụ bụ onye ükpa; gbaaru iya ọdzori l'iphu ndu-ikpe.

⁴“O -bürü l'i húmaru oke-eswi; ozoo nkapfụ-igara onye ọhogu ngu ęka ootupahahụwa etupahahụ; kpüta iya kpü-jeru iya. ⁵O -bürü l'i húmaru nkapfụ-igara onye i dụ ashi ęka ivu, o vu nyi-tsutaru iya; ta ahakwa iya. Tugbukwaa je eyeru iya ęka.

6 “Ta jíkakwa ekperu onye ükpa ikpe, pfuru oto l'ulo-ikpe. 7 G'a ta anmajékwa onye e boru ibo ikpe; tème ọphu eemegbuiekwa onye pfuberekoto, adudu iphe, o meru. Noo kèle onye meru ejio-iphe, dù nno bẹ mu ta ahadụ gẹ mu ta anma iya ikpe.

8 “Ta anatajékwa iphe-úphalazu; kèle iphe-úphalazu emejekwa g'a tua enya mkpu l'iphe, e gege ahuma; tème ọ nođu emeje g'a nmaa onye pfuberekoto ikpe.

9 “Unu ta akpajékwa ndu lwarụ alwalwa ẹhu; kèle unu maru g'o duje onye lwarụ alwalwa; noo kèle unu shiwaabụ ndu lwarụ alwalwa l'alị Ijiputu.”

Ekemu eswe-atụta-unme

10 “Apha ishii bẹ unu a-koje alị unu; kpata iya iphe, e meberu iya. 11 O -be l'apha k'esa; unu ahaa alị ono g'o to dịukwa iphe, unu a-ko iya; k'ophu ndu Ízurelu ndu ọphu akpa nri e-je akpa l'eka ono; tème anu-egbudu erifu-fuwaro ughudu iya. Unu mekwapho opfu-vayinu; waa egū olivu unu nno.

12 “Ujiku ishii bẹ unu e-jeje ozi; o -be lè mbòku k'esa; unu te ejekwa ozi. Ọ ya bù g'oke-eswi unu; waa nkafu-igara unu edzutaje ike; tème waa g'ohu, a nwurū l'ibe unu; m'onye lwarụ ibe unu alwalwa a-tùtakwa-pho unme.

13 “Unu kwabékwa enya mekota iphemiphe-a, mu pfushiru unu-a. Unu ta adukwa iphe, bù iphe, aagwa agwagwa, unu a-kpo-kuje. Unu te epho-tajékwa ẹpha iya ephota ophu.”

Uzo ọbo-iphe eto

14 “Ugbo eto l'apha bẹ unu a-bojeru mu ọbo-iphe.

15 “Unu bọ ọbo-iphe buredi, ekoduru ekoko. Ujiku esa bẹ unu a-tajé buredi, e yeduru iphe, ekoje buredi, bù iphe, mu turu unu l'ekemu. Unu meje iya teke ono, aaboje ọbo-iphe ono l'ọnwa Abibu; noo kèle ọ o l'ọnwa ono bẹ unu lùfutaru l'alị Ijiputu.

“G'o to nwekwa onye a-gbajeru ẹka bya l'atatiphu mu.

16 “Unu gudeje mebyi-iphe-mbù, iphe unu meberu l'alị mịtaru; gude bọ Obo Mebyi-iphe-mbù.

“Unu bọ Obo-Ḿkpù l'ishi apha; mè unu metajeepho iphe, unu meberu l'alị.

17 “Ugbo eto l'apha bẹ unwoke unu g'ephe ha a-tukoje bya l'atatiphu Nnajiuphu, bù Chipfu.

18 “Unu ta adukwa iphe, e yekoberu iphe, ekoje buredi, unu e-yekobe le mee anu, unu gude egweru mu ngweja. Ọphu ọ dịukwa ẹba-anu ono, e gu-de abo ọbo-iphe ono, aa-ha g'o bọ nchi.

19 “Iphe-mbù, vuru ụzo kaa l'opfu unu bẹ unu e-gudeje bya l'ulo Chipfu, bù Chileke unu.

“Unu te egudejékwa mini-era ne eghu shia nwa iya.”

Ojozi Chileke bę a-boru ndu Ízuręlu ụzo

20 “Unu hümä le mu e-zı ojozi-imigwe g'o vutaru unu ụzo; eche unu nche; waa g'o dua unu durwua ęka ono, mu kwakobewarу akwakobe ono. 21 Unu ngabegeru ojozi-imigwe ono nchi; mee iphemiphe, o sru g'unu mee. Unu te kwefukwaru iya ike; kele o tøo gükwaru unu nvü; eshinu o bụ epha mu bę o gude eje. 22 O -bürü l'unu jikpoerupho obu oyı; ngabę nchi l'iphemiphe, o pfuru; bya emekota iphe, mu sru g'unu meje; mu aburu ọhogu ndu ọhogu unu; ẹphe adu mu ashı; mbü ndu unu du ashı. 23 Ojozi mu e-vuta ụzo duru unu bahı l'alı ndu Amorı; waa kę ndu Hetu; waa kę ndu Pérezu; waa kę ndu Kénanu; waa kę ndu Hevu; waa kę ndu Jiebusu; tème mu atukoephı ndu ono mee g'ephe chihu l'alı ono. 24 Unu te ephozejekwaru iphe, bụ iphe, aagwa agwagwa; ophu unu abajekwaru iya ejı; ophu unu etsojekwaru phe mee omelalı phe. Unu mebyishia agwa phe; unu etsukposhıa mıkpuma, ẹphe doberu l'oru-ngweja phe. 25 Unu bajeru mube Chipfu, bụ Chileke unu ejı. Mu e-meru unu iphe-oma le nri waa le mini; bya ewofu iphe-ememe l'echilabı unu. 26 L'alı unu te enwedu nwanyı, ẹpho bya alıfu; ozoo onye ata atsudu ime. Mu e-me g'unu kaje nka ọkpobe akaka.

27 “Mu e-me g'a tsuje unu ebvı. Iphe, bụ ọhamoha, unu l'ephe alwı ogo bę mu e-meje g'ephe mehu botorii. Mu emee ndu ọhogu unu g'ephe gha-kobeje; gbaaru unu qso. 28 Mu e-ye evu g'o vuru ụzo je je agbaa ndu Hevu; yee ndu Kénanu; yee ndu Hetu gbakashıa phe g'ephe gbehishı unu. 29 Ole mu ta achifı-gbudu phe l'apha lanı; noo kele alı ono a-bya buru okorobogeu; tème anu-egbudu apanıkaru iya unu ęka. 30 Mu a-tokpoephı nwęhu achishi phe; gbiriri jası unu aka igwerigwe; du ike nwekotaru alı ono.

31 “Mu emee g'oke alı unu gbe le Eze-enyimu Uswe-uswe je akpaa l'eze-enyi mu ndu Filisitayinu; l'ę bya agbe l'echiegu nıo jası l'eniyimu Yufurétisu. Mu eworu ndu bu l'alı ono ye unu l'ęka; g'unu chifı phe l'atatiphu unu. 32 G'unu l'ephe; ozoo agwa phe ta agbakwa ndzu. 33 Unu te ekwekwa g'ephe buru l'alı unu; ọdumeka bę ẹphe a-kpatakwa; unu emee iphe-eji meswee mube Chipfu. Noo kele unu -baarı agwa phe ejı bę unu nmalahıakwaru l'onyà.”

Eme g'ogbandzu nguru anguru

24 1 Oo ya bụ; Chipfu sụ Mósisu: “Gę gübuedua; waa Eronu; waa Nadabu; waa Abihu; waa ndu bụ ogeranya Ízuręlu ękporo ụmadzu eto l'uma-dzu iri nyipfuta mube Chipfu; bya anodu ụzenya; baarı mu ejı. 2 Oo Mósisu nwękinyi iya bụ onye a-byapfuta mube Chipfu; gę ndu ophuu be ejekwa mu akpıritarу ntse; ophu ndu Ízuręlu etsokwa Mósisu nyikota imeli.”

3 Mósisu bya ejı epfukotaru ndu Ízuręlu iphe, Chipfu pfushiru; waa eke-mu iya. Ẹphe tıko gude olu lanı zùa; sụ: “Iphemiphe, Chipfu pfuru bę anyi e-mekota.” 4 Mósisu bya atuko iphemiphe, Chipfu pfuru dekota l'ekwo.

O gbeshi l'onmewa utsu; bya akpua ɔru-ngweja l'okpa úbvú; bya apfube mkpuma iri l'ebu, nɔ-chiru ɛnya ɔkpa-ipfu iri l'ebu ndu Ízurèlu. ⁵O ya bu; o bya ezia ɻuwokorobyà ndu Ízurèlu; ephe je egwee ngweja-akpo-ɔku nü Chipfu; bya egbushikwaapho ɻunwu oke-eswi gude gwee ngweja-ehuguu nü Chipfu. ⁶Mósisu bya ekee mee anu ono ɛbu woru nanu wuru ye le gbamugbam; bya ewota ophuu phee l'oru-ngweja. ⁷O bya ewota Ekwo Ogbandzu ono ɻuaru ndu Ízurèlu. Ephe zùa mgbede su: "Iphemiphe, Chipfu pfuru bę anyi e-mekota; mbu l'anyi e-mekotajekpoephø iphemiphe, o pfuru." ⁸Mósisu bya ewota mee ono phee ndu Ízurèlu l'ehu bya asu: "Waa mee, egoshi ogbandzu, Chipfu meru; unu l'iyi gbaa le k'opfu, o pfuru-a."

⁹Mósisu; yee Erönü; waa Nadabu; yee Abihu; waa ndu bu ɻogerena Ízurèlu ɻukporo ɻumadzu ɻeto l'ɻumadzu iri bya enyihu eli úbvú ono; ¹⁰bya ahümä Chileke ndu Ízurèlu. Iphe, o pfuru l'eli iya bürü iphe, e meru le mkpuma, aswa dû, bu sáfayà; o doephø rísa g'akpaminigwe. ¹¹Ophu o dudu iphe, Chileke meru ndu bu ɻogerena Ízurèlu; ephe hümä Chileke; bya eria nri; ngüa iphe, aangü angüngü.

¹²Chipfu su Mósisu: "Nyipfuta mu l'úbvú-a bya anodu l'eka-a ge mu nu ngüa mkpuma, dû bachibachi, mu deru ekemu; waa iphe, mu sürü g'ephe meje, a-noduje akpo-ziru phë ɻozo."

¹³Noo ya; Mósisu; yee Jioshuwa, bu onye eyejeru iya ɻeka gbalihu swi-ru; je enyihu úbvú Chileke. ¹⁴Mósisu su ndu bu ɻogerena ono: "Unu noðu l'eka-a ngabéru anyi gbiriri jasü teke anyi a-byapfuta unu ozo. Erönü yee Huru bę unu l'ephe no l'eka-a; onye opfu dapfutaru; g'o jepfije phë."

¹⁵Mósisu nyihuepho úbvú ono; urwukpu so-kpute iya. ¹⁶Ogbunwíinwii Chipfu bya atıko úbvú Sayınayi ono sweta. Urwukpu ono noðota l'úbvú ono ujiku ishii. O be le mbóku k'esaa; Chipfu gbé l'urwukpu ono kua Mósisu oku. ¹⁷Ogbunwíinwii Chipfu ono duépho ndu Ízurèlu g'oku, enwu enwunwu l'eli úbvú ono. ¹⁸Mósisu noðu enyiribébaaru l'úbvú ono; o noðu abahüba l'ime urwukpu ono. O noð l'eli úbvú ono ɻukporo abalı labo eswe l'enyashi.

Iphe, ee-gude mee ɻulo-ékwa
(Awü 35:4-9)

25 ¹Chipfu su Mósisu: ²"Pfuaru ndu Ízurèlu g'ephe shi l'iphe, ephe nweru enweru hata iphe bya anu mu. Iphe, ii-nataje bu iphe, onye gude obu iya wota bya anu. ³Iphe, ephe a-nu bu mkpola-ododo; waa mkpola-ochaa; waa onyirubvu; ⁴waa owu urwukpu-urwukpu; waa ɻophu eke mee-mee; waa ɻophu dû uswe-uswe; waa ɻokpobe owu ochaa; waa ejí eghu; ⁵waa akpo ebili, a tseru l'uswe; waa akpo umoro-énymu; waa oshi akesha; ⁶waa manu olivu, ee-gudeje anwü ɔku; waa iphe, eeyeje le manu k'awü l'ishi g'o shia mkpo; m̄ ɻophu eeyeje l'ɻunwù-isënsu g'o shia kwéekweekwee; ⁷waa mkpuma óníkùsù; mewaro mkpuma ozo, aswa dûgbaa.

Mkpuma ono bẹ ee-mechaa gbapyabẹ l'uwe-ukuvu onye-ishi ndu-uke; yele uwe-ókpoma iya.

⁸“Pfuaru phẹ g'ẹphe kpáru mube Chipfu ulo, dù nso; gẹ mu eburu l'echilabọ phẹ. ⁹Unu mekwa ulo-ékwa ono; yee iphemiphe, a-nódokota l'ime iya g'o dẹpho gẹ mu e-goshi unu g'e mee ya.”

Okpoko Ogbandzu (Awu 37:1-9)

¹⁰“G'ẹphe gudekwa oshi akesha kúa okpoko. G'ogologo iya dù nkwo-eka labo lẹ mkpirikpu iya. Qsa iya adu nkwo-eka lanu lẹ mkpirikpu iya. Eli iya adukwapho nkwo-eka lanu lẹ mkpirikpu iya. ¹¹L'i wua ókpobe mkpola-ododo l'ime iya; waa l'azú iya. L'i gudekwaphe mkpola-ododo wụ-phee mgburéku iya mgburugburu. ¹²L'i kpáta echí mkpola-ododo éno depfubegbaa l'okpa iya ephenéno; mbu g'i wota ébo depfube l'ibe lanu; wota ébo k'ophuu depfube l'ibe iya ophuu. ¹³L'i gude oshi akesha pyíta mgboro labo; wua ya mkpola-ododo. ¹⁴L'i woru mgboró ono ẹphenebo pyochaa l'echí ono, e depfubegbaaru lẹ mgburéku okpoko ono g'o búru iphe, ee-gudeje apa iya. ¹⁵Mgboró ono a-nóduwaro l'echí okpoko ono. G'e te wofubaékwa iya ewofu. ¹⁶L'i woru iphe, e deru ekemu mube Chipfu, bu iphe, mu e-mechaa nü unu dobe l'ime okpoko ono.

¹⁷“L'i gude ókpobe mkpola-ododo meta opfu okpoko; éka aapfuye ugwo iphe-eji, nemadzú meru. G'ogologo iya dù nkwo-eka labo lẹ mkpirikpu iya. Qsa iya adu nkwo-eka lanu lẹ mkpirikpu iya. ¹⁸L'i gude mkpola-ododo mee chierobu labo, a-nóduchaa l'ishi opfu okpoko ono. G'o búru mkpola-ododo, e tsusaru etsusa bẹ ii-gude mee ya. ¹⁹L'i woru chierobu lanu dobe l'ishi ibe lanu; woru ophuu dobe l'ishi iya ophuu. L'i mee gẹ chierobu labo ono, nogbaa l'ishishi okpoko ono ẹphenebo yele okpoko ono búru iphe lanu. ²⁰Chierobu ono bẹ ee-me g'o jashia nkù l'uzo imeli; k'ophu nkù iya ono e-kpuchite opfu okpoko ono. G'ẹphe ghagbabé iphu tuko lee énya l'eli okpoko ono kwapho. ²¹L'i wota opfu okpoko ono kpuchia ya; woru iphe ono, e deru ekemu mu ono, bu iphe, mu e-mechaa nü unu ono; yekwapho l'ime okpoko ono. ²²Q búru l'eli opfu okpoko ono; mbu lẹ mgbaka chierobu labo ono, no l'eli okpoko ono, bu iya bu éka ono, e doberu iphe, e deru ekemu mu ono bẹ mu a-byapfuta ngu bya akaru ngu iphemiphe, ndu ízurélu e-meje.”

Teburu ono (Awu 37:10-16)

²³“Gude oshi akesha meta teburu. G'ogologo iya dù nkwo-eka labo. Qsa iya adu nkwo-eka lanu. Eli iya adu nkwo-eka lanu lẹ mkpirikpu iya. ²⁴L'i wua ya ókpobe mkpola-ododo; bya egudekwapho mkpola-ododo wụ-phee lẹ mgburéku iya mgburugburu. ²⁵L'i wota wérere oshi, qsa iya

ha g'obochi-eka wụ-phee mgburęku iya mgburugburu; bya egudekwapho mkpola-ododo kpụ-phee oshi ono. ²⁶Kpụta echị mkpola-ododo ẹno de-pfubegbaa lę mgburęku ọkpa teburu ono. ²⁷Echị ono a-nọ-kubechakwaa werere oshi pho; k'ophu ọo-dükwanu ike gudeshia mgborø, ee-gudeje apa teburu ono. ²⁸L'i gude oshi akesha pyişhia mgborø ono; wua ya mkpø-la-ododo g'ọ bụru mgborø, ee-gudeje apa teburu ono. ²⁹L'i gude ọkpobe mkpola-ododo meshia gbamugbamụ; waa ite; waa okoro; mè nkweka ee-gudeje gweeru mu ngweja-mèe. Iphemiphe ono bụ iphe, aa-tụ-kobeje l'eli teburu ono. ³⁰G'e dobeje buredi l'iphu mu. Ọ bụru l'eli teburu ono bẹ aa-tụ-kobeje iya; k'ophu ọo-duye l'iphu mu tekenteke."

Iphe, aapfubeje oroku
(Awụ 37:17-24)

³¹"Gude ọkpobe mkpola-ododo, e tsusaru etsusa mee iphe, aapfubeje oroku. Mee ya g'o nweru oshi; waa ékali. L'o nweru ochi; nweru nkwo iya; nweru iphe, dụ gę nwopu okoko; waa iphe, dụ g'okoko, jawaru àjàjà. Tükokwa iphemiphe ono mee gę yele iphe ono, aapfubeje oroku ono dzepfua bụru nanụ. ³²Oshi iya ono e-nweru ékali ishii. G'ekali ẹto nöodu lę mgburęku iya lanụ; ẹto k'ophuu anöodu lę mgburęku iya ophuu. ³³G'ekali iya lanụ nwejeru okoro ẹto. Okoro ono bẹ ee-mechaa g'ọ dübbaa g'oko-ko oshi alụmondu. L'e mekwaapho nwopu okoko ye iya; yee okoko ọphu jawaru àjàjà. Noo g'oo-dükota l'ekali iya ono ephe n'ishii, dzepfugbaarū l'oshi iya ono. ³⁴G'oshi iya ono nwekwarụ okoro ẹno, e meru; ọ dụ g'oko-ko oshi alụmondu. L'o nwekwarapho iphe, e meru; ọ dụ gę nwopu okoko; yee iphe, dụ g'okoko ọphu jawaru àjàjà. ³⁵Nwopu okoko lanụ bẹ ee-me g'ọ nöodu lę mkpula ékali iya labo ono, nọ l'uzo ali iya. K'ebø anöodu lę mkpula ékali iya labo k'echi. K'etø anöodu lę mkpula ékali iya labo k'uzo eli. Mbụ l'oo-nöodusaa lę mkpula ékali iya ono ephe n'ishii. ³⁶Nwopu okoko iya ono; yee ékali iya ékali iya ono bẹ ee-me gę yele oshi iya tuko dzepfuru. Ọ bụru ọkpobe mkpola-ododo, e tsusaru etsusa bẹ ee-gude mee ya.

³⁷"L'i bya emeta oroku ẹsaas pfubegbaa l'eli iphe ono, aapfubeje oroku ono. G'e dobekwa iya k'ophu iphóró iya a-ngakotaje iphu ẹka ọ no. ³⁸Akpaa ya; waa iphe, aagujeru oku iya ye bükwa ọkpobe mkpola-ododo bẹ ee-gude mekwaa ya pho. ³⁹Iphe, aapfubeje oroku ono; yee ngwa iya g'ọ hakota bụ ọkpobe mkpola-ododo, ेrwa iya dụ talentu lanụ bẹ ee-gude mee ya. ⁴⁰Letakwa ẹnya g'e mee iphemiphe ono g'ọ dụ g'e goshiru ngu iya l'eli úbvú ono."

Mkpù-ékwa
(Awụ 36:8-38)

26 ¹"Ozoo bụ lę-a; ii-meta ụlo-ekwa. Gude owu ọchaa, a swịru ụdo; waa ọphu dụ urwukpu-urwukpu; waa ọphu dụ uswe-uswe; yee

ophu eke mee-mee; kwee ékwa kweta iya upfu ékwa iri. G'onye maru eme ọna gude owu ono kwee chierobu ye l'upfu ékwa ono. ²G'upfu ékwa ono tükokwa haru ẹnya nhamunha. G'ogologo iya dụ nkwo-eka ükporo l'esato. Qsa iya adụ nkwo-eka ẹno. ³L'i wota upfu ékwa ono ise gbagbabé g'o bụru nlöchiru lanu; l'i wotakwapho ụzo ise ophuu gbagbabé nanu. ⁴Nlöchiru iya ono kẹ mbụ bẹ ii-gude owu, dụ urwukpu-urwukpu yeschia ya nkoloba l'igburonu upfu ékwa iya ono k'ikpazụ. L'i bya emekwaapho nno l'upfu ékwa k'ikpazụ lẹ nlöchiru iya k'ebô. ⁵Nkoloba ükporo labo l'iri bẹ ii-ye l'ishishi nlöchiru lanu; l'i yekwapho nkoloba ükporo labo l'iri l'ishishi nlöchiru lanu ophuu. Nkoloba ono a-tuko ghagbabé iphu. ⁶Gude mkpolà-ododo meta iphe, kweru nko ishi labo ụzo ükporo labo l'iri. Li gude iya dzegbabé nlöchiru ékwa ono ephenebo g'o tuko bụru nanu.

⁷"L'i bya egude ejị eghu kwee ékwa; kweta iya upfu ékwa iri lẹ nanu, ee-gude phu-chite eli ụlo-ékwa ono. ⁸G'upfu ékwa ono ephe n'iri lẹ nanu tükokwa haru ẹnya nhamunha. G'ogologo iya dụ nkwo-eka ükporo l'iri. Qsa iya adụ nkwo-eka ẹno. ⁹L'i bya achịta upfu ékwa ono ise gbagbabé g'o bụru nlöchiru lanu; chịta ụzo upfu ékwa ishii ophuu gbagbabékwapo nanu. Upfu ékwa lanu ophu meru nlöchiru lanu; o dụ upfu ishii pho bẹ ii-pyaji ebo dobe g'o gboru l'atativhu ụlo-ékwa ono. ¹⁰Nkoloba ükporo labo l'iri bẹ ii-ye l'ishishi nlöchiru lanu; l'i yekwapho nkoloba ükporo labo l'iri l'ishishi nlöchiru lanu ophuu. ¹¹L'i gude onyirubvu meta iphe, kweru nko ishi labo ụzo ükporo labo l'iri. Li gude iya kotagbaa nkoloba nlöchiru ékwa ono ephenebo; gude iya dzegbabé ụlo-ékwa ono g'o bụru nanu. ¹²A bya l'upfu ékwa, tsufuru l'ulo-ékwa ono; mbụ nkeru-ebô upfu ékwa ono bẹ ee-me g'o wụ-zeta l'azụ ụlo-ékwa ono. ¹³Nlöchiru upfu ékwa ono, e gude phu-chite nlöchiru k'ime iya pho bẹ e-gudekota nkwo-eka lanu ka k'ime iya pho ọsa lẹ mgbureku iya ibekębo. Ndu k'ono bẹ aa-ha g'o wụ-zeta l'uzo alị iya g'e gude iya kwechia mgbureku iya. ¹⁴L'i wota akpo ebili, a tseru l'uswe mee iphe, ee-gude phu-chia eli ụlo-ékwa ono ọzo. L'i bya egudekwapho akpo umoro-énymu mee iphe, ee-gude kwechite eli akpo k'ebili ono.

¹⁵"Gude oshi akesha metachaa oshi, ee-gudeje kpobè ụlo-ékwa ono. ¹⁶Oshi ono bẹ aa-ruchaa g'o dugbaa nkwo-eka iri l'eli. Qsa iya adụ nkwo-eka lẹ mkpiriku iya. ¹⁷Oshi ono bẹ aa-pyitachaa okpa labo ye l'ibekębo. O bụru egube ono bẹ ii-mekọta oshi ụlo-ékwa ono g'o ha. ¹⁸A bya l'ulo-ékwa ono ibiya ophu gharu iphu l'uzo ọhalị; bụ ükporo oshi bẹ ii-ruta yegbaa ya. ¹⁹L'i gude mkpolà-ochaa meshia ẹnya eka aa-kpogbaaru okpa oshi ono ye. L'i meta iya ụzo ükporo labo. Iphe, bụ oshi ono g'o ha e-nweru ẹnya eka labo, aa-kpojeru okpa iya ye. ²⁰A bya l'ibiya ophuu; mbụ ibiya ophu gharu iphu l'uzo isheli; bükwapho ükporo oshi bẹ ii-ruta; yeschia ya. ²¹Gude mkpolà-ochaa meshia ẹnya eka aa-kpogbaaru okpa oshi ono ye. L'i meta iya ụzo ükporo labo. Iphe, bụ oshi ono g'o ha e-nweru ẹnya eka labo, aa-kpojeru okpa iya ye. ²²A bya l'okotazụ

ulo-ekwa ono; mbu ibiya ophu gharu iphu l'uzo enyanwu-ariba bu oshi ishii be ii-ruta; yeshia ya. ²³L'i metachaa oshi ebo ebo; yechaa le mgbureku mgbureku ulo-ekwa ono l'uzo okotazu iya ono. ²⁴Oshi labo ono, ee-yechaa le mgbureku iya ono be a-dugbaa nkwegba ebo ebo. Oo-shi l'uzo ali du nkwegba ebo jasu l'imeli. Teme o buru echu lanu be aa-kube iya. Ephenebo a-tuko dukota nno. ²⁵Oo ya bu l'oo-du oshi esato l'uzo okotazu ulo-ekwa ono. L'e gude mkpolocha meshia enya eka aa-kpogbaaru okpa oshi ono ye uzo iri l'ishii. Iphe, bu oshi ono g'o ha e-nwegbaaru enya eka labo, aa-kpojeru okpa iya ye.

²⁶"Gude oshi akesha rwashia oshi, dugbaa gberere, ee-gude swebushia l'oshi ono. Uzo ise be ii-swebe l'oshi mgbureku ulo-ekwa ono ibe lanu; ²⁷l'i swebe-kwapho uzo ise ozo le mgbureku ibe iya ophuu. Uzo ise ozo aburu k'okotazu ulo-ekwa ono; ibiya ophu gharu iphu l'uzo enyanwu-ariba. ²⁸Oshi ophu ee-swebe lechi iya be aa-rwa g'o gbé l'ishi lanu lufu l'ishi iya ophuu. ²⁹L'i wukota mkpolo-ododo l'oshi ono, eegudeje kpobe ulo-ekwa ono. L'i gudekwapho mkpolo-ododo meshia echu, e-gudeshigbaa oshi ono, dugbaa gberere ono. Teme l'i wukwapho mkpolo-ododo le gberere oshi ono.

³⁰"Rukwaa ulo-ekwa ono g'a turu ngu onu iya l'eli úbvú Sayinayi.

³¹"L'i gude owu, du urwukpu-urwukpu; waa ophu du uswe-uswe; waa ophu eke mee-mee; yee owu ochaa, a swiru udo; kwee ekwa. Gonye maru eme ona gudekwa owu ono kweshia chierobu ye l'ekwa ono. ³²L'i gude oshi akesha rwaa itsu eno; wua ya mkpolo-ododo. Li woru itsu ono kpobechaa lenya eka e meshiru le mkpolo-ochaa. Li gude iphe, kweru nko, e gude mkpolo-ododo mee kobe ekwa ono itsu ono ³³le mkpula iphe pho, kweru nko ishi labo pho, e gude dzegbabé nlochiru ekwa pho, e gude phu-chite eli ulo-ekwa ono. Li woru okpoko-ekemu ono sube l'eka ono, e kobutaru ekwa ono. Ekwa ono be ee-gude kekahaa eka-du-nsø; yele eka-kakota-adu-nsø. ³⁴Le woru opfu okpoko ono, bu eka aapfije ugwo iphe-eji, nemadzui meru ono; kpube l'eli okpoko-ekemu ono, a suberu l'eka-kakota-adu-nsø ono. ³⁵L'i pata teburu pho sube l'iphu ekwa ono, e gude kobuta eka-kakota-adu-nsø ono. Eka aa-sube iya bu l'ime ulo-ekwa ono libiya ophu gharu iphu l'uzo isheli. Li woru iphe pho, aapfubeje oroku pho sube libiya ophu gharu iphu l'uzo ndohali; g'ephe le teburu pho ghagbabé iphu.

³⁶"Gonye gude ngga ekwe ekwa gude owu, du urwukpu-urwukpu; waa ophu eke mee-mee; waa ophu du uswe-uswe; yee owu ochaa, a swiru udo; kwee ekwa, ee-gudeje kochite onu-abata ulo-ekwa ono. ³⁷L'i gude mkpolo-ododo meshia iphe, kweru nko, ee-gude kobe ekwa ono itsu. L'i gude oshi akesha rwata itsu ise; wukwaa ya pho mkpolo-ododo; gude onyirubvu kpushia enya eka aa-kpobegba itsu ono ephe n'ise.

Oru-ngweja-akpo-oku (Awü 38:1-8)

27

¹"Gude oshi akesha ruta oru-ngweja. G'eli iya du nkwo-eka eto. G'ogologo iya waa osa iya tukokwa haru enya nhamunha. Iphe,

oo-düchaa bù nkwo-eka ise ise. ²L'i rütachaa mpu mobechaa l'ishi ishi mgbureku iya ẹphen'eno. Gẹ mpu ono; yee ɔru-ngweja ono rwagbakwaa búru nanu. I -mechaa ya nno; l'i woru onyirubvu wua ya. ³L'i gude onyirubvu meshia iphemiphe, ee-gudeje eje ozi l'ɔru-ngweja ono, bù iya bù ite ekpo ntù; waa iphe, eegudeje ekpo ntù eye l'ite ono; waa gbamugbam; waa oji; mè iphe, aaguje oku. ⁴L'i gude onyirubvu meta iphe, dù nggafu-nggafu g'ugbu; bya enweru mgbureku eno. L'i gudekwapho onyirubvu meta echi eno hebechaa lè mgbureku iphe ono. ⁵L'i wota iphe ono kwechia ụzo ali mgbureku ɔru-ngweja ono. G'a gbe l'uzo ali iya kwechia ya jasụ l'echilabò iya. ⁶L'i gude oshi akesha pyita mgboro labo, ee-gudeje apa iya. L'i wukwapho mgboro ono onyirubvu. ⁷L'e wochaaru mgboro ono nwua l'enya echi pho ibekęboeo. Mgboro ono ephenebo a-nodujecha lè mgbureku iya ephenebo mè a -nodu apa iya. ⁸Gudekwa ibiribe oshi mee ɔru-ngweja ono g'uzo dù iya l'echi. Mee ya g'o dù gẹ mu goshiru ngu iya l'eli úbvú ono."

Oma-unuphu ono

(Awụ 38:9-20)

⁹"Meeru ụlo-ekwa ono oma-unuphu. Gude owu ọchaa, a swiru ụdo; kwee ékwa, dù ükporo nkwo-eka ise l'ogologo; g'e gude gebuta ibiya ophu oma-unuphu ono gharu iphu l'uzo ndohali. ¹⁰L'i gude onyirubvu meta ükporo itso, aa-kpobe iya; yee enya eka aa-kpobechaa itso ono. L'i gude mkpola-ochaa meshia iphe, kweru nko, ee-gude kobe ékwa ono l'itso ono; yee iphe, ee-swebe l'itso ono. ¹¹Uzo isheli iya bükwapho ékwa, dù ükporo nkwo-eka ise l'ogologo bẹ ee-kwe; gude gebuta iya. Itsø, aa-kpobe l'uzo isheli ono; yee enya eka aa-kpobe itsø ono a-düchaa ükporo ükporo. O bükwarupho onyirubvu bẹ ee-gude metachaa ya. O bükwanuru mkpola-ochaa bẹ ee-gude meshia iphe, kweru nko, ee-gude kobe ékwa ono l'itso ono; yee iphe, ee-swebe l'itso ono.

¹²"A -bya l'osa oma-unuphu ono l'uzo enyanwu-ariba iya; bükwa ékwa, dù ükporo nkwo-eka labo lè nkwo-eka iri l'ogologo bẹ ee-kwe; gude gebuta iya. G'e meta itsø iri, aa-kpobe l'uzo enyanwu-ariba ono; metakwapho enya eka aa-kpobechaa itsø ono ụzo iri. ¹³Osa oma-unuphu ono l'uzo enyanwu-awawa iya a-dükwapho ükporo nkwo-eka labo lè nkwo-eka iri l'ogologo. ¹⁴L'e kwee ékwa, dù nkwo-eka iri l'ise l'ogologo; gude gebuta aguga onu-abata oma-unuphu ono ibe lanu. Itsø, aa-kpobe iya; yee enya eka aa-kpobechaa itsø ono a-düchaa eto eto. ¹⁵A -bya l'eka aguga onu-abata oma-unuphu ono ibe iya ophuu; bükwapho ékwa, dù nkwo-eka iri l'ise l'ogologo bẹ ee-kwe; gude gebuta iya. Itsø, aa-kpobe iya; yee enya eka aa-kpobechaa itsø ono a-düchakwapho eto eto.

¹⁶"L'e gude owu, dù urwukpu-urwukpu; waa ophu eke mee-mee; waa k'uswe-uswe; yee owu ọchaa, a swiru ụdo; gude kwee ékwa, dù nkwo-eka

ükporo l'ogologo; gude gebuta ɔnu-abata ɔma-unuphu ono. G'o bükwaru onye maru egude ngga kwee erekwa be e-me iya nụ. ɔnu-abata iya ono be ee-metarу itso ẹno; waa enya eka aa-kpobechaa itso ẹno ono. ¹⁷Iphe, ee-swebegbaa l'itsو, ee-gude kpo-butа ɔma-unuphu ono mgburugburu; yee iphe, kweru nko, ee-gudechaa kobe erekwa ono l'itsо ono bükota mkpolа-ochaa be ee-gude meta iya. Teme enya eka aa-kpobechaa itso ono be ee-gude onyirubvu mekota. ¹⁸ɔma-unuphu ono a-dụ ükporo nkwo-eka ise l'ogologo; dụ ükporo nkwo-eka labo l'iri l'osa. Ee-gude erekwa, e kweru l'owu ochaa, a swiru ụdo; gebuta iya. Eli erekwa ono a-dụ nkwo-eka ise. Teme l'a wükota onyirubvu l'enya eka aa-kpobechaa itso iya. ¹⁹Iphemiphe ozo, ee-gudejekpо eje ozi l'ulo-erekwa ono; m'obeta ọ bụru gụnu be e gude iya eme; je akpaa le nggu, ee-libegbaa eri ulo-erekwa ono; mékwapho k'ɔma-unuphu ono; be ee-gude onyirubvu mekota.”

Manụ oróku ono

(Uke 24:1-4)

²⁰“Pfuaru ndu Ízurélу g'ephe wotaru ngu ɔkpobe manụ olivu, a tsu-ru l'ikwe, ee-yeje l'oróku; g'oku oróku ono nwuje mkpúrumkpuru. ²¹Gé Erónu; yele ụnwu iya yeje ɔku l'oróku ono l'atatiphu Chipfu l'ime ulo-erekwa-ndzukọ ono; mbụ l'okotazụ erekwa pho, e gude kobuta okpoko-ekemu pho. G'ephe mejekwa oróku ono g'o shije l'uzenyashi nwuje jasụ l'utsu. Gé ndu Ízurélу dobekwa ekemu-a; a -gbé l'ogbo sweru ogbo.”

Uwe ndu-uke

(Awụ 39:1-7)

28 ¹“G'e shi l'echilabó ndu Ízurélу dufutaru ngu nwune ngu, bụ Erónu; yele ụnwu iya, bụ Nadabu; yee Abihu; waa Eleyaza; yee Itama; g'ephe bụru ndu-uke; jejeru mu ozi. ²La kwaaru nwune ngu, bụ Erónu uwe, dụ nsø; g'e shi nno mee ya g'o dụ akpabiri l'enya; k'ophu aa-kwabęje iya übvù. ³Pfuaru ndu maru eme ɔna; mbụ ndu mu meru g'ephe nweru mmamiphe g'ephe maru eme iphe, dụ nno; g'ephe kwaaru Erónu uwe, ee-gude doo ya nsø; k'ophu oo-bụru onye uke; jejeru mu ozi. ⁴Wakwa egube uwe, ephe a-kwagbaaru iya bụ ɔwa-a: uwe-ɔkpoma; yee uwe-ukuvu; waa uwe-mgbanụ; yee uwe ime-ehu; waa okpu-ekwa; yee ekwa-atu-but-a-l'upfu. G'ephe kwaaru nwune ngu, bụ Erónu; waa ụnwu iya; uwe ono, dụ nsø; k'ophu ephe a-bụru ndu-uke; jejeru mu ozi. ⁵Iphe, ephe e-gude kwee erekwa uwe ono bụ owu, e meru le mkpola-ododo; yee owu, dụ urwukpu-urwukpu; waa ɔphu eke mee-mee; waa k'uswe-uswe; yee owu ochaa, a swiru ụdo.

Uwe Ukuvu

(Awụ 39:2-7)

⁶“G'onye maru eme ɔna gude erekwa, e kweru l'owu mkpola-ododo; waa owu, eke urwukpu-urwukpu; waa ɔphu eke mee-mee; waa k'uswe-uswe;

waa k'ochaa, a swiru udo; kpaa uwe-ukuvu. ⁷G'a kwaa uwe ukuvu ono; woru werere ekwa labo yechaa ya l'ishi ukuvu iya ibe eka ebo. L'e gude-je werere ekwa ono ephenebo lita k'atativhu yee k'azu. ⁸L'e kwekwapho werere ekwa, ee-gudeje tu-butu iya l'upfu ye iya. Werere ekwa ono be yee uwe-ukuvu ono a-tuko bürü iphe lanu. Iphe, ee-gude kwaa ya bu owu, e meru le mkpola-ododo; yee owu, du urwukpu-urwukpu; waa ophu eke mee-mee; yee k'uswe-uswe; yee owu ochaa, a swiru udo.

⁹“Wota mkpuma onikusu labo; deshia epha unwu Izurelu l'eli iya. ¹⁰Deshia epha ono le g'e gude nwushia phé. Ephaa ishii be ii-de le mkipu-ma lanu. Li dee epha ishii ophuu le mkipuma k'ophuu. ¹¹Oo g'onye apyije mkipuma, vu oke aswa akashije iya epha; gude mee ya iphe-ohubama-a bu g'ii-kakota epha unwu Izurelu l'ophu l'eli mkipuma labo ono. Li wua mkipola-ododo l'igburonu mkipuma ono mgburugburu. ¹²Li dzupyabe mkipuma labo ono l'eli uwe-ukuvu pho ephenebo; k'ophu mube Chipfu e-gudeje iya nyata unwu Izurelu. Ephaa unwu Izurelu ono a-du l'ukuvu Eronu ephenebo g'o bürü iphe, mu e-gudeje nyata phé. ¹³Li wua mkipola-ododo l'igburonu mkipuma ono. ¹⁴Li gude owu okpobe mkipola-ododo swita udo gwogirigwo labo. Li woru gwogirigwo ono ephenebo lipfube-chaa le mkipola-ododo ono, a wuru l'igburonu mkipuma ono.”

Uwe-Okpoma

¹⁵“G'onye maru eme ona kwee uwe-okpoma, ee-gudeje achø iphe, bu uche mube Chipfu. G'e gude iphe ono, e gude kwee uwe-ukuvu ono kwee ya, bu iya bu owu, e meru le mkipola-ododo; yee owu, du urwukpu-urwukpu; yee ophu eke mee-mee; waa k'uswe-uswe; waa owu ochaa, a swiru udo. ¹⁶G'e kwekwaa ya g'o nweru mgbureku eno; du nkwegba labo. Ge mgbureku iya ono ephen'eno tukokwa haru enya nhamunha. G'ogologo iya du nkwo-eka lanu; osa iya adukwapho nkwo-eka lanu.

¹⁷“Dzupyabe mkipuma, vu oke aswa g'o kpoo giriri izo eno l'ekwa ono. Mkpuma, a-nodu l'ogiri ke mbu bu rubi; yee topazù; waa berilu. ¹⁸O-be l'ogiri k'ebu; bu tokwasu; yee safayà; waa emerallidu be ee-do iya. ¹⁹O-bekwa l'ogiri k'eto; le doo ya jiásintu; yee ágétu; waa ámitisutu. ²⁰Teke o beru l'ogiri k'eno; le doo ya kirisòlàyitù; yee onikusu; waa jiásupà; la wua mkipola-ododo l'igburonu mkipuma ono. ²¹Iphe, oo-du bu mkipuma iri l'ebu. G'ephe ha nanu nanu no-chichaa enya unwu Izurelu. G'e dechaa epha unwu Izurelu ono le mkipuma ono g'o du g'iphe-ohubama nochia enya okpa-ipfu iri l'ebu ndu Izurelu.

²²“Li gude okpobe mkipola-ododo swishia udo gwogirigwo, ee-lipfube-gbaa l'uwe-okpoma obu. ²³Li gude mkipola-ododo meta echu labo; yechaa l'ishi uwe-okpoma ono. ²⁴Li woru gwogirigwo pho libechaa lechi ono, e yegbaaru l'ishi uwe-okpoma ono. ²⁵Le wota ishi gwogirigwo ono ishi iya ophuu lipfubekwapho le mkipola-ododo pho, a wuru l'igburonu mkipuma

labo pho, e lipfuberu l'eli uwe-ukuvu pho. ²⁶L'i gude mkpola-ododo meta ech labo ozo; lipfube l'ishi uwe-ókpoma pho l'uzo alı iya. Lipfubekwa iya l'ime uwe-ókpoma ɔbu; ibiya ɔphu tukoru l'eli uwe-ukuvu ono. ²⁷L'i gude mkpola-ododo metafua ech labo ozo; libechaa l'ishishi wérere ekwa labo pho l'uzo alı iya; mbu wérere ekwa ono, e liberu l'eli uwe-ukuvu ono. Libekwa iya l'eli eka ono, a nmaru wérere ekwa, a tı-butaru l'upfu uwe-ukuvu ono. ²⁸Echi k'uwe-ókpoma pho bę ee-gude eri, e gude owu, du urwukpu-urwukpu swia; libechaa l'echi uwe-ukuvu ɔbu; k'ɔphu ɔo-nodu le mgboru wérere ekwa, atu-butu l'upfu pho; g'uwe-ókpoma pho ta nodu jeshi akı péepee l'eli uwe-ukuvu ono.

²⁹“Oo ya bu; g'o búru teke Erönü abahı l'eka-du-nso; epha unwu Izurelu anodu iya l'obu; mbu l'epha ono a-nodu l'uwe-ókpoma, eegudeje acho iphe, bu uche Chileke; shi nno mee ge Chipfu gudeje iya nyata phę tekenteke. ³⁰L'i yekobefukwapho ido, Urimu waa Tumimu l'uwe-ókpoma ɔbu; g'o tı-kojeru Erönü l'obu l'iphe, búkpo teke ɔbya l'atatiphu Chipfu. Noo ge Erönü e-gudeje paru iphe, eegudeje acho iphe, bu uche Chileke l'ehu ndu Izurelu bya l'atatiphu Chipfu tekenteke bu ono.”

Uwe ozo, ndu-uke e-yeje

³¹“Gude ekwa, du urwukpu-urwukpu kwee uwe mgbalanu, ee-yeje uwe-ukuvu ono l'eli iya. ³²Kwekwaa ya g'eka, eepyoje iya ishi nodu iya l'echilabö. L'i swia igburonu iya onu g'eessije olu uwe-a; g'o to lakahı. ³³Gude owu, du urwukpu-urwukpu; waa ɔphu eke mee-mee; yee ɔphu du uswe-uswe; kpachaaru akpuru itorokuma; dophee onu uwe ono mgburugburu. L'i gudekwaphe mkpola-ododo meshia ɔkunmengu dokahaję iya l'echilabö. ³⁴G'okunmengu mkpola-ododo ono; waa itorokuma ono; no-phekwaigburonu uwe ono mgburugburu. L'e dongakota phę edonga l'onu uwe ono. ³⁵Ge Erönü yeje iya m'o nodu eje ozi l'atatiphu Chipfu; g'o to nwıhu. Qda ɔkunmengu ono bę aa-noduje anu m'o nodu abahı l'eka-du-nso ono; waa m'o lufutashia.

³⁶“Gude okpobe mkpola-ododo meta iphe, du g'okwekpu; dee ya iphe g'eedeje gude mee iphe-ohubama-a. Iphe, ee-de iya bu: Onye-a duru Chipfu nsı. ³⁷L'i wota eri, e gude owu, du urwukpu-urwukpu swia; libe l'iphe ono, du g'okwekpu ono; woru iya lipyabę l'atatiphu okpu-ekwa pho. ³⁸Erönü -kpuru okpu-ekwa ono; g'o nodu iya l'egedegee onu-iphu; g'o búru yebedu bę ɔo-tı-koru l'ishi; mbu atırwuru, a atırwuru iphe, ndu Izurelu doberu Chipfu nsı; m'obeta ɔ búru iphe, du ıdu-agha bę ęphe doberu mu nsı ɔbu. Iphe ono, du g'okwekpu ono a-nodujeephı Erönü l'egedegee onu-iphu; g'iphe ono, e doberu nsı ono adıukwanu mube Chipfu ree k'anata.

³⁹“L'i gude owu ɔchaa kwee uwe ime-ehu pho; yee okpu-ekwa pho. G'o búkwaru onye maru egude ngga kwee ekwa bę e-me ekwa-atu-butu-l'upfu

pho. ⁴⁰A -bya l'ehu ụnwu Erону; kweeru phę uwe-ime-ehu; yęe ękwa-atu-butę-l'upfu; waa okpu ndu-uke; g'e shi nno mee phę g'ephe dę akpabiri l'enya; k'ophu aa-kwabeje phę übvù. ⁴¹I -yechaephо nwune ngu Erону; waa ụnwu iya uwe ono; l'i wua phę manu l'ishi; gude mee g'ephe bürü ndu-uke. L'i dobe phę iche g'ephe bürü ndu-uke; jejeru mu ozi.

⁴²"L'i gude ękwa očhaa metaru phę nwiba, ephe e-yeje. G'ephe yeje iya g'o gbę ęphe l'upfu rwua phę l'utapfu. ⁴³Gę Erону; yęe ụnwu iya yejekwa nwiba ono m'ephe nođu abahу l'ulo-ękwa-ndzuko ono; ozoo l'ephe eje eje-ru m'ube Chipfu ozi l'oru-ngweja, no l'eka-dü-nsö; k'ophu ęphe tee metadu iphe-uta kpua onwophę; shi nno nwušihiu.

"G'ekemu ono dükwaru Erону; yęe awa iya jasę le tuutuutuu le mijimiimii."

Edobe ndu-uke nsö

29 ¹"Waa iphe, ii-me gude dobe phę nsö; k'ophu ęphe a-bürü ndu-uke; jejeru mu ozi bu ọwa-a: Kputa nwa oke-eswi lanu; waa ebili labo, enwedu ęka ntucha dę iya l'ehu; ²l'i gude ukpokutu iphe, e yeduru iphe, ekoje buredi; gude ghee buredi. Hatakwa iya pho gwoo le manu; gude ghee akara. L'i gudekwa iya pho ghee ęcha-mbekee, a gashiru manu. ³L'i tuko iya gweru ye le nkata pataru mu; ephe l'oke-eswi pho; yęe ebili labo pho. ⁴E -mechaa nno; l'i duta Erону; yęe ụnwu iya bya l'önü-abata ulo-ękwa-ndzuko; gude mini wua phę ehu. ⁵L'i chita uwe ndu-uke pho yee Erону. Vuru uze yee ya uwe ime-ehu pho; tème l'i yee ya uwe mgbala-nu pho, ee-ye uwe-ukuvu l'eli iya pho. L'i gbę teke ono yee ya uwe-ukuvu ono l'onwiya; męfua uwe-okpoma pho. L'i gude werere ękwa pho, e kweru g'e gudeje tų-butę uwe-ukuvu ono; gude tų-butę iya. ⁶L'i wota okpulishi-ękwa pho kpube iya; wota iphe, dę g'okwekpu pho, e doberu nsö pho libe l'okpulishi ono. ⁷L'i wota manu, aawuje l'ishi wua ya l'ishi gude mee ya onye uke. ⁸L'i duta ụnwu iya yeshia phę uwe mgbalanu; ⁹bya ewochaaru okpu ndu-uke kpubebaa phę l'ishi. L'i wotakwapho ękwa-atu-butę-l'upfu pho; webegbaa Erону; yęe ụnwu iya l'upfu. Ekemu, m'ube Chipfu türü phę bükwa g'ephe bürü ndu-uke jasę le tuutuutuu le mijimiimii. Nokwa g'ii-gude mee Erону; yęe ụnwu iya g'ephe bürü ndu-uke bu ono.

¹⁰"E -męębechaa nno; l'i kputa oke-eswi pho gude bya l'önü-abata ulo-ękwa-ndzuko ono. Gę Erону; yęe ụnwu iya byabę iya ęka l'ishi; ¹¹l'i nođu l'iphu Chipfu gbua ya l'önü-abata ulo-ękwa-ndzuko ono. ¹²L'i meta mee oke-eswi ono gude mkpushi-ęka ngu tee ya le mpu, nogbaa l'örü-ngweja ono. L'i woru ophu ghuduru nu wušhia l'okpali oru-ngweja ono. ¹³Tuko ęba, nokota l'iphe-epho iya g'o ha heta. L'i botakwapho anya iya; waa àkpurù iya ęphenebo; yęe ęba, nokota iya nu; kpoo ǫku l'örü-ngweja ono. ¹⁴Anu oke-eswi ono; waa akpo iya; yęe nshı iya be ii-gude je akpoo ǫku lazę ęka ndu Izurelu kpoberu ulo-ękwa phę.

¹⁵“L'i kpüta ebili pho nanu gude bya gę Erönü yee ụnwu iya byabę iya ęka l'ishi; ¹⁶l'i gbua ya; naköbe mee ya; pata mee ya ono phedzuru le mgburęku örü-ngweja ono mgburugburu. ¹⁷L'i bushia anu ebili ono iphiriba iphiriba; chiṭa iphe-ephō iya; yee ɔkpa iya; saa asasa. L'i woru iphe-ephō iya ono; yee ɔkpa iya ono; chikobe l'ishi iya; yee iphiriba iphi-ribा iya pho. ¹⁸L'i tuko anu ebili ono g'o ha kpoo oku l'örü-ngweja ono. G'o bụru ngweja, a kporu oku nü Chipfu; mkpō iya dū iya ree.

¹⁹“L'i kpüta ebili ophuu gude bya gę Erönü yee ụnwu iya byabékwa iya pho eka l'ishi; ²⁰l'i gbua ya; haru mee ya meta; tee Eronu; yee ụnwu iya l'atakpa-nchị ękutara; waa le mkpushi-eka ezeke-eka ękutara; waa le mkpushi-ɔkpa ezeke-ɔkpa ękutara. L'i woru mee ono phedzuru le mgburęku örü-ngweja ono mgburugburu. ²¹L'i meta mee ono, sru l'örü-ngweja ono; metakwapho manu awu l'ishi pho phedzuru Eronu l'ehu; phekota iya l'uwe iya; phedzukwaru iya pho ụnwu Eronu; me l'uwe phę. Noo g'ee-shi mee ge Eronu; yee ụnwu iya; waa uwe phę; dū nsø bụ ono.

²²“Ebili ono bę ii-heshikota ęba; hetachaa ęba, dū l'upfumodzu iya; waa ęba, nökota l'iphe-ephō iya g'o ha; botakwapho anya iya; waa àkpùrù iya ęphenebo; yee ęba, nökota iya nü. L'i wota ụtapfu ɔkpa ękutara iya tükwase iya. Ebili ono bükwa ophu e gude eme Eronu yee ụnwu iya g'ephe bụru ndu-uke. ²³L'i je le nkata ono, e yeru buredi, e gudedu iphe, ekoje buredi ghee ono, nowaa l'iphu Chipfu ono; hata iya ishi buredi lanu; hatakwapho ishi akara lanu l'akara ono, a gwɔru le manu ghee ono; waa ęcha-mbekkee lanu. ²⁴L'i tuko iphemiphe ono g'o ha dęe Eronu; yee ụnwu iya l'ęka g'ephe woru iya maa l'atativhu Chipfu g'o bụru ngweja-amama. ²⁵E -mechaa nno; l'i nata phę iphemiphe ono; l'i tuko yele ngweja-akpo-oku pho kpoo oku l'örü-ngweja ono; g'o bụru ngweja, a kporu oku; nü Chipfu; mkpō iya dū iya ree. ²⁶E -mechaa; l'i wota ńdú ebili ono, e gude mee Eronu g'o bụru onye uke ono; woru maa l'iphu Chipfu g'o bụru ngweja-amama. Ono a-bürü oke iya nkengu.

²⁷“Anu ebili ono, e gude mee Eronu g'o bụru onye uke ono bę ii-do nsø; mbu ęka ono, rwuberu Eronu; yee ụnwu iya ono, bụ iya bụ ńdú iya pho, a māru amàmà pho; waa ụtapfu iya pho, e doberu mube Chipfu pho. ²⁸Ndu Ízuręlu -gude iphe ngweja bya; gę ńdú iya; waa ụtapfu iya bujękwaru oke, aa-heje Eronu yee ụnwu iya. Ono bụ okiphe ophu ndu Ízuręlu e-do-bejeru mube Chipfu iche m'ephe bya egwe ngweja-ehu-guu.

²⁹“Uwe, dū nsø kę Eronu ono bę a-bükwarupho k'awa iya. O bụru uwe ono bę ephe e-yeje teke aawu phę manu gude eme phę g'ephe bụru ndu-uke. ³⁰Gę nwa Eronu onye ophu eeme g'o nochia enya iya l'okwa uke; jeje l'ulo-ekwa-ndzuko; je ejee ozi l'ęka-dü-nsø; yejekwa uwe ono ujiku esaa.

³¹“Wota anu ebili ono, e gude mee Eronu; o bụru onye uke ono; je eshia l'ęka dū nsø. ³²Gę Eronu yee ụnwu iya nođu l'önü-abata ulo-ekwa-ndzuko taa anu ebili ono; waa buredi pho, e yeru le nkata pho. ³³O kwa

ephebedua a-ta anụ ngweja ono, e gude pfua ugwo iphe-eji phę; teke aawu phę manu l'ishi; e shi nno dobe phę nso g'ephe bürü ndu-uke. G'o tọ dükwa onye ozo, a-ta iya nü; noo kele o dū nso. ³⁴O -büru l'o dürü anụ ebili ono, e gude mee Erönü; o bürü onye uke ono; ozoo buredi pho; ophu a taphodoru; o kwaa akwakwa füta l'ütsu; g'e jekwa akpoo ya ọku. G'o tọ dükwa onye a-ta iya nü; kele o dū nso.

³⁵"Su-a; mekwaaru Erönü yee ụnwu iya iphe, mu türü ngu ekemu su g'i meeru phę-a. Gude ujiku esaa mee phę g'ephe bürü ndu-uke. ³⁶Gbuje-kwa oke-eswi mbökumboku l'ime ujiku esaa ono g'o bürü ngweja-iphe-eji, e gude apfụ ugwo iphe-eji. Nokwapho g'ii-gwe ngweja-iphe-eji gude pfua ugwo iphe-eji; shi nno safu emeswe, dū l'oru-ngweja ono. Teme l'i wükwaa ya pho manu gude mee ya g'o dū nso. ³⁷Gude ujiku esaa gwee ngweja, e gude apfụ ugwo iphe-eji; shi nno safu ntürwu, dū l'oru-ngweja ono; k'ophu oo-dū nso. Oo ya bu g'o dū nso shii; k'ophu iphemiphe, rwuru iya nü a-dū nso.

³⁸"Mbökumboku bu iphe, ii-gudeje gwee ngweja ono l'oru-ngweja ono bu nwatürü labo, nogbaaru mgbarapha. ³⁹Gbua nanu l'ütsu; l'i gbua na-nu ophuu l'uzenyashi. ⁴⁰Atürü kẹ mbu pho bę ii-yekobeye ukpokutu iphe je egwee; mbu ụzo lanu l'ime nkweka ukpokutu iphe, e keru ụzo iri; gwọọ lę manu, a tsuru l'ikwe; manu, e-ji eze ekpemu eno. L'i wotakwa-pho nkeru-eno otu-lupfu otumu mée; ye iya g'o bürü ngweja-mée. ⁴¹O -be l'uzenyashi; l'i kputa atürü ophuu gbua. L'i yekobekwa iya pho ngweja-nri; waa ngweja-mée g'e yeru lę k'ütsu pho; g'o bürü ngweja, a kpotor ọku nü Chipfu; mkpoo iya dū iya ree.

⁴²"G'e gwejekwa ngweja-akpo-ọku-a tekenteke l'ọn-abata ụlo-ekwa-ndzukọ, bu iya bu l'atatiphu mube Chipfu; e -shi l'ogbo sweru ogbo. Oo l'eka ono bę mu a-byapfuta ngu bya epfuruyeru ngu. ⁴³O bükwarupho eka ono bę mu a-byapfuta ndu Izurelu; ogbunwịinwii mu emee eka ono l'o dū nso.

⁴⁴"Noo gę mu e-shi mee g'ulo-ekwa-ndzukọ ono; yee ɔru-ngweja ono; dū nso; mekwapho gę Erönü; yee ụnwu iya; dū nso; bürü ndu-uke; jejeru mu ozi. ⁴⁵Teke ono; mu eburu l'echilabo ndu Izurelu bürü Chileke phę. ⁴⁶Oo ya bu g'ephe amaru l'oo mbędua bu Chipfu, bu Chileke phę; onye dufutaru phę l'alị Ijipitu gę mu eburu l'echilabo phę. Oo mbędua bu Chipfu, bu Chileke phę."

Oru-ngweja ụnwù-isensu (Awụ 37:25-28)

30 ¹"Gude oshi akesha kụa ɔru-ngweja, bu eka aa-kpoje ụnwù-isensu ọku. ²G'ogologo iya waa ọsa iya tükokwa haru enya nhamụnha. Iphe, oo-düchaa bu nkwo-eka lanu. Eli iya adu nkwo-eka labo. Gę mpu iya; yee ɔru-ngweja ono rwagbakwaa bürü nanu.

³ Wükotakwa eli iya; yee mgburekpu iya; waa mpu iya okpobe mkpo-la-ododo. L'i gudekwapho mkpolo-ododo kpü-phee mgburekpu iya mgburugburu. ⁴ L'i meta echi mkpolo-ododo ebo ebo yegbaa le mgburekpu iya ibekëboebo. Yekwa iya g'o noducthaa le mkpula iphe ono, a kpü-phe-ru iya mgburugburu ono. O bürü l'echi ono be ee-yeje mgborø, ee-gudeje apa iya. ⁵ Gude oshi akesha pyita mgborø ono; wua ya mkpolo-ododo. ⁶ L'i dobe oru-ngweja ono l'iphu ekwa pho, e gude kochite okpoko-ekemu; mbu opfu okpoko pho, aa-noðuje apfu ugwo iphe-eji pho, e gude kpuchia okpoko-ekemu. Qo eka ono bu eka mu a-byapfutaje ngu.

⁷ "Ge Eronu kprojekwa ụnwù-isensu, eshi mkpo ọku l'oru-ngweja ono l'utsu me o -jeshia emezi oroku pho. ⁸ G'o kprojekwapho ụnwù-isensu ọku l'oru-ngweja ono l'uzenyashi me o -jeshia eye ọku l'oroku ono; k'ophu ọku ụnwù-isensu a-noðuje enwu l'atativu Chipfu; e -shi l'ogbo sweru ogbo. ⁹ G'o to dükwa ụnwù-isensu ozo, gbaru iche, ee-gudeje bya akpoo ọku l'oru-ngweja ono. Ophu e gudejekwa ngweja-akpo-ọku; ozoo ngweja-nri; ozoo ngweja-mee bya l'oru-ngweja ono. ¹⁰ Ugbo lanu l'apha be Eronu e-teje mee le mpu oru-ngweja ono gude pfua ugwo iphe-eji. O bürü mee anu ngweja-iphe-eji, e gude apfu ugwo iphe-eji; be ee-teje le mpu ono aphagapha. G'e mejekwa iya nno; e -shi l'ogbo sweru ogbo. Eka ono bu-kwa eka kachaa aduru mube Chipfu nsø."

Utu ulo-ekwa-ndzuko

¹¹ Noo ya; Chipfu su Mósisu: ¹² "Teke ji-gu ndu Izurelu ogu g'i maru g'ephe ha; g'onyenonu pfujekwa mube Chipfu aswa ishi onwiya gude gbata onwiya; me a gue ya pho. Qo ya bu g'o to du ejo iphe-ehuka, a-byapfuta phé nü teke aa-gu phé ogu obu. ¹³ G'onye a guru pfujekwa okpoga mkpolo-ochaa, erwa iya rwuru nkeru-ebu shkelu; teme l'o jepfu ndu ophu a gvwari. G'erwa shkelu ono, onye ono a-nu ono bukwaru iphe, eegudeje atu erwa iphe l'ez-eulo mube Chileke be ee-gude tia ya. Erwa shkelu lanu bu ukporo gera. O bürü nkeru-ebu erwa shkelu ono be a-bürü iphe, ee-doberu mube Chipfu iche. ¹⁴ Iphe, bu onye a guru ogu; a -gbé lonye noru ukporo apha kwaselu be a-nu mube Chipfu iphe. ¹⁵ Ge ndu nweru iphe ta nughatakwa nkeru-ebu erwa shkelu ono; ophu ndu ukpa anu-petekwanu iya; me unu -nodu anu mube Chipfu iphe unu gude pfua ugwo iphe-eji, unu meru. ¹⁶ Nata okpoga ndu Izurelu ono, e gude apfu ugwo iphe-eji phé ono; gude jee ozi l'ulo-ekwa-ndzuko ono. Ono bu iphe, mube Chipfu e-gude anyata ndu Izurelu; bya aburu iphe, ee-gude pfua ugwo iphe-eji, ephe meru."

Eze gbamugbamu ono (Awü 38:8)

¹⁷ Noo ya; Chipfu su Mósisu: ¹⁸ "Gude onyirubvu mee eze gbamugbamu, ee-gudeje wua ehu. Gudekwa iya pho mee ọkpaa iya. L'i sibe iya le

mgbaka ulo-ekwa-ndzukọ ono; yee ɔru-ngweja ono; kuru mini ye iya.
 19 Gẹ Eronu; yee ụnwụ iya kwoje eka yee ɔkpa lẹ mini ono. 20 Ephe -nodu abahụ l'ulo-ekwa-ndzukọ ono; ọzoo l'ephe ejekube ɔru-ngweja ono eje anụ mube Chipfu ngweja, aakpọ ɔku; g'ephe kwoshijekwa onwophe mini; k'ophu ephe ta anwụshihudu. 21 Mbụ-a; g'ephe kwojekwaa eka yee ɔkpa; k'ophu ephe ta anwụshihudu. Ono bụ ekemu, a-dịru Eronu; yee awa iya; e -shi l'ogbo sweru ogbo."

Manụ awụ l'ishi

(Awụ 37:29)

22 Noo ya; Chipfu sụ Mósisu: 23 "Wota ɔkpobe iphe, eshi mkpọ gude bya. Iphe, ii-wota bụ: Meru mini ɔphu ेrwa iya dụ ụnu shékelu l'ükporo shékelu ise; waa sínamonu, eshi mkpọ ɔphu ेrwa iya dụ ükporo shékelu iri l'ebó lẹ shékelu iri, bụ iya bụ nkeru-ébo mérú pho; waa oshi ṽmanko, eshi mkpọ ɔphu ेrwa iya dụ ükporo shékelu iri l'ebó lẹ shékelu iri; 24 waa kashiya ɔphu ेrwa iya dụ ụnu shékelu l'ükporo shékelu iri. G'o ha bùkwáru iphe, eegudeje atụ ेrwa iphe l'eze-ulo mube Chileke bẹ ee-gude tua ya. Li wotakwapho manụ olivu, jiru eze ekpemu ẹno. 25 G'onye maru eme manụ-mbeleke tuko iphemiphe ono gwakobé g'o bùru manụ, du nso bya eshi mkpo, aawuje l'ishi. Qo-bùru manụ, du nso, aa-wuje l'ishi. 26 L'i gude manụ ono wu-dzuru ulo-ekwa-ndzuko; waa okpoko-ekemu; 27 waa tebu-ru; yee iphemiphe, nökota iya nu; waa iphe, aapfubéje oróku; yee ngwa iya g'o ha; waa ɔru-ngweja ụnwu-isensu; 28 waa ɔru-ngweja, bụ eka ee-gweje ngweja-akpo-oku; yee ngwa iya g'o ha; waa eze gbamugbamu; yee ɔkpa iya. 29 Tuko iphemiphe ono doo nso; g'o bùru iphe, kakota nso; g'o bùru iphe, rwutakporu iya nu; l'o dukwapho nso.

30 "Wua Eronu; yee ụnwu iya manụ l'ishi; doo phe nso; k'ophu ephe a-abùru ndu-uke jeahaaru mube Chipfu ozi. 31 Pfuaru ndu Ízurélu l'òwa-a bụ manụ mu, du nso, aa-wuje l'ishi; e -shi l'ogbo sweru ogbo. 32 G'a ta wujekwa iya nemadzu mmanu; teme ɔphu agwajékwa manụ ɔzo g'o du g'owa-a. Q kwa manụ, du nso. Qo ya bụ g'e dobeje iya nso. 33 Q -dịru onye gwaru manụ ɔzo; ọ du g'e manụ ɔwa-a; ọzoo l'o wuru iya nemadzu mmanu l'ishi, abudu onye uke; g'e bufukwa iya lẹ ndu nkiya."

Ùnwu-isensu

34 Noo ya; Chipfu sụ Mósisu: "Wota iphe, eshi mkpo gude bya. Iphe ii-wota bụ: etse; yee onika; waa galubanumu; yee ɔkpobe furankisensu. Tua ya l'iphe, eegudeje atụ ेrwa iphe g'o tuko haru enya nhamunha. 35 G'onye maru eme manụ-mbeleke tuko iphemiphe ono gwakobé g'o bùru ụnwu-isensu, eshi mkpo. G'a pyashu iya únú. G'o bùkwáru iphe ono, a gushiru ono kpoloko bẹ ee-gude mee ụnwu-isensu ɔbu. Qo-bùru ụnwu-isensu, du nso. 36 Haru iya gwee egwegwe dobe l'atativhu okpoko-ekemu, no

l'ulo-ekwa-ndzukò, bụ iya bụ ẹka ono, mu a-byapfuta unu ono. G'o bụ-kwaru unu ụnwù-isensu, kakota adụ nsø. ³⁷Unu te emekwa ụnwù-isensu k'unu g'o dụ g'owa-a. Unu doberu iya mube Chipfu nsø. ³⁸O -dürü onye meru ụnwù-isensu ozo, dụ g'owa-a; doberu onwiya gẹ manu-mbeleke; g'e bufukwa iya lẹ ndu nkiya.”

Bezalèlu; waa Oholiyabu

31 ¹Noo ya; Chipfu su Mósisu: ²“Lenu; mu hotawaru Bezalèlu nwa Uri, bụ nwanwa Huru; onye ọkpa-ipfu Jiuda; ³bya emewaa; unme mube Chileke ji iya ẹhu; g'o nweru mmamiphe; yee nkwanmenya; g'iphe edoje iya ẹnya ree; k'ophu oo-makotaru g'eeemema iphemiphe emema; ⁴g'o maru g'eeemeje iphe-erengete lẹ mkpolà-ododo; yee mkpolà-ochaa; waa onyirubvu; ⁵makwarupho g'aawa mkpuma, aswa dụ; waa g'aawuje mkpolà-ododo l'igburonu iya; bya amakwarupho g'aapyije iphe apyipyi; mewaro g'eeshije eme ona ozo, dugbaa iche iche. ⁶Teme mu hotafuakwaru Oholiyabu nwa Ahisamaku; onye ọkpa-ipfu Danu; g'o ye-ru iya ẹka; bya anukotakwapho ndu maru eme ona g'ephe ha ike g'ephe mekota iphemiphe, mu sru g'unu mee. ⁷Iphe, ephe e-me bụ: ulo-ekwa-ndzukò; waa okpoko-ekemu; yee opfu okpoko ono, aanoduje apfụ ugwo iphe-iji ono; mewaro iphemiphe ozo, eegudeje eje ozi l'ime ulo-ekwa ono; ⁸dunaa gẹ teburu; yee iphemiphe, nokota iya nụ; waa iphe, aapfụ-beje oroku, e meru l'okpobe mkpolà-ododo; yee ngwa iya g'o ha; waa ọru-ngweja ụnwù-isensu; ⁹waa ọru-ngweja-akpọ-oku; yee ngwa iya g'o ha; waa eze gbamugbamụ; yee ọkpa iya; ¹⁰wafua uwe, e kweru ekwekwé; mbụ uwe, dụ nsø, Eronu, bụ onye uke e-yeje; waa uwe, ụnwu iya e-ye-je gude eje ozi ndu-uke; ¹¹waa manu awụ l'ishi; waa ụnwù-isensu, eshi mkpolà-ekwa-ndzukò. O buepho g'ephe mee ya g'o dụ gẹ mu sru ngu g'e mee ya.”

Eswe-atüta-unme

¹²Noo ya; Chipfu su Mósisu: ¹³“Waa iphe ii-pfurudu Izurèlu baa: Unu ba adukwa iphe unu e-jeje l'eswe-atüta-unme kẹ mube Chipfu. Qwaa aburu iphe-ohubama, a-nodu l'echilabò mu l'unu; e -shi l'ogbo sweru ogbo. Oo ya bụ g'unu amaru l'oo mbędua bụ Chipfu, bụ onye eme unu g'unu dụ nsø.

¹⁴“Unu nyatajẹ eswe-atüta-unme; noo kele mboku ono dürü unu nsø. O -dürü onye dakaru iya nụ; g'e gbukwaa onye ọbu egbugbu. Iphe, bụ onye jeru ozi mboku ono bẹ ee-bufu ebufu lẹ ndu nkiya. ¹⁵Oo ujiku ishii bẹ unu e-gudeje jee ozi unu. Mboku k'esaa bụ eswe Sabatụ, bụ iya bụ eswe-atüta-unme; bya aburu mboku, dürü mube Chipfu nsø. O -dürü onye jeru ozi l'eswe-atüta-unme; g'e gbukwaa onye ọbu egbugbu. ¹⁶Gẹ ndu Izurèlu dobeje eswe-atüta-unme; mee ekemu iya; e -shi l'ogbo sweru ogbo; g'o

buru iphe, a-nodu egoshi ogbandzu mu l'unu jasú l'ojejoje. ¹⁷Oo-buru iphe-ohubama, a-nodu lę mgbaka mu lę ndu Ízurélü jasú lę tuutuutuu lę mímíimii; noo kèle oo ujiku ishi bę m bübe Chipfu gude mee igwe; yee ali. O -rwua lę mbóku kësaa; mu haa ozi; tutá unme.”

¹⁸Noo ya; Chipfu pfughechaephó opfu nü Mósisu l'eli úbvú Sayınayi; bya anu iya bachibachi mkpuma labo, e deru Ekemu. Mkpuma ono bu Chileke gude mkpüshi-eka iya dee ya iphe nwékiya.

Nweswi, a kpuru lę mkpola-ododo

32 ¹Ndu Ízurélü nonyaa bya asú lę Mósisu anónukawa odu l'eli úbvú ono; ephe bya edzuköbe gbaphee Erönü mgburugburu bya asú iya: “Ngwa; metaru anyi Chileke, a-nodu edu anyi! O -buru Mósisu-a, du-futaru anyi l'alí ndu Ijiputu-a bę anyi ta amakwa iphe, meru iya nü.”

²Erönü sụ phę: “Unu yeshia iphe-nchi mkpola-ododo, unyomu unu; waa ụnwu unu unwoke; me k'ùnwanyi unu yeru lę nchi; chıtaru mu!”
³Noo ya; ndu ono g'ephe ha bya eyeshia iphe-nchi phę bya achijeru Erönü. ⁴O bya achıta iphe ono, ephe nüru iya ono gude meta agwa; bya akpúa ya; o dù gę nweswi; bya egude ngwa oru mee ya ona. Noo ya; ephe sụ: “Unubę ndu Ízurélü; waa Chileke unu baa; mbü onye dufutaru unu l'alí Ijiputu!”

⁵Noo ya; Erönü hümäephó iphe ono bya akpúa oru-ngweja l'atati-phu nweswi ono bya araa sụ: “Echele bę a-bo Chipfu!” ⁶Oo ya bu; o rwua nchitabohu iya; ndu Ízurélü tehu l'önma-ewa-ütsu; bya egwee ngweja-akpo-óku; bya egweeru iya ngweja-ehu-guu. E -mechaa; ephe bya anoshia ria nri; bya angua mée; bya awü-lihu meahaa emereme.

⁷Noo ya; Chipfu sụ Mósisu: “Nyize l'alí; noo kèle ndu nkengu ono; mbü ndu i dufutaru l'alí ndu Ijiputu ono bę merwushiwaru onwophe. ⁸Ephe meru egwegwa gbado ekemu ono, mu türü phę ono; bya emetawaru onwophe agwa, ephe kpuru; o dù gę nweswi. Ephe phozewaru ishi baarü iya ejá; bya agwawaa ya agwagwa sụ: ‘Unubę ndu Ízurélü; waa Chileke unu, bu onye dufutaru unu l'alí Ijiputu baa!’”

⁹Chipfu sụ Mósisu: “Mu hümawaru lę ndu-a bụnukaru ndu ejo-okpo-ma. ¹⁰Nta-a bükwa g'i haa mu gę mu gude oke ehu-eghu mu dapfu phę bya emebyishia phę. Mu eworu gube Mósisu mee oha, parü eka.”

¹¹Mósisu rwóahaa Chipfu, bu Chileke iya sụ: “Jiko Chipfu; g'ehu te eghunükashi nü ngu eghu nno l'opfu ehu ndu nkengu ono, i gude okpehu ngu dufuta l'alí Ijiputu ono no! ¹²Gę ndu Ijiputu ta asú l'iphe, kparü iphe, i gude dufuta ndu nkengu bu g'i bya egbushia phę l'úbvú úbvú-a g'ephe chıhu lę mgboko. Jiko gbanaa mini l'obu; parü haa; te emebyishishi nü ndu nkengu. ¹³Nyatanu ndu-ozi ngu, bu Ébirihamu; waa Áyizaku; waa Ízurélü, bu ndu i gude epha ngu riariu nte sụ l'ii-me awa phę g'ephe ha gę kpokpode, no l'igwe; tème l'i nü awa phę alí-a, i kwekötaru phę ukwe

iya-a; l'ọ bụwa okiphe phẹ jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.”¹⁴ Noo ya; egomunggo lwa Chipfu azụ; o woru ejo iphe-ehuka ono, o shi epfu l'oo-gude byapfuta phẹ ono parụ haa.

¹⁵ Mósisu bya aghachi nyizetashịa l'eli úbvú ono; yee mkpuma labo ono, dụ bachiabachi, e deru ekemu ono, o gude l'eka ono. Mkpuma ono bẹ e deru iphe l'iphu; dee ya l'azụ. ¹⁶ Mkpuma ono bụ Chileke gude eka iya mee ya. Iphe ono, e deru iya ono, bürü Chileke gude eka iya dee ya l'eli mkpuma ono.

¹⁷ Noo ya; Jioshuwa nümaephō ụzu, ndu Ízurelu atụ; o sụ Mósisu: “Aatükwa ụzu ọgu l'eka anyi kpóberu ulo-ekwa anyi.”

¹⁸ Mósisu sụ iya:

“O tọo dakwa g'uzu ndu lwụ-kperu l'ogu;
ophu ọ tọo dakwanụ g'uzu ndu a lwụ-kperu.

Iphe, mu anụ bükwa ụzu ebvu.”

¹⁹ Mósisu bya erwua lẹ mgboru eka a kpóberu ulo-ekwa ono; bya ahụma nweswi ono; waa ndu ete ebvụ ono. Ehu kwatakpoo ghushia ya eghu ike; o woru mkpuma ono, ọ gude l'eka ono tükposhia l'okpa úbvú ono.

²⁰ O bya ewota nweswi ono, ẹphe kpuru ono tsua ọku bya egwée ya; ọ dụ gę ntụ; bya awuru iya ye lẹ mini; mee ndu Ízurelu; ẹphe ngua ya.

²¹ O sụ Erönü: “?Bụ gunu bẹ ndu-a kabækpo mee ngu; meru g'o gude i duru phẹ ye l'eme iphe-eji, habe egube-a?”

²² Erönü sụ iya: “Jiko g'ehu te eghukwa ngu eghu; nnajjuphu mu. I mahawarụ gę ndu-a bụ-be ndu gharu iphu l'eme ejo-iphe. ²³ Ẹphe sụru gę mu metaru phẹ Chileke, a-nodu edu phẹ nụ! Kéle Mósisu, bụ onye dufutaru phẹ l'alị Ijiputu bẹ ẹphe ta amakwa iphe, meru iya nụ. ²⁴ O ya bụ; mu sụ phẹ: ‘G'onye nwekpotoru iphe, e meru lẹ mkpola-ododo; yefuta iya.’ Noo ya; ẹphe chitaru mu mkpola-ododo ono; mu chiru iya ye l'okpu; iphe, shi iya nụ futa bürü nweswi-a.”

²⁵ Mósisu bya ahụma lẹ ndu Ízurelu zuwaru onwophe l'eka nafụ; lẹ Erönü me-waru phẹ; ọphu ẹphe ekweedu g'a chikobe phẹ; ẹphe nodu emewaa phukuphuku l'iphu ndu ọhogu phẹ; ²⁶ ọ bya apfurụ l'ọnụ-abata eka a kpóberu ulo-ekwa ono bya asụ: “Onye bụ kẹ Chipfu byapfuta mu!” Ndu Lívayi g'ephe ha wu-pfuta iya.

²⁷ Noo ya; o sụ phẹ: “Waa iphe, Chipfu, bụ Chileke kẹ ndu Ízurelu pfuru baa: ‘Gonyenonu kebe onwiya ogu-echi iya l'upfu; jee l'okotazụ; waa l'atatiphu; mèkpo l'ekameka l'eka a kpóberu ulo-ekwa ono. Gonyenonu gbushia nwanna iya; waa ọnnyà iya; mè obutobu iya.’” ²⁸ Oshilökpa Lívayi bya emee gę Mósisu ziru phẹ. Ndu nwụshihuru nụ mboku ono bẹ rwuru iphe, dụ g'unu ụmadzu esaa l'ulkporo iri.

²⁹ Noo ya; Mósisu sụ: “A hotawaru unu doberu Chipfu iche ntanụ-a; noo kẹle unu tsoru ụnwu unu; mè unwune unu ọgu. Teme o gowaru ọnụ-oma nụ unu ntanụ-a.”

³⁰ O -rwua nchitabohu iya; Mósisu sụ ndu Ízurelu: “Unu mekwari eze iphe-eji, parụ eka. Nta-a bẹ mu ejepfuwa Chipfu. ?A maru; mu a-dụ ike rwọ-butu iya g'ọ gwaru unu nvụ l'iphe-eji ono, unu meru ono?”

³¹Oo ya bụ; Mósisu bya ejepfu Chipfu bya asụ: “Oowaa! Iphe-eji, ndu-a meru kwatakwaa paa eka! Əphe gudewaa mkpolaa-ododo metaru onwophe agwa. ³²Ole jiko gwaru phē rō nvụ l'iphe-eji ono; teke o dudu hufukwa epha mu l'ekwo, i deru epha ndu nkengu.”

³³Chipfu sụ Mósisu: “Oo onye mesweru mu nụ bę mu e-hufu epha iya l'ekwo mu. ³⁴Ngwa; tıgbua nta-a je edurwua ndu Ízurelu eka mu pfuru opfu iya ono; le Ojozi mu a-nodu edu unu. Ole o -rwuepho teke mu a-nụ phē aphụ; mu anụa phē iya k'iphe-eji phē.”

³⁵Chipfu bya egude ejo iphe-ememe byapfuta ndu Ízurelu; k'iphe ono, əphe gude nweswi ono, Erónu kpuru ono mee.

33 ¹Oo ya bụ; Chipfu sụ Mósisu: “Unu tıgbua l'eka-a; unu lę ndu ono, i du-futaru l'alị ndu Ijiputu ono! Tıgbua jeshia l'alị ono, mu kweru ukwe bya eriru nte yeru Ébirihamu; waa Áyizaku; waa Jiékopu sụ: ‘Mu a-nụ iya awa unu.’ ²Mu e-zì ojozi g'o duru unu je; je achishiaru unu ndu Kénanu; waa ndu Amoru; waa ndu Hetu; waa ndu Pérezu; waa ndu Hevu; waa ndu Jiebusu. ³Unu tıgbua jeshia l'alị ono, bụ alị, mini era-eswi; waa manu-ènwu aso gborogboro. Ole mu te etsoduru unu; noo kele unu bụnukaru ndu ejo-òkpoma; kele o -buru gę mu tsoru unu bę o nwekwaru g'oo-dụ; mu emebyishia unu l'uzo.”

⁴Ndu Ízurelu nümaephō njo-nzi ono; əphe waa ękwa; ophu o dudu onye kwaru onwiya akwa. ⁵Noo kele Chipfu şuru Mósisu: “Pfuaru ndu Ízurelu l'ephe bụnukaru ndu ejo-òkpoma. Mbụ l'o -buru gę mu tsoru unu hata mę ntụ-òkpa lanu bę o nwekwaru g'oo-dụ; mu emebyishia unu. Ngwa; unu kwashia onwunu akwa, unu kwaru gę mu chia ıdzù iphe, mu e-me unu.” ⁶Noo ya; ndu Ízurelu woru akwa phē kwashia l'úbvú Horębu.

Ḿkpù-ékwa Ndrukọ

⁷Mósisu shi aphutaje ulo-ékwa je akpobe uezanya l'azụ eka ndu Ízurelu kpō-bechaaru ulo-ékwa nkephē; kua ya “ulo-ékwa-ndzukọ.” Iphe, bụ onye eje akpata ishi l'iphu Chipfu nodu ejeje l'ulo-ékwa-ndzukọ ono, nō l'azụ eka ndu Ízurelu nō ono. ⁸O nodu abujeru; Mósisu -gbalihu jeshia l'ulo-ékwa-ndzukọ ono; ndu Ízurelu g'ephe ha awulihu je apfugbaaru l'önü-abata ulo-ékwa nke-phē elekpoeopho Mósisu enya; gbiriri jasụ l'qobahu l'ulo-ékwa-ndzukọ ono. ⁹O nodu abujeru; Mósisu -bahuchaeopho l'ulo-ékwa ono; urwukpu ono, kpuru oronmono ono alwazeta bya ano-chia önü-abata teke Chipfu epfu anụ Mósisu. ¹⁰Ndu Ízurelu hümäephō urwukpu ono, kpuru oronmono ono g'o nō l'önü-abata ulo-ékwa ono; əphe atükö gbeşhi baarụ Chipfu eja. Onyenonu nodu anoduje l'önü-abata ulo-ékwa nkiya baarụ Chipfu eja ono. ¹¹Chipfu nodu epfuye eyeru Mósisu l'iphu l'iphu gę nemadzụ yee önyà iya anoduje abo uja-a. Teke e mechaaru; Mósisu alwaphuta azụ l'eka ndu Ízurelu nō; ophu nwokoro-bya ono, bụ onye n-yemeka iya ono, bụ Jioshuwa nwa Nunu alufujedu alufu l'ulo-ékwa ono.

Mósisu yęe ogbunwịinwii Chipfu

¹² Mósisu sụ Chipfu: “I shiępho teke-a pfutaru mu gę mu dua ndu-a; ole i tiki mekpodaa gę mu maru onye ii-yeru mu gę mu l'iya swiru. I şuru l'i maru ępha mu; tème mu dę ngu l'obu. ¹³ O -bürü pho lę mu dę ngu l'obu k'eviya; goshinu mu ụzo ngu; k'ophu mu a-maru ngu; tème mu adę ngu l'obu kwaseru. Nyatakwa l'oha-a bụ ndu nkengu.”

¹⁴ Chipfu sụ iya: “Mu e-tsoru-a unu l'onwomu; tème mu emee gę meji nmapfuru ngu.”

¹⁵ No iya; Mósisu sụ iya: “O -bürü l'i tii tsoduru anyi l'onwongu; te emekwa g'anyi hata ọkpa ahata tüğbua l'eka-a! ¹⁶?Denu g'ee-shi maru lę mbędua; waa ndu nkengu dę ngu l'obu; abụdu l'i tso anyi? ?Bụ gunu ozo e-goshi lę mbędua waa ndu nkengu dę iche l'eka ndu mgboko l'ophu no?”

¹⁷O ya bụ; Chipfu sụ Mósisu: “Mu e-meępho iphe ono, i şuru gę mu meeru ngu ono. Noo kèle i dę mu l'obu; tème mu maru ępha ngu.”

¹⁸ Mósisu sụ iya: “Jiko goshinu mu ogbunwịinwii ngu.”

¹⁹Tobudu iya bụ; Chipfu sụ iya: “Mu e-me g'i hümä gę mu dę-be ree; tème mu anodu l'atatiphu ngu kua onwomu iphe, mu aza. Onye o dę mu gę mu meeru eze-iphe-oma; mu emeeri iya ya; onye o dę mu gę mu phuaru obu-imemini; mu aphuaru iya ya. ²⁰Ole i tii hümadu iphu mu; noo kèle o to nwedu onye gude ẹnya iya hümä mu, a-nodu ndzü.”

²¹ Chipfu sụ: “O nweru ęka no-kube mu nụ, ji-pfuru lę mkpuma. ²²Teke ogbunwịinwii mu ghatajerupho; mu eworu ngu dobe lę mgbaka agbara-mkpuma; bya egude ęka mu gbobuta ngu; gbiriri jasụ mu aghata-gbua.

²³Mu agbe teke ono wofu ęka; l'i hümä mu okpurukpu. O -bürü iphu mu bę a taa humajekwa ahümä.”

Bachibachi mkpuma k'ębo

34 ¹Chipfu sụ Mósisu: “Je awata bachibachi mkpuma labo ozo, a-dę gę kę mbụ pho. Gę mu dekwaa ya iphe, shi nodu lę kę mbụ pho, i tükporu pho. ²Kwakobe l'utsu echelle; nyikota úbvú Sayınayi; bya ego-shi mu onwongu l'eli úbvú ono. ³G'o to nwekwa onye e-tsoru ngu nụ; ozo onye aa-hümä l'úbvú ono l'ophu l'ophu; g'o to nwekwa atürü; ozoo eswi, a-nodu ata nri l'atatiphu úbvú ono.”

⁴Noo ya; Mósisu mee gę Chipfu ziru iya; bya awata bachibachi mkpuma labo ozo, dükwa pho gę kę mbụ pho; bya egude nyihu úbvú Sayınayi l'önmeawa utesu. O parụ bachibachi mkpuma labo ono l'eka. ⁵Noo ya; Chipfu bya anodu l'urwukpu nyizeta; bya araa ya arara l'ephä iya bụ Chipfu. ⁶O bya aghata l'atatiphu Mósisu etushi onwiya ępha sụ: “Oo mu bụ Chipfu; oo mu bụ Chipfu; bya abürü Chileke k'obu-imemini; bya abükwarupho Chileke k'eze-iphe-oma. Onye ehu ete eghujedu eghu egwegwa; onye n-yemobu iya; waa apfushi ike iya parụ ęka. ⁷Unubuku ụnwu-eliphe

bẹ mu anoduje egoshi lẹ mu yeru obu. Mu agujeru phẹ nvụ l'ejio-iphe, ephe meru; mẹ l'atupya, ephe tüpyaru mu; waa l'iphe-eji, ephe meru mu. Ole mu ta ahajekwanu onye-ikpe nmarụ gẹ mu ta ahụ iya ahụhù. Ndu ejio-iphe bẹ mu ahụje ahụhù k'ejio-iphe, ephe meru mu; hụ-rwua ya l'eka ụnwu nwanwa phẹ no; waa l'eka nwanwanwaranwa phẹ no; hụ-rwua phẹ l'ogbo k'eno."

⁸ Mósisu bya ephoze iphu l'alị teke ono teke ono bya abaarụ Chipfu eja. ⁹ O sụ: "Gube Chipfu; o -bụru lẹ mu dụ ngu l'obu eviya; jiko gę gube Chipfu tsonuru anyi. A makwarụ-a lẹ ndu-a bụnukaru ndu ejio-ɔkpoma; ole jiko günaru anyi nvụ l'ejio-iphe; waa iphe-eji anyi; wotarọ anyi g'anyi bụru okiphe ngu."

¹⁰ Töbudu iya bụ; Chipfu sụ: "Anyi lę ngu a-gba ndzụ. L'atatiphu ndu nkengu l'ophu bẹ mu e-me oke iphe, dụ biribiri, mu teke emeswe l'ohamoha, no lę mgboko l'ophu. Ndu ono, unu bu l'echilabọ phẹ ono a-humakota g'iphe, mube Chipfu e-mekota dụ-be ebvu. ¹¹ Unu ngabẹ nchị mee eke-mu-a, mu atụru unu ntanụ-a. Mu a-chifuru unu ndu Amoru; waa ndu Kénanu; waa ndu Hetu; waa ndu Pérezu; waa ndu Hevu; teme waa ndu Jiebusu. ¹² Ole g'unu kwabẹ enya g'unu lę ndu bu l'alị ono, unu ala ono ta agba ndzụ; ọdumeka bẹ ephe e-mechakwaa bürü ónyà nmata unu. ¹³ Unu gbukpozhia ọru-ngweja phẹ; teme unu etsukpozhia mkpuma, ephe doberu nsọ. Teme unu aphokashikwapho itso, e doberu agwa phẹ, bụ Ashera. ¹⁴ Unu ta adukwa iphe ọzo, unu a-bajeru eja gbahaa mube Chipfu kpuru. Noo kèle mube Chipfu, ẹpha iya bụ Okophoo bẹ bükwa Chileke, ekoje okophoo.

¹⁵ "Unu kwabékwa enya g'o tọ dụshi ndu bu l'alị ono, unu l'ephe a-gba ndzụ. Noo kèle ẹphe -nodu agwa agwa phẹ ono; bẹ ẹphe e-zì unu lę nri; unu eje eria iphe, ẹphe gude gwaa iphe ono. ¹⁶ O -bụru l'unu harụ ụnwada phẹ lütaru ụnwu unu g'ephe bürü unyomu phẹ; ndu ono nodu agwa agwa phẹ ono bẹ ẹphe e-dukwarupho ụnwu unu; ẹphe eje emee nno.

¹⁷ "Unu ta akpukwa ntékpe!

¹⁸ "Unu boje obo-iphe buredi, ekoduru ekoko. Ujiku esaa bẹ unu a-tajé buredi, e yedüru iphe, ekoje buredi ẹgube ono, mu sụru g'unu meje iya. Unu boje obo-iphe ono teke ono, e doberu iya ono l'ọnwa Abibu; noo kèle oo l'ọnwa ono bẹ unu shi l'alị ndu Ijipitu wufuta.

¹⁹ "Iphe-mbụ, vuru ụzo waa ẹkpa ne iya bụ kẹ mube Chipfu. Iphe, bụ nwa mbụ iphe-edobe unu nwụru, bụ oke ya yichakwaa ya; m'o bụ eswi; ọzoo atụru; ọzoo eghu. ²⁰ Unu gudeje nwatụru gbata nkafụ-igara, bụ kẹ mbụ l'ephø ne iya. Obenu l'o -bụru l'unu ta agbataduru iya agbata; unu aswíkwoo ya olu.

"G'o to nwekwarụ onye a-gbajeru ẹka bya l'atatiphu mu.

²¹ "Ujiku ishii bẹ unu e-jeje ozi unu; o -rwua mbóku k'esa; unu edzua ike. Unu te ejejekwa ozi lę mbóku k'esa; m'obeta ọ bürü aakọ okoro; ọzoo teke aakpata iphe, e meberu l'egu.

²²“Witi-mbụ, unu vuru ụzo kpata bẹ unu e-gudeje bọ Obo-Idzu. Unu aboq obo-iphe, a kpatarụ l'opfu lę mbvutchha apha.

²³“Ugbo eto l'apha bẹ unwoke unu g'ephe ha a-kpakoje bya l'atatiphu Nnajiuphu, bụ Chipfu. ²⁴Mu a-chishiru unu ọhamoha; bya emee g'alị unu kabaa shii. Ọphu ọ dudu onye bya eme g'ọ nata unu alị unu ono; mẹ unu jeje l'iphu Chipfu, bụ Chileke unu; mbụ ọphu unu ejeje ụgbo eto l'apha.

²⁵“Unu ta adukwa iphe e yeköberu iphe ekoje buredi, unu e-yeköbe lę mee anụ, unu gude egweru mu ngweja.

“Teme ọphu ọ dükwa anụ ngweja ono, e gude abo obo Ojeghata, aa-ha g'ọ bọ nchi.

²⁶“Iphe-mbụ, vuru ụzo kaa l'opfu unu bẹ unu e-gudeje bya l'ulo Chipfu, bụ Chileke unu.

“Unu te egudejekwa mini-era ne eghu shia nwa iya.”

²⁷Noo ya; Chipfu sụ Mósisu: “Dekota opfu ono g'ọ ha l'ekwo. Noo kele ọ opfu ono bẹ mu lę gubedua; mẹ ndu Ízurelu gude gbaa ndzụ.” ²⁸Mósisu bẹ yee Chipfu nɔru l'eka ono ụkporo abalị labo; eswe l'enyanashi; ọphu o riduru nri; ebe ọ ngutaduru mẹ mini. Ọ bya edee opfu ogbandzu ono, bụ iya bụ ekemu iri ono, shi l'eka Chileke ono l'eli bachibachi mkpuma ono.

Iphu Mósisu egbu nwijinwii

²⁹Mósisu shiepho l'úbvú Sayınayi nyizeta; yee bachibachi mkpuma labo ono, e deru ekemu Chipfu ono, o gude l'eka; ọphu ọ madụ l'iphu egbu iya nwijinwii; noo kele ẹphe lę Chipfu bogbaburu uja. ³⁰Erönü; yee ndu Ízurelu g'ephe ha hụma Mósisu g'iphu egbu iya nwijinwii; ndzụ ejekube iya ntse guahaa phẹ. ³¹Mósisu bya ekua phẹ; ọ ya bụ; Erönü; yee nduishi oha ono g'ephe ha gbe teke ono bya ejekube iya ntse; ọ bya epfuru yeru phẹ. ³²E mechaa; ndu Ízurelu g'ephe ha byakube iya ntse; ọ bya atu-shikotaru phẹ ekemu, Chipfu nṣru iya l'úbvú Sayınayi.

³³Mósisu pfughechaaru phẹ opfu bya aphụ-chia ekwa l'atatiphu. ³⁴Ọ nodu abujeru; teke Mósisu bahịru l'ulo-ekwa l'atatiphu Chipfu gę yele iya bogba; l'ọ phụfu ekwa ono l'atatiphu iya gbiriri jasụ l'ọ futa. Ọ -fụtaephō l'ọobyā epfukotaru ndu Ízurelu iphe, e ziru iya; ³⁵ephe ahụma l'iphu egbu iya kę nwijinwii. Ọ ya bụ; Mósisu abya ewota ekwa phụ-chia iphu ọzo gbiriri jasụ o jeshia gę yele Chipfu bogbabe.

Eswe-atüta-unme

35 ¹Mósisu bya ekuköbe ndu Ízurelu g'ephe ha; sụ phẹ: “Wakwa iphe, Chipfu suru g'unu mee bụ ọwa-a: ²Ọ suru l'ọ ujiku ishii bẹ unu e-jeje ozi unu; o -be lę mboku k'eson; unu edobe iya nsɔ; g'ọ bụru eswe-atüta-unme kę Chipfu. Ọ dürü onye jeru ozi mboku ono; g'e gbu-kwaa onye obu egbugbu. ³G'ọ tọ dükwa onye a-phụ-nwu ọku l'ibe iya l'eswe-atüta-unme.”

Iphe, ee-gude mee ụlo-ekwa
(Awụ 25:1-7; 35:10-19)

⁴Mósisu sụ ndu Ízurelu g'ephe ha: "Wakwa iphe, Chipfu sụru g'e mee bụ owa-a: ⁵Unu shi l'iphe, unu nweru hata iphe bya anụ yébe Chipfu. Onye oohe ihee g'o nụ yébe Chipfu iphe bẹ iphe, oo-gude bya anụ iya bụ mkpola-ododo; waa mkpola-ochaa; waa onyirubvu; ⁶waa owu urwukpu-urwukpu; waa ophu eke mee-mee; waa ophu dụ uswe-uswe; waa owu ochaa; waa ejị eghu; ⁷waa akpo ebili, a tṣeru l'uswe; waa akpo umoro-enyimu; waa oshi akesha; ⁸waa manụ olivu, ee-gudeje anwụ oku; waa iphe, eeyeje lẹ manụ k'awụ l'ishi g'o shia mkpọ; mẹ ophu eeyeje l'ùnwù-isensu g'o shia kwéekweekwee; ⁹waa mkpuma óníkùsù; mewaro mkpuma ọzo, aswa dğgbaa. Mkpuma ono bẹ ee-mechaa gbapyabẹ l'uwe-ukuju onye-ishi ndu-uke; yele uwe-ókpoma iya.

¹⁰"G'iphe, bükpoo ndu maru eme ona l'echilabọ unu futa bya emekọta iphemiphe, Chipfu tñru ọnụ g'e mee-a; ¹¹mbụ ụlo-ekwa ono; waa ekwa, aa-phụshi l'eli ụlo-ekwa ono; waa iphe iya ono, nweru nkloba ishi labo ono; waa mgbo ono, ee-gude kụ-chite ụlo-ekwa ono; waa oshi ono, ee-gudegbaa swebushia lẹ mgbo ono; waa itso iya ono; waa enya eka aa-kpogbaaru iya ye; mbụ itso ono; yee okpa mgbo ono; ¹²waa okpoko ono; yee mgborø ono, ee-gudeje apa iya ono; waa opfu okpoko ono, aa-nođdu-je apfụ ugwo iphe-eji ono; waa ekwa ono, ee-gude kochite iya; ¹³waa teburu ono; yee mgborø ono, ee-gudeje apa iya ono; yee ngwa iya; yee buredi ono, ee-dobeje l'iphu Chipfu ono; ¹⁴waa iphe ono, aapfụbeje oroku ono, e-meje g'iphóró dụ; yee ngwa iya; waa oroku iya ono; mẹ manụ ono, ee-gudeje anwụ oku ono; ¹⁵waa ọru-ngweja-ùnwù-isensu ono; yee mgborø ono, ee-gudeje apa iya ono; waa manụ ono, aa-wụ l'ishi ono; yee ùnwù-isensu ono, eshi mkpọ ono; waa ekwa ono, ee-kochite ọnụ-abata ụlo-ekwa ono; ¹⁶waa ọru-ngweja ono, bụ eka ee-gweje ngweja-akpo-oku ono; yee iphe iya ono, dụ g'ugbu, ee-gude onyirubvu mee ono; waa mgborø ono, ee-gudeje apa ọru-ngweja ono; yee ngwa iya g'o ha; yékwapho eze gbamugbam ono, ee-gude onyirubvu mee ono; yee okpa iya; ¹⁷waa ekwa ono, ee-gude gebuta ọma-unuphu ụlo-ekwa ono; waa itso ọma-unuphu ono; yee enya eka aa-kpobegba itso ono; waa ekwa ono, ee-gude gechite ọnụ-abata ọma-unuphu ono; ¹⁸waa nggu ụlo-ekwa ono; yee k'ọma-unuphu iya; mẹ eri iya; ¹⁹waa uwe ono, e kweru ekwekwe, ee-yeje gude eje ozi l'ulo-nsø ono; mbụ uwe, e doberu nsø kẹ Erönü, bụ onye uke; yee k'ùnwù iya, ephe e-yeje gude eje ozi gẹ ndu-uke."

²⁰Ndu Ízurelu wükahu l'atativhu Mósisu. ²¹Iphe, bükpoo onye oohe ihee; waa onye o rwuru l'ehu g'o nụ Chipfu iphe; gudegbaa iphe bya anụ iya; mbụ iphe, ee-gude mee ụlo-ekwa-ndzukọ; mewaro iphe, ee-gude eje ozi l'ime iya; mékwapho ophu ee-gude kwee uwe, dụ nsø. ²²Iphe, bükpoo

onye oohe ihee; unwoke me ụnwanyi; gudegbaa iphe, e gude mkpola-ododo mee bya anụ; mbụ iphe, dğbaa gे ngga agbabę; me erekede-nchi; me iphe-eka; mewaro iphe օzo, dğbaa ęgube ono. Ephe gudegbaa mkpolala-ododo phę ono bya anụ Chipfu g'օ buru ngweja-amama.²³ Ndu nweru owu wotagbaakwaru iya pho; mbụ owu, du urwukpu-urwukpu; օzoo օphu eke mee-mee; օzoo օphu du uswe-uswe; օzoo owu օchaa; օzoo ejị eghu; օzoo akpo ebili, a tsəru l'uswe; օzoo k'umoro-enyimu.

²⁴Ndu du ike nụ mkpola-օchaa; օzoo onyirubvu; nukwaru iya pho Chipfu. Ndu nweru oshi akesha, nweru eka ee-gude iya jee ozi ono nukwa iya pho. ²⁵Iphe, bükpo nwanyi, maru eme օna gbaa owu bya anụ. Օ dğru ndu bu owu urwukpu-urwukpu be ephe gbaru; ndu bu owu, eke mee-mee; dğru ndu bu owu uswe-uswe; ndu aburu owu օchaa be ephe gbaru gude bya. ²⁶Unwanyi, oohe ihee; teme ephe je adu ike mekota iya; bu ejị eghu be ephe gude gbaa owu nkephę. ²⁷Ndu-ishi wotagbaaru mkpuma óníkùsù; mewaro mkpuma օzo, aswa dğbaa; g'a gbapyabę l'uwe-ukuvu onye-ishi-uke; yele uwe-օkpoma iya. ²⁸Ephe nufukwapho iphe, eshi mkpo; waa manu olivu, ee-gudeje anwụ օku; waa k'օphu ee-yeje le manu awu l'ishi; waa k'ùnwù-isensu, eshi mkpo. ²⁹Ndu Ízurelu l'ophu; unwoke me ụnwanyi; mbụ ndu oohe ihee wotaru Chipfu iphe, ephe tñru obu phę onyo nụ g'e gude meeru Chipfu iphe ono, o shi l'önü Mósisu pfua su g'e meeru iya ono.

³⁰Noo ya; Mósisu su ndu Ízurelu: "Unu maru le Chipfu hotawaru Bezañelu nwa Uri, bu nwanwa Huru, onye օkpá-ipfu Jiuda; ³¹bya emewaa; unme yébe Chileke ji iya ehu; g'o nweru mmamiphe; yée nkwanmenya; g'iphe doje iya enya ree; k'ophu օo-makotaru g'eemema iphemiphe emema; ³²g'օ maru g'eemeje iphe-erenegete le mkpola-ododo; yée mkpolala-օchaa; waa onyirubvu; ³³makwarupho g'aawa mkpuma, aswa du; waa g'aawuje mkpola-ododo l'igburonu iya; bya amakwarupho g'aapyije iphe apyipyi; mewaro g'eeshije eme օna օzo, dğbaa iche iche. ³⁴Teme o nukwapho yé Oholiyabu nwa Ahisamaku, onye օkpá-ipfu Danu mmamiphe g'ephe zia ndu օzo g'eeme օna obu. ³⁵O mekwari gę mmamiphe k'eme iphe-erenegete ji phę ehu; mbụ g'ephe maru eme օna; waa g'ephe maru g'eegudeje owu urwukpu-urwukpu; yée օphu eke mee-mee; waa k'uswe-uswe; waa owu օchaa dengashja iphe edengashi. Ephenebo bu ndu tukorū makotaru g'eemeje iphe օna g'օ maa mma.

36 ¹"Oo ya bu; Bezañelu; yé Oholiyabu; waa iphe, bükpo ndu maru iphe, Chipfu nñru mmamiphe; yée iphe edo enya g'ephe maru g'eeme iphemiphe, laru le k'akpú uto-nsø ono buekwapho g'ephe mee ya ge Chipfu pfuru su g'e meeru iya ya."

²Tobudu iya bu; Mósisu kua Bezañelu; yé Oholiyabu; waa iphe, bükpo onye maru iphe, Chipfu nñru mmamiphe; o nođu ehekwa iya pho ihee g'o jee ozi ono. ³Mósisu chìru iphe, ndu Ízurelu tutaru g'e gude kpua

ulo-nsø ono nü phë. Ndu Ízurèlu nođu atükokpoepho iphe ono l'ütsu mbo-ku anwùta anwùta g'ephe atü iya. ⁴Ndu maru eme ɔna, akpù ulo-nsø ono tuko g'ephe ha parü iphe, ephe eme haa; ⁵tügbua je asü Mósisu: “Ndu-a tütakwaru iphe, sùru egude mee iphe, Chipfu sùru g'e mee; atüwa k'etsutsu iya eye iya.”

⁶Mósisu túa ekemu su: “G'o to dükwa nwoke; ozoo nwanyi, a-kpataba iphe akpakpa bya anü sụ l'oo iphe, o gude eyeta eka k'ulo-nsø ono.” E woru iphe ono, Mósisu pfuru ono pfudzuru l'ulo-ekwa ndu Ízurèlu l'ophu. E shi nno kposhia ndu Ízurèlu g'o to duhe iphe, ephe e-wotaba; ⁷noo kë-le iphe, a tütawaru g'e gude jee ozi ulo ono sùwaru g'ee-gude iya jee ozi ono; l'o tsufu etsufu.

Mkpù-ékwà ono (Awü 26:1-14)

⁸Iphe, bụ ndu ophu maru iphe lẹ ndu-ozi ono gude owu ochaa, a swịru ụdo; waa ophu dù urwukpu-urwukpu; waa ophu dù uswe-uswe; yee ophu eke mee-mee; kwee ekwa kweta iya upfu ekwa iri. Onye maru eme ɔna gude owu ono kwee chierobu ye l'upfu ekwa ono. ⁹Upfu ekwa ono tuko-kwa harü enya nhamunha. Ogologo iya dù nkwo-eka ükporo l'esato; ɔsa iya dù nkwo-eka eno. ¹⁰Ephe wotaru upfu ekwa ono ise gbagbabé; ọ bụru nlöchiru lanụ; bya ewotakwapho ụzo ise ophuu gbagbabé nanụ. ¹¹Ishimi-shi-ophoko-ekwa ono kë mbụ be ephe gude owu, dù urwukpu-urwukpu yeschia ya nkoloba l'igburonu iya. Ephe bya emekwaapho nno l'ishimishi-ophoko-ekwo ono k'ebø. ¹²Nkoloba ükporo labø l'iri be ephe yeru l'ishishi nlöchiru lanụ; ephe yekwapho nkoloba ükporo labø l'iri l'ishishi nlöchiru lanụ ophuu. Nkoloba ono tuko ghagbabé iphu. ¹³Ephe gude mkpoladodo meta iphe, kweru nko ishi labø ụzo ükporo labø l'iri; gude iya dzegbabé nlöchiru ekwa ono ephenebo; ọ tuko bụru nanụ.

¹⁴Ephe bya egude ejì eghu kwee ekwa; kweta iya upfu ekwa iri lẹ nanụ, ee-gude phụ-chite eli ulo-ekwa ono. ¹⁵Upfu ekwa ono ephe n'iri lẹ nanụ tuko harü enya nhamunha. Ogologo iya dù nkwo-eka ükporo l'iri. ɔsa iya dù nkwo-eka eno. ¹⁶Ephe bya achịta upfu ekwa ono ise gbagbabé; ọ bụru nlöchiru lanụ; chịta ụzo upfu ekwa ishii ophuu gbagbabékwapho nanụ. ¹⁷Nkoloba ükporo labø l'iri be ephe yeru l'ishishi nlöchiru lanụ; yekwapho nkoloba ükporo labø l'iri l'ishishi nlöchiru lanụ ophuu. ¹⁸Ephe gude onyirubvu meta iphe, kweru nko ishi labø ụzo ükporo labø l'iri; gude iya kotagbaa nkoloba nlöchiru ekwa ono ephenebo; gude iya dzegbabé ulo-ekwa ono; ọ bụru nanụ. ¹⁹E mechaas; ephe gude akpø ebili, a ts'eru l'uswe; mee iphe, ee-gude phụ-chia eli ulo-ekwa ono ozo; bya egudekwappho akpo umoro-enyimu mee iphe, ee-gude kwechite eli akpø k'ebili ono.

²⁰Ephe gude oshi akesha meta oshi, ee-gudeje kpobe ulo-ekwa ono. ²¹Oshi ono bẹ e mekötaru; ọ dugbaa nkwo-eka iri iri l'eli. ɔsa iya dugbaa nkwo-eka lẹ

mkiprikpu iya. ²²Oshi ono bẹ ephe pyitachaaru ọkpa labo ye l'ibekęboeo. O bụru egube ono bẹ ephe mekötaru oshi ụlo-ekwa ono g'o ha. ²³A bya l'ụlo-ekwa ono ibiya ophu gharu iphu l'uzo ndohali; bụ ükporo oshi bẹ ephe rütarу yegbaa ya. ²⁴Ephe gude mkpola-ochaa meshia enya eka aa-kpogbaaru ọkpa oshi ono ye; meta iya ụzo ükporo labo. Iphe, bụ oshi ono g'o ha nweru enya eka labo, aa-kpojeru ọkpa iya ye. ²⁵A bya l'ibe iya ophuu; mbụ ibiya ophu gharu iphu l'uzo isheli; bükwapho ükporo oshi bẹ ephe rütarу; yeshia ya. ²⁶Ephe gude mkpola-ochaa meshia enya eka aa-kpogbaaru ọkpa oshi ono ye; meta iya ụzo ükporo labo. Iphe, bụ oshi ono g'o ha nweru enya eka labo, aa-kpojeru ọkpa iya ye. ²⁷A bya l'okotazụ ụlo-ekwa ono; mbụ ibiya ophu gharu iphu l'uzo enyanwu-ariba bụ oshi ishii bẹ ephe rütarу; yeshia ya; ²⁸bya emetacha oshi ẹbo ẹbo; yechaa lẹ mgbureku mgbureku ụlo-ekwa ono l'uzo okotazụ iya ono. ²⁹Oshi labo ono, ee-yechaa lẹ mgbureku iya ono bẹ dugbaa nkwegba ẹbo ẹbo. O shi l'uzo alị dụ nkwegba ẹbo jasụ l'imeli. Teme o bụru echị lanu bẹ a kubera iya. Ephenebo tukwo dukota nno. ³⁰Qo ya bụ l'o dụ oshi esato l'azụ ụlo-ekwa ono. E gude mkpola-ochaa meshia enya eka aa-kpogbaaru ọkpa oshi ono ye ụzo iri l'ishii. Iphe, bụ oshi ono g'o ha nwegaarụ enya eka labo, aa-kpojeru ọkpa iya ye.

³¹Ephe gude oshi akesha rwashia oshi, dugbaa gberere, ee-gude swebushia l'oshi ono. Uzo ise bẹ ephe sweberu l'oshi mgbureku ụlo-ekwa ono ibe lanu; ³²swebekwapho ụzo ise ọzo lẹ mgbureku ibe iya ophuu. Uzo ise ọzo bụru k'oko-tazụ ụlo-ekwa ono; ibiya ophu gharu iphu l'uzo enyanwu-ariba. ³³Oshi ophu ee-swebe lechi iya bẹ ephe rwaru g'o gbé l'ishi lanu lufu l'ishi iya ophuu. ³⁴Ephe wukota mkpola-ododo l'oshi ono, eegudeje kpobe ụlo-ekwa ono; bya egudekwa-pho mkpola-ododo meshia echị, e-gudeshigbaa oshi ono, dugbaa gberere ono. Ephe bya awukwapho mkpola-ododo lẹ gberere oshi ono.

³⁵Ephe gude owu, dụ urwukpu-urwukpu; waa ophu dụ uswe-uswe; waa ophu eke mee-mee; yee owu ochaa, a swiru ụdo; kwee ekwa. Onye maru eme ọna bya egude owu ono kweshia chierobu ye l'ekwa ono. ³⁶Ephe gude oshi akesha rwaa itso eno; bya awua ya mkpola-ododo; bya egudekwapho mkpola-ododo meshia iphe, kweru nko, ee-gude kobe ekwa ono l'itso ono. Ephe bya egude mkpola-ochaa kpushia enya eka aa-kpobe itso ono ụzo eno. ³⁷Ephe gude owu, dụ urwukpu-urwukpu; waa ophu eke mee-mee; waa ophu dụ uswe-uswe; yee owu ochaa, a swiru ụdo; kwee ekwa, ee-gudeje kochite ọnua-abata ụlo-ekwa ono. O bụru ndu gude ngga ekwe ekwa meru iya. ³⁸Ephe gude oshi akesha rwaita itso ise; bya emekwapho iphe, kweru nko, ee-gude kobe ekwa ono l'itso ono. Ephe bya awua ishi itso ono; waa iphe, ee-swebe l'itso ono mkpola-ododo; bya egude onyirubvu kpushia enya eka aa-kpobegba itso ono ephe n'ise.

Okpoko ono (Awụ 25:10-22)

37 ¹Bezalelu gude oshi akesha kua okpoko. Ogologo iya dụ nkwo-eka labo lẹ mkiprikpu iya. Qsa iya dụ nkwo-eka lanu

le mkipirikpu iya. Eli iya dükwapho nkwo-eka lanu le mkipirikpu iya. ²O wua ɔkpobe mkpola-ododo l'ime iya; waa l'azu iya. O gudekwapho mkpola-ododo wu-phee mgburéku iya mgburugburu. ³O kpüta echi mkpola-ododo eno depfubegbaa l'okpa iya ɔphen'enø; mbu wota ɔbo depfube l'ibe lanu; wota ɔbo k'ophuu depfube l'ibe iya ophuu. ⁴O gude oshi akesha pyita mgboro labo; wua ya mkpola-ododo. ⁵O woru mgboro ono ɔphenebo pyochaa l'echi ono, e depfubegbaaru le mgburéku okpoko ono g'o bürü iphe, ee-gudeje apa iya.

⁶O gude ɔkpobe mkpola-ododo meta opfu okpoko; eka aapfije ugwo iphe-eji, nemadzü meru. Ogologo iya du nkwo-eka labo le mkipirikpu iya. Osa iya du nkwo-eka lanu le mkipirikpu iya. ⁷O gude mkpola-ododo mee chierobu labo, a-nöducthaa l'ishi opfu okpoko ono. O bürü mkpola-ododo, e tsusaru etsusa be o gude mee ya. ⁸O woru chierobu lanu dobe l'ishi ibe lanu; woru ophuu dobe l'ishi iya ophuu; bya emee; chierobu labo ono, nogbaa l'ishishi okpoko ono ɔphenebo yele okpoko ono bürü iphe lanu. ⁹Cherubimu ono be o meru; o jashia ñkù l'uzo imeli; ñkù iya ono kpuchi-te opfu okpoko ono. Ephe ghagbabé iphu; tuko ele enya l'eli okpoko ono kwapho.

Teburu ono

(Awü 25:23-30)

¹⁰Ephe gude oshi akesha meta teburu. Ogologo iya du nkwo-eka labo. Osa iya du nkwo-eka lanu. Eli iya du nkwo-eka lanu le mkipirikpu iya. ¹¹Ephe wua ya ɔkpobe mkpola-ododo; bya egudekwapho mkpola-ododo wu-phee eli iya mgburugburu. ¹²Ephe wota werere oshi, osa iya ha g'obochi-eka wu-phee mgburéku iya mgburugburu; bya egudekwapho mkpola-ododo kpü-phee werere oshi ono. ¹³Ephe kpüta echi mkpola-ododo eno depfubegbaa le mgburéku okpa teburu ono. ¹⁴Echi ono no-kubechaa werere oshi pho; k'ophu oo-dükwanu ike gudeshia mgboro, ee-gudeje apa teburu ono. ¹⁵Mgboro, ee-gudeje apa teburu ono bu oshi akesha be ephe gude pyishia ya; bya awua ya mkpola-ododo. ¹⁶Ephe gude ɔkpobe mkpola-ododo meshia ngwa, aa-tu-kobeje l'eli teburu ono; mbu gbamugbam; waa ite; waa okoro; me nkweka ee-gudeje gweeru Chipfu ngweja-mee.

Iphe, aapfubeje oroku

(Awü 25:31-40)

¹⁷Ephe gude ɔkpobe mkpola-ododo, e tsusaru etsusa mee iphe, aapfubeje oroku. Ephe meru iya; o nweru oshi; waa ekali. O bya enweru ochi; nweru nkwo iya; nweru iphe, du ge nwopu okoko; waa iphe, du g'okoko, jawaru àjajà. Ephe tuko iphemiphe ono mee ge yele iphe ono, aapfubeje oroku ono dzepfua bürü nanu. ¹⁸Oshi iya ono nweru ekali ishii. Ekali

eto nodu le mgbureku iya lanu; eto k'ophuu nodu le mgbureku iya ophuu. ¹⁹Ekali iya lanu nweru okoro eto. Okoro ono be e mechaaru; o dugbaa g'okoko oshi alumondu. E mekwaapho nwopu okoko ye iya; yee okoko ophu jawaru ajajà. Noo g'o dukota l'ekali iya ono ephe n'ishii, dzepfugbara l'oshi iya ono. ²⁰Oshi iya ono nweru okoro eno, e meru; o du g'okoko oshi alumondu. O nwekwapho iphe, e meru; o du ge nwopu okoko; yee iphe, du g'okoko ophu jawaru ajajà. ²¹Nwopu okoko lanu be e meru; o nodu le mkpula ekali iya labo ono, no l'uzo ali iya. K'ebu nodu le mkpula ekali iya labo k'echi. K'eto nodu le mkpula ekali iya labo k'uzo eli. Mbù l'o nochaa le mkpula ekali iya ono ephe n'ishii. ²²Nwopu okoko iya ono; yee ekali iya ekali iya ono be e meru; yele oshi iya tuko dzefuru. O bürü okpobe mkpola-ododo, e tsusaru etsusa be e gude mee ya.

²³Ephe gudekwaphe okpobe mkpola-ododo meta oroku esaa, aa-pfubegbaa l'eli iphe ono, aapfubeje oroku ono; bya emetakwaphe akpa iya; waa iphe, aagine oku iya. ²⁴Iphe, aapfubeje oroku ono; yee ngwa iya g'o hakota bu okpobe mkpola-ododo, erwa iya du talentu lanu be e gude mee ya.

Oru-ngweja ùnwù-isensu (Awü 30:1-5)

²⁵Ephe gude oshi akesha kua oru-ngweja, bu eka aa-kpoje ùnwù-isensu oku. Ogologo iya waa qsa iya tuko haru enya nhamunha. Iphe, o duchaa bu nkwo-eka lanu. Eli iya du nkwo-eka labo. Mpu iya; yee oru-ngweja ono tuko rwagbabé bürü nanu. ²⁶Ephe wukota eli iya; yee mgbureku iya; waa mpu iya okpobe mkpola-ododo. Ephe gudekwaphe mkpola-ododo kpu-phee mgbureku iya mgburugburu. ²⁷Ephe meta echu mkpola-ododo ebo ebo depfubegbaa le mgbureku iya ibekeboebo. Ephe depfuberu iya; o noduchaa le mkpula iphe ono, a kpu-phera iya mgburugburu ono. O bürü l'echi ono be ee-yeje mgboro, ee-gudeje apa iya. ²⁸Ephe gude oshi akesha pyita mgboro ono; wua ya mkpola-ododo.

²⁹Ephe mekwaapho manu ono, du nsø bya eshi mkpo, aawuje l'ishi ono; waa okpobe ùnwù-isensu ono, eshi mkpo ono. O bürü ndu maru eme manu-mbeleke meru iya.

Oru-ngweja eka ee-gweje ngweja-akpo-oku (Awü 27:1-8)

38 ¹Ephe gude oshi akesha kuta oru-ngweja. Eli iya du nkwo-eka eto. Ogologo iya waa qsa iya tuko haru enya nhamunha. Iphe, o duchaa bu nkwo-eka ise ise. ²Ephe rütachaa mpu mobechaa l'ishi ishi mgbureku iya ephen'eno. Mpu ono; yee oru-ngweja ono rwagbaa bürü nanu. Ephe mechaaya nno; bya eworu onyirubvu wua ya. ³Ephe gude onyirubvu meshia iphemiphe, ee-gudeje eje ozi l'oru-ngweja ono, bu iya bu ite; waa iphe, eegudeje ekpo ntü; waa gbamugbam; waa oji; me iphe, aagine oku. ⁴Ephe

gude onyirubvu meta iphe, dū nggafu-nnggafu g'ugbu; bya enweru mgbureku eno. Ephe woru iya kwechia ụzo alị mgbureku ọru-ngweja ono. A -gbẹ l'ụzo alị iya kwechia ya jasụ l'echilabọ iya. ⁵Ephe gudekwaphe onyirubvu meta echị ẹno hebechaah le mgbureku iphe ono, dū nggafu-nnggafu g'ugbu ono, e meru l'onyirubvu ono; g'o bürü enya eka ee-pyocha mgboro, ee-gudeje apa ọru-ngweja ono. ⁶Ephe gude oshi akesha pyita mgboro labo; wua ya onyirubvu; ⁷wochaaru mgboro ono nwua l'enya echị pho ibekəboebo. Mgboro ono ephenebo a-nodujechaah le mgbureku iya ephenebo mē a -nodu apa iya. Ephe gude iberibe oshi mee ọru-ngweja ono; ụzo dū iya l'echi.

Eze gbamugbamu ono
(Awụ 30:17-21)

⁸Ephe gude onyirubvu mee eze gbamugbamu; yee ọkpaa iya. Onyirubvu ono, ephe gude mee ya ono shi l'onyo ụnwanyi, anoduje eje ozi l'ọnụ-abata ụlo-ekwa-ndzukọ.

Ọma-unuphu
(Awụ 27:9-19)

⁹Ephe bya emee oma-unuphu. Ephe gude owu ọchaa, a swịru ụdo; kwee ẹkwa, dū ụkporo nkwo-eka ise l'ogologo; g'e gude gebuta ibiya ophu oma-unuphu ono gharu iphu l'ụzo ndohali. ¹⁰Ephe gude onyirubvu meta ụkporo itso, aa-kpobe iya; yee ẹnyaa eka aa-kpobecheaa itso ono; bya egude mkpolaa-ochaa meshia iphe, kweru nko, ee-gude kobe ẹkwa ono l'itso ono; yee iphe, ee-swebe l'itso ono. ¹¹Uzo isheli iya bükwapho ẹkwa, dū ụkporo nkwo-eka ise l'ogologo bẹ e kweru gude gebuta iya. Itso, aa-kpobe l'ụzo isheli ono; yee ẹnyaa eka aa-kpobe itso ono duchaa ụkporo ụkporo. O bükwarupho onyirubvu bẹ e gude metachaa ya. O bükwanuru mkpolaa-ochaa bẹ e gude meshia iphe, kweru nko, ee-gude kobe ẹkwa ono l'itso ono; yee iphe, ee-swebe l'itso ono.

¹²A bya l'osa oma-unuphu ono l'ụzo ẹnyanwu-arịba iya; bükwa ẹkwa, dū ụkporo nkwo-eka labo le nkwo-eka iri l'ogologo bẹ e kweru; gude gebuta iya. Ephe bya emeta itsi iri, aa-kpobe l'ụzo ẹnyanwu-arịba ono; metakwapho ẹnyaa eka aa-kpobecheaa itsi ono ụzo iri. Ephe bya egude mkpolaa-ochaa meshia iphe, kweru nko, ee-gude kobe ẹkwa ono l'itso ono; yee iphe, ee-swebe l'itsi ono. ¹³Osa oma-unuphu ono l'ụzo ẹnyanwu-awawa iya dükwapho ụkporo nkwo-eka labo le nkwo-eka iri l'ogologo. ¹⁴Ephe bya ekwee ẹkwa, dū nkwo-eka iri l'ise l'ogologo g'e gude gebuta agugaa ọnụ-abata oma-unuphu ono ibe lanụ. Itsi, aa-kpobe iya; yee ẹnyaa eka aa-kpobecheaa itsi ono duchaa eto eto. ¹⁵A bya l'eka agugaa ọnụ-abata oma-unuphu ono ibe iya ophuu; bükwapho ẹkwa, dū nkwo-eka iri l'ise l'ogologo bẹ ephe kweru g'e gude gebuta iya. Itsi, aa-kpobe iya; yee ẹnyaa eka aa-kpobecheaa itsi ono duchakwapho eto eto.

¹⁶ Iphe, bụ erekwa, ee-gude gebuta oma-unuphu ono mgburugburu bükota owu ọchaa, a swịru ụdo bẹ ẹphe gude kwee ya. ¹⁷ Enya eka aa-kpobechaa itso, ee-gude kpọ-buta oma-unuphu ono mgburugburu bụ onyirubvu bẹ ẹphe gude meshia ya. Iphe, kweru nko, ee-gude kobe erekwa ono l'itso ono; yee iphe, ee-swebegbaa l'itso ono bụkwanuru mkpola-ochaa bẹ ẹphe gude meshia ya. Ishi itso ono bẹ ẹphe wụru mkpola-ochaa. Iphe, ee-swebechaa l'itso ono, ee-gude kpọ-buta oma-unuphu ono mgburugburu ono bụ mkpola-ochaa bẹ ẹphe gude meshia ya. ¹⁸ Ẹphe gude owu, dù urwukpu-urwukpu; waa ophu eke mee-mee; waa k'uswe-uswe; yee owu ọchaa, a swịru ụdo; gude kwee erekwa, dù nkwo-eka ụkporo l'ogo-logo; g'e gude gechite ọnun-abata oma-unuphu ono. Ọ bụru ndu gude ngga ekwe erekwa meru iya. ¹⁹ Ẹphe gude onyirubvu metaru ọnun-abata iya ono itso eno; waa enya eka aa-kpobechaa itso eno ono. Iphe, kweru nko, ee-gude kobe erekwa ono l'itso ono; waa iphe, ee-swebechaa l'itso ono bẹ ẹphe mekotaru lẹ mkpola-ochaa. Ẹphe wukotakwapho mkpola-ochaa l'eli itso ono. ²⁰ Iphe, bụ nggu, ee-libegbaa eri ụlo-ekwa ono; mékwapho k'oma-unuphu ono bẹ ẹphe gude onyirubvu mekota.

Iphe, e gude jee ozi ọbu.

²¹ Owaa bụ mkpako iphe, e gude mee ụlo-ekwa ọbu; mbụ ụlo-ekwa Ekemu ono. Oo Mósisu súru gẹ ndu oshilokpa Lívayi dekota iphemiphe ono l'ekwo. Onye-ishi phẹ bụ Itama nwa Eronu, bụ onye uke. ²² Bezalelu nwa Uri, bụ nwanyia Huru, bụ oshilokpa Jiuda mekota iphemiphe gẹ Chipfu tịrụ Mósisu ọnun g'e mee ya. ²³ Onye ẹphe l'iya tuko mee ya bụ Oholiyabu nwa Ahisamaku; oshilokpa Danu; bụ onye maru eme ọna; yee erengete; bya abụru onye maru g'eegudeje owu, dù urwukpu-urwukpu; waa ophu eke mee-mee; waa ophu dù uswe-uswe; waa owu ọchaa dengashia iphe edengashi. ²⁴ Erwa mkpola-ododo, a tütarlu lẹ ngweja-amama, a nñuru g'e gude mee ụlo ono, dù nsø ono dù ụkporo talentu lẹ talentu tete; waa ụnu shèkelu; l'ukporo shèkelu iri l'ishii; lẹ shèkelu tete. G'o ha bụkwa iphe, eegudeje atu ẹrwa iphe l'eze-ụlo Chileke bẹ e gude tūa ya. ²⁵ Erwa mkpola-ochaa, ndu Ízurelu tütarlu teke ono, a guru phẹ ogu ono dù ụkporo talentu ise; waa ụnu shèkelu eno; l'ukporo shèkelu esato; lẹ shèkelu iri l'ise. G'o ha bụkwa iphe, eegudeje atu ẹrwa iphe l'eze-ụlo Chileke bẹ e gude tūa ya.

²⁶ Iphe, mkpola-ochaa ọbu gbaru phẹ l'ehu l'ehu bụ mkpola-ochaa, ẹrwa iya bụ nkeru-ebio shèkelu. G'o ha bụkwa iphe, eegudeje atu ẹrwa iphe l'eze-ụlo Chileke bẹ e gude tūa ya. Ndu a guru teke ono, a guru ndu Ízurelu ogu ono bụ; a -gbẹ le ndu nñoru ụkporo apha kwaseru. Iphe, ẹphe dù bụ ụkporo ụnu nemadzu ugbo ụkporo eto l'iri l'ise; l'ụnu nemadzu esato; l'ukporo ụmadzu iri l'esaa; l'ụmadzu iri. ²⁷ Mkpola-ochaa ono, ẹrwa iya dù ụkporo talentu ise ono bẹ e gude kpüşigbaa enya eka aa-kpobegba ọkpa mgbo ono, ee-gude kụ-chite ụlo-ekwa

ono ụzo ụkporo ise. Mkpola-ochaa, ेrwa iya dụ talentu lanụ bẹ eegudeje kpua enya iya lanụ. ²⁸Ephe gude ụnu shékelu mkpola-ochaa ẹno; l'ükporo shékelu esato; le shékelu iri l'ise kpúshia iphe, nweru nkoloba, ee-gude kobe ekwa ono l'itso ono; bya egudekwa iya pho wukota l'ishi itso ono; bya egude iya mekwa-pho iphe, ee-swebegbaa l'itso ono. ²⁹Ephe tutakwarupho onyirubvu, ेrwa iya dụ ụkporo talentu eto le talentu iri; waa ụnu shékelu ishii le ngweja-amama ono. ³⁰Ephe gude iya kpua enya eka aa-kpobegba itso k'ọnù-abata ụlo-ekwandzukọ ono; bya egudekwa iya pho kpua oru-ngweja ono, bụ eka ee-gweje ngweja-akpo-oku ono; yee iphe ono, dụ g'ugbu ono; waa ngwa oru-ngweja ono gó ha. ³¹Ephe gudekwa iya pho kpua enya eka aa-kpobegba itso, ee-gude kpo-butu ọma-unuphu ono; wakwapho k'ọnù-abata iya; waa nggu, ee-libegbaa eri ụlo-ekwa ono; mékwapho k'ọnma-unuphu iya.

Uwe ndu-uke (Awü 28:1-14)

39 ¹Ephe gude owu, dụ urwukpu-urwukpu; waa ọphu eke mee-mee; yee ọphu dụ uswe-uswe; kweeru ndu-uke uwe, ephe e-yeje gude eje ozi l'ulo-ekwa ono. Ephe kwekwarupho Eronu uwe, dụ nsø, bụ iya bụ gę Chipfu sru Mósisu g'e mee ya.

Uwe ifodu

²Ephe gude owu mkpola-ododo; yee owu, dụ urwukpu-urwukpu; waa ọphu eke mee-mee; waa ọphu dụ uswe-uswe; waa owu ọchaa, a swíru ụdo; kwee uwe-ukuvu. ³Ephe woru mkpola-ododo tsusaa etsusa; mee ya; ọ dụ pheripheri; woru iya washia agwara; gude agwara ono tsokota le mgbaka owu urwukpu-urwukpu pho; yee ọphu eke mee-mee; yee ọphu dụ uswe-uswe; waa owu ọchaa, a swíru ụdo pho. Ọ búru onye maru eme ọna meru iya. ⁴Ephe woru werere ekwa labo libechaa l'uve-ukuvu ono ibekębo; g'a nyaje iya l'ukuvu; g'e gudeje werere ekwa ono ephenebo lita k'atati pho yee k'azụ. ⁵Ephe bya ekwekwapho werere ekwa, ee-gudeje tị-butu iya l'upfu ye iya. Werere ekwa ono bẹ yee ifodu ono tịko búru iphe lanụ. Iphe, e gude kwee ya bụ owu mkpola-ododo; yee owu, dụ urwukpu-urwukpu; waa ọphu eke mee-mee; yee k'uswe-uswe; yee owu ọchaa, a swíru ụdo, bụ iya bụ gę Chipfu tịru Mósisu ọnu g'e mee ya. ⁶Mkpuma óníkùsù pho bẹ ephe würü mkpola-ododo l'igburonu iya. Ọ búru egube ono, onye apyije mkpuma, vu oke aswa akashije epha le mkpuma; gude mee ya iphe-ohubama ono bụ g'ephe kakotaru epha ụnwu Ízurelụ le mkpuma ono. ⁷Ephe bya adzupya-be mkpuma labo ono l'eli uwe-ukuvu pho ephenebo; k'ọphu Chipfu e-gudeje iya nyata ụnwu Ízurelụ, bụ iya bụ gę Chipfu tịru Mósisu ọnu g'e mee ya.

Uwe-Okpoma

⁸Ephe bya ekwee uwe-ókpoma pho, ee-gudeje achọ iphe, bụ uche Chipfu pho. Ephe kweru iya; ọ dụ g'uwe-ukuvu pho, e kweru l'owu

mkpola-ododo; yee owu, du urwukpu-urwukpu; yee ophu eke mee-mee; waa k'uswe-uswe; waa owu ochaa, a swiru udo. O buru onye maru eme ona meru iya. ⁹O nweru mgbureku eno; du nkwegba labo. Mgbureku iya ono epheneno tukokwa haru enya nhamunha. Ogologo iya du nkwo-eka lanu; osa iya dukwapho nkwo-eka lanu. ¹⁰Ephe bya adzupyabe mkpuma, vu oke aswa l'ogiri l'ogiri uzo eno l'ekwa ono. Mkpuma, no l'ogiri iya ke mbu bu rubi; yee topazu; waa berilu. ¹¹Ogiri iya k'ebu; bu tokwasu; yee safayà; waa emereludu be ephe doru iya. ¹²O be l'ogiri iya k'eto; o buru jiásintu; yee ágétu; waa ámitisutu be ephe doru iya. ¹³Teke o beru l'ogiri k'eno; bu kirisòlàyitù; yee óníkùsù; waa jiásùpà be ephe doru iya. Ephe bya awua mkpola-ododo l'igburonu mkpuma ono.

¹⁴Iphe, o du bu mkpuma iri l'abo. G'ephe ha nanu nanu no-chichaaru enya epha unwu Izurelu. Ephe bya edechaa epha unwu Izurelu ono le mkpuma ono; o du g'iphe-ohubama nochia enya okpa-ipfu iri l'abo ndu Izurelu. ¹⁵Ephe gude owu okpobe mkpola-ododo swishia gwogirigwo, ee-lipfubegbaa l'uve-okpoma obu; mbu swishia ya; o du g'onye swiru udo. ¹⁶Ephe gude mkpola-ododo meta echilabo; yechaa lishi uwe-okpoma ono; ¹⁷bya eworu gwogirigwo pho libechaa lechi ono, e yegbaaru lishi uwe-okpoma obu. ¹⁸Ephe bya ewota ishi gwogirigwo ono ishi iya ophuu lipfubekwapho le mkpola-ododo pho, a wuru l'igburonu mkpuma labo pho, e lipfuberu l'eli uwe-ukuvu pho. ¹⁹Ephe bya egude mkpola-ododo meta echilabo ozo; lipfube lishi uwe-okpoma obu l'uzo ali. Ephe lipfuberu iya l'ime uwe-okpoma obu; ibiya ophu tukoru l'eli uwe-ukuvu pho. ²⁰Ephe bya egude mkpola-ododo metafua echilabo ozo; libechaa lishishi werere ekwa labo pho l'uzo ali iya; mbu werere ekwa ono, e liberu l'eli uwe-ukuvu ono. Ephe liberu iya temanu le rwua eka ono, a nmaru werere ekwa, a tu-butaru l'upfu uwe-ukuvu ono. ²¹Echi k'uwe-okpoma pho be ephe gude eri, e gude owu, du urwukpu-urwukpu swia; litachaa lechi uwe-ukuvu obu; k'ophu oo-nodu le mgboru werere ekwa, atu-butu l'upfu pho; g'uwe-okpoma pho ta nodujeshi aku péepee l'eli uwe-ukuvu obu, bu iya bu ge Chipfu tñru Mosisu onu g'e mee ya.

Uwe uke ozo

²²Ephe gude ekwa, du urwukpu-urwukpu mee uwe mgbalanu, ee-ye-je uwe-ukuvu ono l'eli iya. O buru onye maru ekwe ekwa ree kweru iya. ²³Ephe kweru iya; eka eepyoje iya ishi nodu iya lechilabo; bya eswia igburonu iya onu g'eesswie olu uwe-a; g'o to lakahu. ²⁴Ephe gude owu, du urwukpu-urwukpu; waa ophu eke mee-mee; yee ophu du uswe-uswe; waa owu ochaa, a swiru udo; metachaa iphe, dugbaa g'akpuru itorokuma; dophee onu uwe ono mgburugburu. ²⁵Ephe bya egude okpobe mkpola-ododo meshia okunmengu dophee igburonu uwe ono mgburugburu le mgbaka iphe ono, dugbaa g'akpuru itorokuma ono. ²⁶Okunmengu ono;

waa iphe ono, e meru; o du g'akpuru itorokuma ono; no-phee igburonu uwe ono mgburugburu. E dongakotaru phē edonga l'onu uwe ono, ee-yeje ejeru Chipfu ozi ono, bu iya bu gē Chipfu tūru Mōsisu onu g'e mee ya. ²⁷Ephe gude owu ọchaa kweeru Erōnu; yee ụnwu iya uwe mgbalanu. O būru onye maru ekwe ẹkwa ree kweru iya. ²⁸Ephe gudekwaphe ọchaa kwee okpulishi-ekwa ono; waa okpu ndu-uke ono; gude owu ọchaa, a swiru ụdo kwee nwiba ono. ²⁹Ephe gude owu ọchaa, a swiru ụdo; waa owu, du urwukpu-urwukpu; waa ophu eke mee-mee; yee ophu du uswe-uswe kwee ẹkwa-atu-butu-l'upfu ono. O būru onye maru ekwe ẹkwa kweru iya; bya abūru gē Chipfu tūru Mōsisu onu g'e mee ya. ³⁰Ephe gude ọkpobe mkpola-ododo meta iphe, du g'okwekpu; dee ya iphe g'eede-je l'iphe-ohubama-a. Iphe, ephe deru iya bu: IPHE, DURU CHIPFU NSQ. ³¹Ephe bya ewota eri, e gude owu, du urwukpu-urwukpu swia; libe l'iphe ono, du g'okwekpu ono; woru iya lipyabé l'atatiphu okpulishi-ekwa, bu iya bu gē Chipfu tūru Mōsisu onu g'e mee ya.

Mōsisu eje agbaphe ụlo-ekwa ono.

³²Nta-a bē ụlo-ekwa ono; mbu ụlo-ekwa-ndzukọ ono bē e meghevwaru. Ndu Ízurelu tūkoeru iya pho mekota gē Chipfu sūru Mōsisu g'e mee ya. ³³Noo ya; ephe chita iphe ụlo-ekwa ono g'o ha chitaru Mōsisu; mbu ụlo-ekwa ono; mē ngwa iya, du g'iphe iya ono, nweru nkloba ono; waa mgbo ono, ee-gude kū-chite ụlo-ekwa ono; waa oshi ono, ee-gudegbaa swebushia lē mgbo ono; waa itso iya ono; yee ẹnya eka aa-kpōbechaa itso ono; waa ọkpa mgbo ono.

³⁴Ephe chitakwarupho akpo ebili ono, a ts'eru l'uswe, ee-gude kpua ụlo-ekwa ono; waa akpo umoro-ẹnyimu ono; waa ẹkwa ono, ee-gude koluta ẹka-kakota-adu-nsø ono; ³⁵waa okpoko-ekemu ono; yee mgboronu, ee-gudeje apa iya ono; waa opfu okpoko ono, aa-noduje apfụ ugwo iphe-eji ono; ³⁶waa teburu ono; yee ngwa iya; waa buredi ono, ee-dobeje l'iphu Chipfu ono; ³⁷waa iphe ono, aapfubeje oroku ono, e meru l'okpobe mkpolo-ododo ono; waa oroku iya ono; yee ngwa iya; waa manu ono, ee-gudeje anwu ọku ono; ³⁸waa ọru-ngweja ono, e meru lē mkpolo-ododo ono; waa manu ono, aa-wu lishi ono; waa ụnwù-isensu ono, eshi mkpo ono; waa ẹkwa ono, ee-kochite onu-abata ụlo-ekwa ono; ³⁹waa ọru-ngweja ono, bu ẹka ee-gweje ngweja-akpo-oku ono, e gude onyirubvu mee ono; waa iphe iya ono, du g'ugbu ono; waa mgboronu iya; yee ngwa iya g'o ha; waa eze gbamugbam ono; yee iphe ono, aa-subeje iya ono; ⁴⁰waa ẹkwa ono, ee-gude gebuta oma-unuphu ono; yee itso iya; waa ẹnya eka aa-kpōbechaa itso ono g'o ha; waa ẹkwa, ee-gude gechite onu-abata oma-unuphu ono; waa eri iya; yee nggu iya; yee iphemiphe, ee-gude eje ozi l'ulo-ekwa ono; mbu ulo-ekwa-ndzukọ ono; ⁴¹waa uwe ono, e kweru ekwekwe, ee-yeje gude eje ozi l'ulo-nsø ono; mbu uwe, du nsø kē Erōnu, bu onye uke;

yee k'ünwu iya, ẹphe e-yeje m'ephe nödu eje ozi uke phë. ⁴² Ndu Ízurelu tukoephø iphemiphe ono mekøta gé Chipfu tñru Mósisu ounu iya. ⁴³ Mósisu bya elee ẹnya l'ozí ono; húma l'ephe jekøtaeru iya phø gé Chipfu sürü g'e mee ya. Qo ya bu; o bya agoru ounu-oma nü phë; gude kele phë ekele ozi ono, ẹphe jeru ono.

Akpøbe ulo-ékwa ono

40 ¹Noo ya; Chipfu sù Mósisu: ²"Kpøbe ulo-ékwa ono; mbü ulo-ékwa-ndzukø; lè mbóku, ounwa mbü fuerupho. ³Paru okpoko-ekemu ono sùbe iya l'ime; l'i wota ékwa ono gude kobuta iya. ⁴L'i pabata teburu ono; yee ngwa iya. L'i pabatakapho iphe ono, aapfubeje oróku ono; dozichaa oróku, dù iya nü. ⁵L'i patakapho ounu-ngweja-ùnwù-isënsu ono, e meru lè mkpolà-ododo ono; sùbe l'atatiphu okpoko-ekemu ono; gude ékwa ono kobuta ounu-abata ulo-ékwa ono.

⁶"L'i sùbe ounu-ngweja ono, bu ẹka ee-gweje ngweja-akpø-óku ono l'atatiphu ounu-abata ulo-ékwa ono; mbü ulo-ékwa-ndzukø ono. ⁷L'i pata eze gbamugbamü ono sùbe lè mgbaka ulo-ékwa-ndzukø ono; yee ounu-ngweja ono, bu ẹka ee-gweje ngweja-akpø-óku ono; kuru mini ye iya. ⁸L'i chíta ékwa oma-unuphu ono gude kobuta oma-unuphu mgburugburu; wotakwaphø ékwa ounu-abata oma-unuphu ono kochite ounu-abata iya. ⁹L'i wota manü ono, aa-wü l'ishi ono; wüa l'ulo-ékwa ono; yee iphemiphe, nökota iya nü; shi nno doo yee iphemiphe, nö iya nü nsö; g'o dù nsö. ¹⁰L'i wükwaphø ounu-ngweja ono, bu ẹka ee-gweje ngweja-akpø-óku ono manü; yee ngwa iya g'o ha; shikwaphø nno doo ya nsö; g'o búru iphe, dù nsö shii. ¹¹L'i wükwaphø eze gbamugbamü ono; yee erekpa iya manü; shi nno doo ya nsö.

¹²"L'i duta Eronu; yee ünwü iya bya l'ounu-abata ulo-ékwa-ndzukø ono; wüa phë éhu. ¹³L'i chíta uwe ono, dù nsö ono yee Eronu; wüa ya manü l'ishi gude doo ya nsö; k'óphu ounu-búru onye uke; jeeru mu ozi. ¹⁴L'i dutakwaphø ünwü iya yeshia phë uwe mgbalanü phë. ¹⁵L'i wüa phë manü l'ishi g'i würu nna phë; g'ephe búru ndu-uke jeeru mu ozi. Manü ono, jii-wü phë l'ishi ono e-me phë; g'ephe búru ndu-uke; e -shi l'ogbo sweru ogbo." ¹⁶Mósisu tuko iphemiphe mekøta gé Chipfu tñru iya ounu g'o mee ya.

¹⁷O be l'apha k'ebø lè mbóku, ounwa mbü füru; e woru ulo-ékwa ono kpøbe. ¹⁸Mósisu woru ẹnya ẹka aa-kpøbechaa mgbo ulo-ékwa ono; waa itso iya; pfübega; bya akpøbe iya mgbo ono; bya eye iya iphe ono, ee-gude swebushia lè mgbo ono; bya kpøbekwa iya phø itsø ono; shi nno kpøbe ulo-ékwa ono teke ono. ¹⁹O wota ékwa ono phüshi l'eli ulo-ékwa ounu; bya achíta iphe phü-chite ulo-ékwa ono, bu iya bu gé Chipfu sürü g'e mee ya. ²⁰O pata ekemu ono ye l'ime okpoko ono; woru mgborø iya ono pyochaa l'okpoko ono; bya apata opfu okpoko ono, aa-nödu apfù ugwo

iphe-eji ono; s̄ube iya l'eli. ²¹O gbé teke ono pata okpoko ono pabata l'ulo-ékwa ono; bya eworu ékwa ono kobuta okpoko-ekemu ono, b̄u iya b̄u ḡe Chipfu t̄uru iya onu g'o mee ya. ²²Mósisu bya apata teburu ono s̄ube l'ulo-ékwa-ndzuk̄o ono l'uzo isheli; l'okotaz̄ ékwa, e gude kobuta eka-kakota-adu-nso ono. ²³O woru buredi ono dobe l'atatiphu Chipfu, b̄u iya b̄u ḡe Chipfu t̄uru iya onu g'o mee ya. ²⁴O pata iphe ono, aapfub̄eje oroku ono s̄ube l'ulo-ékwa-ndzuk̄o ono l'uzo ndohali; yele teburu ono ghagbab̄ iphu; ²⁵bya anodu l'iphu Chipfu l'eka ono mezichaa oroku, du iya n̄u, b̄u iya b̄u ḡe Chipfu t̄uru iya onu g'o mee ya. ²⁶O patakwap̄o ɔru-ŋweja ono, e meru l̄e mkpola-ododo ono s̄ube l'atatiphu ékwa ono, e gude kobuta eka-kakota-adu-nso ono; ²⁷bya akpo ḥ̄nwù-isensu ɔku l'ɔru-ŋweja ono, b̄u iya b̄u ḡe Chipfu ziru iya g'o mee ya.

²⁸O wota ékwa ono gude kochite onu-abata ulo-ékwa ono; ²⁹bya eworu ɔru-ŋweja ono, b̄u eka ee-gweje ngweja-akpo-ɔku ono s̄ube l̄e mgboru onu-abata ulo-ékwa-ndzuk̄o ono; bya egweeru Chipfu ngweja-akpo-ɔku; yee ngweja-nri l'ɔru-ŋweja ono, b̄u iya b̄u ḡe Chipfu t̄uru iya ekemu g'o mee ya. ³⁰O bya apata eze gbamugbam̄ ono s̄ube l̄e mgbaka ulo-ékwa-ndzuk̄o ono; yee ɔru-ŋweja ono, b̄u eka ee-gweje ngweja-akpo-ɔku ono. ³¹O b̄uru eze gbamugbam̄ ono b̄e Eronu yee unction iya; waa Mósisu gude kw̄o eka; yee ɔkpa. ³²O nođu abujeru; ephe -mee g'ephe bah̄ l'ulo-ékwa-ndzuk̄o ono; ozoo g'ephe kp̄iritaru ntse l'ɔru-ŋweja ono, b̄u eka eegweje ngweja-akpo-ɔku ono; ephe akw̄oadaa eka yee ɔkpa, b̄u iya b̄u ḡe Chipfu t̄uru ph̄e ekemu g'ephe meje iya. ³³Mósisu bya achitakwap̄o ékwa oma-unuphu ono gude kobuta oma-unuphu ulo-ékwa ono yele ɔru-ŋweja ono mgburugburu; wotakwap̄o ékwa onu-abata oma-unuphu ono kochite onu-abata iya. O b̄uru iya b̄u l̄e Mósisu ejeghee ozi ɔbu.

Akpabiri Chipfu

³⁴Noo ya; urwukpu ono bya aso-kpute ulo-ékwa-ndzuk̄o ono; akpabiri Chipfu bya ejí ulo-ékwa ono ejiji. ³⁵Ophu Mósisu adukpodanu ike ye ishi l'ulo-ékwa-ndzuk̄o ono; noo kele urwukpu so-kputeru iya; teme akpabiri Chipfu ji ulo-ékwa-ndzuk̄o ono ejiji. ³⁶Ndu Ízurēlu nođu abujeru; teke urwukpu ono wúkahuru l'eli ulo-ékwa ono; ephe akwalia. ³⁷Teke urwukpu ono atugbuduru; ephe anodu l'eka ephe no ḡbiriri jas̄ mbóku, urwukpu ono a-tugbu. ³⁸Oo ya b̄u; urwukpu Chipfu, no aso-kputaje ulo-ékwa ono l'eswe; teke o beru l'enyaishi l'o nwuaħħaa g'ok̄u l'atatiphu ndu Ízurēlu. O b̄uru g'o mekotaru b̄u ono jas̄ ndu Ízurēlu jeghee ije ph̄e ono.